

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

UYGULAMALI PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜÇ BOYUTLU AZİM ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE UYARLAMASI:
GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI

Şebnem Cen İÇÖZ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Asil ÖZDOĞRU

İSTANBUL- 2022

T.C.

**ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**UYGULAMALI PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÜÇ BOYUTLU AZİM ÖLÇEĞİ’NİN TÜRKÇE UYARLAMASI:
GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI**

Şebnem Cen İÇÖZ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Asil ÖZDOĞRU

İSTANBUL- 2022

BEYAN

Bu araştırmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Tarih :

Adı Soyadı: Şebnem Cen İÇÖZ

İmza :

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmamın her aşamasında desteğiyle, önerileriyle bana yol gösteren değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Asil Özdoğru'ya, bu dönemde ve tüm hayatımda yanımda olan ve motivasyonumu kaybetmeme hiç izin vermeyen, hep desteğini ve bana olan inançlarını hissettiğim hayatımdaki özel insanlara, dostlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ölçeğin çeviri sürecinde yer alan katılımcılar ile araştırma kapsamındaki diğer ölçeklerin dağıtımına yardım eden ve katılmayı kabul eden tüm katılımcıların da emekleri için teşekkür ederim.

(İÇÖZ, Şebnem Cen, Yüksek Lisans, İstanbul, 2022) Üç

Boyutlu Azim Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması:

Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması

ÖZET

Azim uzun süreli hedeflere ulaşabilmek için gereken kararlılık ve tutku olarak tanımlanan bir kişilik özelliği, bir beceridir. Yapılan araştırmalarda başarı ve performansın en önemli yordayıcılarından biri olarak öne çıkan azim, sorumluluk, dışadönüklük, öz yeterlik, yaşam doyumu ve erteleme gibi özellikler ile ilişkili bulunmuştur. Bu araştırmanın amacı, alanyazındaki çalışmalarda kullanılan tek ve iki boyutlu ölçeklerden farklı yapılandırılmış olan Üç Boyutlu Azim Ölçeği'ni (Triarchic Model of Grit Scale) Türkçeye uyarlamak, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını yapmaktır. Araştırma kapsamında azmin demografik özelliklerle ve büyük beşli kişilik modeli, akademik ve kariyer öz yeterlik inancı, erteleme davranışları ve sosyal arzu edilebilirlik isteği ile ilişkisi incelenmiştir.

Araştırmada kullanılan model betimsel nitelikte ilişkisel tarama modelidir. Araştırma grubu uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiş, internet üzerinden gönderilen ölçeği yanıtlayan, 18 yaş üstü ve öğrenci olduğunu beyan eden tüm katılımcılardan oluşmuştur. Araştırma iki aşamada yürütülmüştür. Birinci aşamada geri dönüş yapan 319 katılımcıdan sosyodemografik form, Üç Boyutlu Azim Ölçeği-Türkçe ve ölçüt bağıntılı geçerlik için kullanılacak On Maddeli Kişilik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik Ölçeği, Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği, Marlowe Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeği ve Aktif Erteleme Ölçeği ile araştırmanın verileri toplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile kontrol edilmiş ve üç boyutlu yapının korunduğu (toplam varyansın %65.521'ini açıklayan üç faktörlü bir yapı bulunmuştur) ve iyi uyum gösterdiği ($\chi^2/df= 1.884$, $IFI=.970$, $NFI=.939$, $GFI=.963$, $CFI=.970$ ve $RMSEA=.053$) görülmüştür. Ölçeğin güvenirlik kontrolleri için Cronbach Alfa katsayısı kullanılmış ($\alpha_{toplam}=.854$, $\alpha_{gayrette ısrar}=.779$ $\alpha_{ilgide tutarlılık}=.653$, $\alpha_{değişen koşullara uyum}=.764$) ve test-tekrar test yöntemi uygulanmıştır. İkinci aşamada, birinci aşamada katılmayı kabul eden katılımcılara 21 gün sonra sadece Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe gönderilmiş ve geri dönen 100 katılımcının verilerinin ilk ölçeğe verdikleri yanıtlarla korelasyonlarına bakılmıştır ($r_{toplam}=.798$, $r_{gayrette ısrar}=.781$ $r_{ilgide tutarlılık}=.606$, $r_{değişen koşullara uyum}=.644$).

Yapılan analizler sonucunda ölçeğin yapısal formunu koruduğu ve Türk kültüründe kullanmak için iyi uyum gösterdiği görülmüştür. Cronbach Alfa değerleri ölçeğin geçerli olduğunu, ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmaları ise dışadönüklük, sorumluluk, duygusal denge, akademik öz yeterliği, kariyer ve yetenek gelişimi öz yeterliliği ve sosyal arzu edilebilirlik ile orta düzeyde pozitif yönde ilişkili olduğunu, aktif erteleme davranışı ile orta düzeyde negatif yönde ilişkili olduğunu, uyumluluk ve açıklık kriterleri ile zayıf düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmada ulaşılan sonuçlar yeniden düzenlenerek Türkçeye uyarlanan Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin gayrette ısrar, ilgide tutarlılık ve değişen koşullara uyum alt boyutlarını koruduğunu ve öğrencilerin azim özelliklerini değerlendirmede güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı olarak kabul edilebileceğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Başarı, mutluluk, öz yeterlik, azim, Üç Boyutlu Azim Ölçeği.

Turkish Adaptation of Triarchic Model of Grit Scale

Reliability and Validity Study

ABSTRACT

Grit is a personality trait, a skill defined as the determination and passion required to achieve long-term goals. As found in different studies, grit, which stands out as one of the most important predictors of success and performance, is associated with characteristics such as conscientiousness, extraversion, self-efficacy, life satisfaction and procrastination. This research aims to adapt the Triarchic Model of Grit Scale, which is structured differently from the one- and two-dimensional scales used in literature, into Turkish and to conduct validity and reliability studies. Within the scope of the research, the relationship of grit with demographic characteristics and the big five personality model, academic and career self-efficacy beliefs, procrastination behaviours and desire for social likability were examined.

The model used in the research is a descriptive relational survey model. The study group consisted of all participants who were selected by the convenient sampling method, who participated in the questionnaire sent over the internet, and who declared that they were students over 18. The research was carried out in two stages. Sociodemographic form, Triarchic Model of Grit Scale-Turkish, Ten-item Personality Scale, Academic SelfEfficacy Scale, Career and Talent Development Self-Efficacy Scale, Marlowe-Crowne Social Desirability Scale and Active Procrastination Scale, which were used for criterionrelated validity, were collected from 319 participants who participated at the first stage. The construct validity of the scale made by factor analysis and results show that the threefactor structure is preserved (%65.521 of total variance is explained in three factors) and has an acceptable model fit ($\chi^2/df= 1.884$, $IFI=.970$, $NFI=.939$, $GFI=.963$, $CFI=.970$ ve $RMSEA=.053$). Cronbach's Alpha coefficient was used for the reliability checks of the scale ($\alpha_{total}=.854$, $\alpha_{perseverance\ of\ effort}=.779$, $\alpha_{consistency\ of\ interests}=.653$, $\alpha_{adaptability\ to\ situations}=.764$), and the test-retest method was applied. In the second stage, only the Triarchic Model of Grit Scale-Turkish was sent to the participants who agreed to participate in the first stage. The data of the 100 participants were used for test-retest

reliability checks ($r_{\text{total}}=.798$, $r_{\text{perseverance of effort}}=.781$, $r_{\text{consistency of interests}}=.606$, $r_{\text{adaptability to situations}}=.644$).

As a result of the analyses made, it was seen that the scale preserved its original structural form and was well adapted for use in Turkish culture. Cronbach Alpha values indicate that the scale is valid, and criterion-related validity studies show that grit is moderately positively correlated with extraversion, conscientiousness, emotional stability, academic self-efficacy, career and talent development self-efficacy and social desirability, and moderately negatively correlated with active procrastination behaviour. Also that it is weakly correlated with the criteria of compatibility and openness.

The results obtained in this study show that the Triarchic Model of Grit Scale adapted to Turkish preserves the three-factor model with the perseverance of effort, consistency of interests and adaptability to situations and is a reliable and valid measurement tool for evaluating students' grit characteristics.

Key Words: Success, happiness, self-efficacy, grit, Triarchic Model of Grit Scale.

İÇİNDEKİLER

BEYAN

..... i

TEŞEKKÜR

..... ii

ÖZET

..... iii

ABSTRACT

..... v

İÇİNDEKİLER

..... vii

TABLOLAR DİZİNİ

..... ix

ŞEKİLLER DİZİNİ

..... xi

KISALTMALAR

..... xii

BÖLÜM I - GİRİŞ

..... 1

1.1. Problem

.....1

1.2. Araştırmanın Amacı

..... 5

1.3. Araştırmanın Önemi

..... 7

1.4. Varsayımlar

..... 8

1.5. Sınırlılıklar

..... 8

1.6. Tanımlar

..... 9

BÖLÜM II – GENEL BİLGİLER

..... 11

2.1. Kişilik

Kuramları..... 11

11

2.1.1. Psikanalitik Kuram	12
2.1.2. Hümanistik Kuram	13
2.1.3. Davranışçı Kuram	14
2.1.4. Sosyal Öğrenme Kuramı	14
2.1.5. Özellik Kuramı	15
2.2. Azim Kavramı	16
2.2.1. Azim Kavramının Gelişimi	20
2.2.2. Azimle İlişkili Diğer Özellikler	25
2.2.2.1. Özyeterlik	25
2.2.2.2. Erteleme	27
2.2.2.3. Sosyal Arzu Edilebilirlik	27
2.2.3. Azim Kavramının Ölçülmesi	29
2.3. Üç Boyutlu Azim Ölçeği - ÜBAÖ	31
2.3.1. Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin Geliştirilmesi	31
2.3.2. Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin Farklı Dillere Uyarlanması	33
BÖLÜM III – GEREÇ VE YÖNTEM	34
3.1. Araştırma Modeli	34
3.2. Çalışma Grubu	34
3.3. Veri Toplama Araçları	36
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	36

3.3.2. Üç Boyutlu Azim Ölçeği- ÜBAÖ	36
3.3.3. On Maddeli Kişilik Ölçeği -OMKÖ	37
3.3.4. Akademik Öz Yeterlik Ölçeği	38
3.3.5. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği	39
3.3.6. Aktif Erteleme Ölçeği	39
3.3.7. Marlowe-Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeği	40
3.4. Verilerin Toplanması	41
3.5. Verilerin Çözümlemesi	42
BÖLÜM IV - BULGULAR	45
4.1. Geçerlik Bulguları	45
4.1.1. Yapı Geçerliği	45
4.1.2. Ölçüt Bağıntılı Geçerlik	51
4.2. Güvenirlik Bulguları	54
4.2.1. İç Güvenirlik Bulguları	54
4.2.2. Test Tekrar Test Güvenirliği	55
4.3. Azim ve Demografik Değişkenler	57
BÖLÜM V – TARTIŞMA VE YORUM	65
5.1. Geçerlik Çalışmalarına İlişkin Tartışma ve Yorumlar	65
5.2. Güvenirlik Çalışmalarına İlişkin Tartışma ve Yorumlar	70
5.3. Demografik Özelliklere İlişkin Tartışma ve Yorumlar	71

BÖLÜM VI – SONUÇ VE ÖNERİLER

..... 74

KAYNAKLAR

..... 76

EKLER

..... 82

Ek 1. Ölçeğin Uyarlanması İçin Alınan

İzin..... 82

Ek 2. Etik Kurul İzni

..... 84

Ek 3. Demografik Form

..... 85

Ek 4. Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe – ÜBAÖ-T

..... 86

Ek 5. Özgeçmiş

..... 87

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması

Katılımcı Demografik Özellikleri (n=319)..... 37

Tablo 2: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) ve Ölçüt Bağıntılı Geçerlik için Kullanılan Ölçeklerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri (n=319) 45

Tablo 3: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formunun Ortak Varyanslar Tablosu (n=100)..... 49

Tablo 4: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Anti İmaj Korelasyon Matrisi (n=100)..... 49

Varyans Yüzdesi Bulguları (n=100) 51

Tablo 6: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formunun Döndürülmüş Bileşenler Matrisi Tablosu (n=100) 51

Tablo 7: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Madde Faktör Yükleri Tablosu (n=319)..... 53

Tablo 8: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Toplam Değer ve Alt Boyutların Korelasyonları (n=319) 54

Tablo 9: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) ve Diğer Ölçekler Arası Korelasyon Değerleri (n=319) 56

Tablo 10: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formunun İç Güvenirlik Katsayıları (n=319).....	57
Tablo 11: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formunun Madde-Toplam Puan Korelasyonları (n=319).....	58
Tablo 12: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formunun Test- Tekrar Test Korelasyon Bulguları (n=100).....	59
Tablo 13: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanları ile Yaş ve Genel Not Ortalaması (GNO) Arasındaki Korelasyon Analizleri (n=319).....	61
Tablo 14: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (n=316).....	62
Tablo 15: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanlarının Üniversite Türüne Göre Karşılaştırılması (n=319)	63
Tablo 16: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanlarının Öğrenim Seviyesine Göre Karşılaştırılması (n=319).....	64
Tablo 17: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanlarının Öğrenim Seviyesi Alt Grupların Çoklu Karşılaştırılması (n=319)	65
Tablo 18: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanlarının Sınıf, Başarı ve Memnuniyet Değerleriyle İlişkisi (n=300)	67

Tablo 5: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Özdeğer ve Açıklanan Toplam	
--	--

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Birinci Düzey Doğrulamalı Faktör	
---	--

Sonuçları.....	Analizi (DFA) 49
----------------	---------------------

KISALTMALAR

ÜBAO:	Üç Boyutlu Azim Ölçeği Orijinal Ölçek (Triarchic Model of Grit Scale-TMGS)
ÜBAÖ-T:	Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe Uyarlaması
ÜBAÖ-TG:	Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe Uyarlaması Gayrette Israr alt boyutu
ÜBAÖ-Tİ:	Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe Uyarlaması İlgide Tutarlılık alt boyutu
ÜBAÖ-TU:	Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe Uyarlaması Uyum alt boyutu

Grit -O:	Orijinal Azim Ölçeği
Grit-S:	Kısa Azim Ölçeği
DFA:	Doğrulayıcı Faktör Analizi
AFA:	Açımlayıcı Faktör Analizi
KMO:	Kaiser-Meyer-Olkin Analizi
GNO:	Genel Not Ortalamaları
YÖK:	Yükseköğretim Kurulu
TDK:	Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I GİRİŞ

Azim kelimesi bir işteki engellerin üstesinden gelme, amacına ulaşmak için sabır ve kararlılıkla çaba gösterme anlamına gelmektedir. Bu beceri hayatın birçok alanında hedef ve hayallere ulaşmak için ihtiyaç duyulan önemli bir özellik olarak tanımlanmaktadır. Bu özelliği ölçmek kullanılan başka ölçekler olmasına karşın toplulukçu kültürler için daha uygun olduğu savunulan Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin Türkçeye uyarlanmasının önemli olduğu düşünülmüştür.

Üç Boyutlu Azim Ölçeği'nin (ÜBAÖ) Türkçeye uyarlanması için yapılan bu çalışma altı ayrı bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde konu ve amaçla ilgili genel bilgiler verilmiş, ikinci bölümde kişilik, kişilik kuramları ve azim kavramı, azmin ilişkili olduğu kişilik yapıları ve azimle ilgili yapılan araştırmalar ele alınmıştır. Üçüncü bölümde yöntem yani uyarlanacak ölçek ve geçerlik çalışmasında kullanılacak ölçekler ve araştırmanın gereç ve yöntemleri anlatılmıştır. Dördüncü olarak araştırmanın bulguları sunulmuş, beşinci bölümde araştırma sonuçlarının genel bir tartışması yapılmış ve son olarak altıncı bölümde yapılan analizler ve karşılaştırmalar sonucunda ulaşılan sonuç ve araştırmanın güçlü yanları ve sınırlılıkları özetlenmiştir.

Bu bölümde araştırmanın kısaca konusu, amacı, araştırma soruları, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar sunulmuştur.

1.1. Problem

Mutluluk ve başarı tarih boyunca insanoğlunun tanımlamaya çalıştığı, ulaşmanın yollarını aradığı, kendi hayatındaki yerini ve anlamını bulmaya çalıştığı, hayatın birçok döneminde birbirini etkileyen ve bazen de birbirinin yordayıcısı konumuna gelen iki önemli kavram olmuştur. Bireyin mutluluk ve başarı kavramlarının gelişmesinde ve ilgili becerileri kazanmasında doğduğu, büyüdüğü aile ve etkilendiği yakın çevre en büyük rolü oynamaktadır. Aile hem kendine özel yapısı ve işleyişini, hem de toplumdan aldığı kültürel değerleri çocuğa yansıtmakta ve her çocuk da kendi mizacına göre bu yansıtılan değerleri içselleştirmektedir. Yapılan araştırmalara göre mutlu bireylerden oluşan

ailelerde yetişen çocukların mutluluk ve özgüven düzeyleri daha yüksek olmakta ve yüksek benlik algıları başarılı olmalarında pozitif bir etken olmaktadır. Yani aile yapıları, anne baba davranışları ve tutumlarının çocukların psikolojik iyi oluş, özgüven, sorumluluk duygusu ve başarı düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır (Demir, 2020).

Mutluluğun tanımı bireyden bireye hatta kültürden kültüre değişmekle birlikte genel anlamda bireyin bir bütün olarak yaşadığı hayattan ve yaşam kalitesinden memnun olma durumu olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2013). Pozitif psikolojide mutluluğa ulaşma durumu, bireyin hayatının farklı boyutlarında, yani bedensel ve zihinsel sağlık, akademik ya da iş hayatında başarı ve özel hayatında huzuru dengeleyebildiği bir yaşama ulaştığı zaman gerçekleşen doyum olarak savunulmaktadır. Yapılan araştırmalarda, yoğun olumsuz duygulanım yaşayan bireylerin ya işten ve sorumluluktan kaçma ya da aile ve sosyal yaşantısından uzaklaşıp işkolik eğilimler gösterme potansiyelinin oldukça yüksek olduğu ancak mutluluk hali yani öznel iyi oluş haline her zaman ulaşamadıkları gözlemlenmektedir (Yüksekbilgili ve Akduman, 2016).

Mutluluk, psikolojik ve öznel iyi oluş, yaşam kalitesi, doyumu ve olumlu duygulanım gibi kavramlarla ilişkilendirilmeye çalışılırken, başarı ise bireyin hayatı ya da kariyeri ile ilgili belirlediği bir hedefe, amaca ulaşması olarak tanımlanmaktadır ve yapılan araştırmalarda ikisinin de varlığının birbirini pozitif yönde etkilediğini gösteren sonuçlara ulaşılmıştır (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002). Başarı algısı da mutluluk gibi çocukluktan itibaren anne baba tutumları, bireyin kişilik yapısı ve yetişip yaşadığı çevrenin etkileriyle gelişen bir olgudur ve bu sebeple başarının tanımı da bireyden bireye değişmektedir. Kimilerine göre özel hayatında mutluluğa ve huzura ulaşmak, kimilerine göre akademik başarı kazanmak, kimilerine göre iş hayatında zirveye ulaşmak iken kimilerine göre de bunların hepsini dengeli bir şekilde yönetip hayatın her alanında belli hedeflere ulaşmaktır. Yani bireyin hayatının her aşamasında kurduğu hayaller, kendine koyduğu hedefler ve amaçlarına ulaşma miktarına bağlı olarak başarı ve doyuma ve dolaylı olarak da mutluluğa yaklaştığı savunulmaktadır. Başarı akademik başarı, yaşam ve kariyer başarısı olarak üçe ayrılmakta, akademik başarı genelde not ortalamaları ile ölçülürken, kariyer başarısı, bireyin kariyer seçimi, gelişimi ve elde ettiği ilerlemeler sonucunda ulaştığı mutluluk düzeyi ile tanımlanmakta ve yaşam başarısı ise bireyin önem

verdiği ve anlam yüklediği tüm alanlarda ulaştığı memnuniyet derecesi olarak tanımlanmaktadır (Güler ve Emeç, 2006; Uzunbacak, Zengin ve Çelik, 2019).

Hangi alanda başarılı olmaya odaklanırsa odaklansın başarılı olmak bireyin hayatını anlamlandırmasında, psikolojik iyi oluşunda ve dolaylı olarak sağlıklı oluşunda önemli bir yer tutmaktadır. Bu sebeple de başarı, etkileyen faktörleri belirleyebilmek için birçok farklı açılardan ele alınan bir kavram olmuştur. Araştırmalar bireyin başarısının birçok bireysel ve karakteristik yetenekten etkilendiğini göstermiştir. Bu yetenekler bireyin hayatı boyunca birbirlerinden ve çevreden etkilenerек değişim gösteren özelliklerdir ve bilişsel ve bilişsel olmayan yetenekler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bilişsel yetenekler bireyin bilgiyi işleme, öğrenme, düşünme, mantık yürütme ve hatırlama gibi zihinsel fonksiyonlarıdır. Bilişsel olmayan yetenekler ise kişilik tutumları adı altında, kişilik ve düşünce yapısı, motivasyon ve hayata karşı tutumlar olarak tanımlanmıştır (Almlund, Duckworth, Heckman ve Kautz, 2011; Borghans, Duckworth, Heckman ve Weel, 2008). Bu özellikler hedefe odaklı çaba (azim, zihin yapısı, vs.), sağlıklı sosyal ilişkiler (duygusal zekâ, minnet, vs.) ve karar verme yaklaşımları (merak, açık fikirlilik, vs.) olarak özetlenmiştir ve bunların pozitif yönde gelişmiş olmasının akademik, ekonomik, sosyal, psikolojik ve fiziksel iyi oluş üzerinde pozitif etkileri olduğunu gösteren boylamsal araştırmalar yapılmıştır (Duckworth ve Yeager, 2015). İster başarı ister mutluluk odaklı olsun, isterse ikisini dengede yaşamaya çalışıyor olsun, her durumda bireyin hayallerinin, planlarının ve hedeflerinin peşinden gidebilmesi ve yaşamda karşılaştığı engel ve sorunlarla baş edebilmesi için bu bilişsel olmayan becerileri asgari düzeyde gösterebiliyor olması gerekmektedir ve azim bunların içinde alanyazında en çok dikkat çeken kavramlardan bir tanesini oluşturmaktadır.

Azim uzun süreli hedeflerde tutarlı ve istekli olmak, değişen yaşam koşullarına ve başarısızlıklara karşın odağı kaybetmemek, kararlı olmak ve araştırmaktan vazgeçmemek olarak tanımlanmaktadır (Duckworth, Peterson, Matthews ve Kelly, 2007). Akademik açıdan değerlendirildiğinde ise uzun süreli araştırmalarda karşılaşılan değişiklik ve zorluklara karşın engelleri aşip başarıya ulaşmayı sağlayan dayanıklılık, sabır ve sebat anlamında kullanılmaktadır (Sarıçam, Çelik ve Oğuz, 2016). İster akademik olsun ister bireysel olsun hedeflere ve başarıya ulaşmak için tutarlı ve devamlı bir çabanın önemi

araştırmalarda görülmektedir ve azim bu istek ve tutarlılığı sağlayan bir psikolojik özellik ve sosyal zekâ olarak tanımlanmaktadır (Sarıçam vd., 2016).

Azmin birçok başka kavramla birlikte en çok da akademik başarı üzerine etkisi ile çalışılmıştır. İlk olarak Duckworth ve Seligman (2005),  z disiplin ve zekâ puanlarının akademik başarı üzerine etkileri ile ilgili yaptıkları bir araştırmada uzun süreli ve tutarlı bir çabanın başarı üzerine etkisini gözlemlemişler ve bu özelliklerin etkilerini araştırmaya başlamışlardır. Duckworth vd. (2007), aynı zekâ puanlarını alan bireylerin başarıya ulaşma oranlarındaki farklılıktan yola çıkararak ilk Orijinal Azim  l eğini (Grit-O) geliştirmişlerdir. Bu ölçekte azmi etkileyen alt boyutlar ilginin tutarlılığı ve gayrette ısrar olarak belirlenmiştir. Farklı araştırmalarda azmin başarı üzerindeki etkisi zekâ puanı ile karşılaştırılmış, yetenek ve zekâ ölçümlerinde pozitif bir etkisi olduğu iddia edilmiş ve araştırmalarda öz denetim, öz yeterlik ve disiplinle azmin pozitif ilişkili olduğu görülmüştür (Duckworth ve Gross, 2014; Suzuki, Tamesue, Asahi ve Ishikawa, 2015).

Akademik başarı ve kariyer konularındaki önemine ilave olarak azim, bireyin sosyal hayattaki becerileri kapsamında da önemli bir yer tutmaktadır. Birey kendi hayatıyla ilgili koyduğu herhangi bir hedefi yakalamak ya da uzun soluklu bir amaca ulaşabilmek için de azme ihtiyaç duymaktadır. Yaşamla ilgili karar ve hedeflerde karşılaşılan engeller ve kontrol dış değişimler karşısında yaşanabilen hayal kırıklıkları, anlam kaybı ve umutsuzluk duyguları, ertelemeleri beraberinde getirebilmektedir ki azmin bu tip sorgulamalar sonucu oluşan umutsuzluk, anlam kaybı ve ertelemelerle negatif ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar yapılmıştır (Sarıçam vd., 2016).

Azmin araştırmalarda karşılaşılan çok yönlü etkilerinden ve farklı gruplarda farklı sonuçlar verebilme özelliğinden dolayı pozitif ilişkili olduğu kavramlar ve etkileyen faktörler birçok farklı ülkede farklı gruplar üzerinde çalışılmıştır. Duckworth ve Quinn (2009), Duckworth vd. (2007) tarafından geliştirilmış olan orijinal  l ek Grit-O'yu geliştirme araştırmasında farklı gruplarda verdiği farklı sonuçlardan dolayı modifikasyon yapılması ihtiya ını fark etmişler ve bu sebeple daha kısa ve psikometrik özellikleri iyileştirilmış bir versiyonu olan Kısa Azim  l eğini (Grit-S) geliştirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda 12 maddeden oluşan Grit-O, Grit-S olarak sekiz maddeye indirilmış

ancak alt boyutlar değişmemiştir. Sarıçam vd. (2016) tarafından bu ölçek, Kısa Azim (Sebat) Ölçeği olarak Türkçeye uyarlanmıştır.

Azimle ilgili yapılan araştırmalar çoğunlukla Batı kültürlerinde yoğunlaşmış olup, Doğu kültürlerinde bu konuda yapılan araştırmalar daha kısıtlı kalmıştır. Doğu ve Batı kültürlerinin birbirlerinden en temel farklarından biri olarak bireyci ve toplulukçu yapıları verilmektedir. Bu farkı yaratan önemli özelliklerden bir tanesi olarak, bireyci kültürlerde bireylerin kişisel istek, hedef ve amaçlarının ön planda tutulması, toplulukçu kültürlerde ise ortak amaçların bireylerin amaçlarından önde tutulup, ben yerine biz merkezli kararların tercih edilmesi vurgulanmaktadır. Bu fark toplulukçu kültüre mensup bir bireyin kendi için seçtiği hedeflerde uzun dönemde aile ya da çevre ile bağlantılı değişimler sebebi ile bırakma ya da duraklama yaşamasına sebep olabilmektedir. Datu, Valdez ve King (2015) Grit-S ölçeğini uyarlama çalışması yaparlarken Filipinli 220 üniversite ve 606 lise öğrencisinden oluşan iki farklı grup üzerinde çalışmışlar ve bu araştırmada iki örnekleme ilgide tutarlılık ve gayrette ısrar boyutlarının geçerli olduğunu ancak birbirleri arasındaki ilişkinin birinci grupta anlamlı ama zayıf, ikinci grupta ise anlamlı olmadığını ve ölçeğin güvenirlik katsayısının önceki araştırmalardan düşük olduğunu görmüşlerdir. Bu araştırmada azmi psikolojik iyi oluş, pozitif ve negatif duyum ve akademik yükümlülük ile karşılaştırmışlar ve ilgide tutarlılığın belirleyici bir faktör olmadığını, gayrette ısrarın ise hayat doyumu ve pozitif duyum üzerinde pozitif belirleyici bir etkisi olduğunu görmüşlerdir. Datu vd. (2015), bu farkın sebebinin toplulukçu bir yapısı olan kendi kültürleri ile bireyci yapısı olan batı kültürü arasındaki farklardan kaynaklandığını savunmuşlar ve uyarlama araştırmaları sırasında katılımcılara sordukları sorulardan ölçeğe koşullara uyum sağlama yeteneği olarak bir alt boyut daha ekleyerek Üç Boyutlu Azim Ölçeği-TMGS (ÜBAÖ) olarak yeni bir ölçek geliştirmişlerdir (Datu, Yuen ve Chen, 2017).

Orijinal iki boyutlu Grit-S Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama araştırması Sarıçam vd. (2016) tarafından yapılmış olsa da Türk kültürünün toplulukçu özellikleri sebebi ile üç boyutlu modele daha uygun olup olmadığını değerlendirmek için bu araştırmada ÜBAÖ ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması yapılması ve azmin farklı demografik özelliklerle ilişkilerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma daha önceki benzer yapılan araştırmalar dikkate alınarak 18 yaş üstü ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora

öğrencilerinden oluşan bir araştırma grubu üzerinde yürütülmüştür. Veri toplama araştırması çevrimiçi (online) olarak hazırlanan ölçek üzerinden gönüllük esasına göre gerçekleştirilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Datu vd. (2017) tarafından geliştirilen Üç Boyutlu Azim Ölçeğini (ÜBAÖ) Türkçeye uyarlamaktır. Bu araştırma ile toplulukçu kültür için oluşturulan bir azim ölçeği olan ÜBAÖ ölçeğinin Üç Boyutlu Azim Ölçeği-Türkçe (ÜBAÖ-T) adı altında Türkçeye uyarlanması ve Türk kültürüne daha yakın olup olmadığının değerlendirilip alanyazına sunulması hedeflenmektedir. Bu çalışmada ayrıca azim özelliğinin farklı kişilik özellikleri ve demografik özelliklerle ilişkisini değerlendirmek de amaçlanmıştır. ÜBAÖ ölçeği on maddeden ve gayrette ısrar, ilgide tutarlılık ve değişen koşullara uyum sağlayabilme alt boyutlarından oluşan bir ölçektir. Bu tez çalışması ile hedeflenen, ÜBAÖ ölçeğini Türkçeye uyarlama çalışmaları kapsamında ölçeğin psikometrik özellikleri incelenmiş, çeviri, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Araştırmanın ana hedefi kapsamında oluşturulan problem ÜBAÖ ölçeğinin Türkçe formunun ne derece geçerliğe ve güvenirliğe sahip olduğudur. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma sorularına yanıtlar aranmıştır:

1. ÜBAÖ'nin Türkçe uyarlaması (ÜBAÖ-T) geçerli bir ölçüm aracı mıdır?

1.1 Türkçe ölçek formu orijinal formun sahip olduğu üç faktörlü yapıya sahip midir?

1.2 Ölçeğin alt boyutlarının birbirleriyle gösterdikleri korelasyon katsayıları nelerdir?

1.3 Katılımcıların ÜBAÖ-T' den aldıkları puanlarla On Maddeli Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4 Katılımcıların ÜBAÖ-T' den aldıkları puanlarla Akademik Öz Yeterlik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.5 Katılımcıların ÜBAÖ-T' den aldıkları puanlarla Kariyer ve Yetenek

Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.6 Katılımcıların ÜBAÖ-T' den aldıkları puanlarla Aktif Erteleme Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.7 Katılımcıların ÜBAÖ-T' den aldıkları puanlarla Marlowe – Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. ÜBAÖ' nin Türkçe uyarlaması (ÜBAÖ-T) güvenilir bir ölçüm aracı mıdır?

2.1 ÜBAÖ-T ölçeğinin toplam ve alt boyutlarının Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları nelerdir?

2.2 Ölçeğin madde-toplam puan korelasyonları nelerdir?

2.3 Ölçeğin katılımcılara üç hafta ara ile uygulanması sonucunda elde edilen puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3. ÜBAÖ'nin Türkçe uyarlaması (ÜBAÖ-T) demografik değişkenlerle nasıl ilişkilidir?

3.1 Katılımcıların ÜBAÖ-T'den aldıkları puanlar ile yaşları arasında nasıl bir ilişki vardır?

3.2 Katılımcıların ÜBAÖ-T'den aldıkları puanlar ile genel not ortalamaları arasında nasıl bir ilişki vardır?

3.3 Katılımcıların ÜBAÖ-T'den aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

3.4 Katılımcıların ÜBAÖ-T'den aldıkları puanlar üniversite türü ve öğrenim seviyesine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

3.5 Katılımcıların ÜBAÖ-T'den aldıkları puanlar kendi başarı öz değerlendirme puanlarına göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

3.6 Katılımcıların ÜBAÖ-T'den aldıkları puanlar devam ettikleri programdan duydukları memnuniyet seviyesine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Alanyazında azim uzun süren hedeflerde başarıya ulaşabilmek için gösterilen istek ve kararlılık olarak tanımlanmaktadır (Sarıçam vd., 2016). Azim, Duckworth vd. (2007) tarafından ise pozitif bir psikolojik yapı ve uzun vadeli hedefler için her türlü engelle karşı gösterilen istek, kararlılık ve tutku, bir adanmışlık olarak ifade edilmiştir. Farklı araştırmalarda bu tanımlara, hedeflenen konu ile ilgili karşılaşılan sorunlara karşı gösterilen tutarlılık, dayanıklılık ve duruma uyumu sağlayan esneklik de eklenmektedir (Ekinci ve Hamarta, 2020).

Bu kadar hayatı yönlendiren özelliği içinde barındıran azim, sadece akademik ya da iş hayatındaki hedefler ve başarılar için değil tüm hayata dair hedeflere ulaşabilmek için önemli bir karakter özelliğidir ve sadece başarılı olmayı değil hedefe ulaşmakta yaşanan sıkıntı ve engellerin yarattığı umutsuzluk, anlam kaybı ve ertelemelerle başa çıkabilmeyi de pozitif olarak etkilemektedir. Alanyazında çalışılan azim ölçekleri temel olarak benzer alt boyutlardan oluşmaktadır ve genel olarak Batı kültüründe yani bireyci kültürlerde çalışılmıştır. Ancak bunlardan farklı olarak toplulukçu kültürlerde daha geçerli olduğu savunulan Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, kültürel bir karşılaştırma olarak da Türk kültürünün bireyci kültürlerin sonuçlarına mı yoksa toplulukçu kültürün sonuçlarına mı daha yakın sonuçlar vereceğini görebilmek açısından önemli olduğu düşünülmüştür. Azmin bu kadar hayatı etkileyebilen bir özellik olmasından dolayı Türkçeye uyarlanmış bir azim ölçeği olmasına karşın sadece ona bağlı kalmayıp, Türk kültürüne daha uygun olabilecek şekilde geliştirilmiş başka bir ölçeğin de uyarlanması ve Türkçe alanyazına kazandırılmasının önemli olduğu düşünülmüştür.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmanın yapıldığı örneklem gruplarının, elde edilen sonuçların genellenmek istendiği evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

2. Araştırmada kullanılan kendini değerlendirme tipindeki ölçeklerin katılımcılar tarafından samimi ve dürüst bir şekilde cevaplandırıldığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmada kullanılan ölçeklerin bireyin kendini değerlendirdiği öz bildirim ölçekleri olmasından kaynaklı sosyal onay ve beğenilme ihtiyacı olumlu cevaplara yönelme yanlılığı oluşturmuş olabilir.

2. Araştırmada ölçeğin özgün halinden Türkçeye çevrilmesi araştırması ile

İngilizce bazı kelimelerin anlamı tam karşılanmamış olabileceğinden çeviri bir sınırlılık olarak kabul edilebilir.

3. Araştırmanın verilerinin internet üzerinden toplanmış olması farklı e-posta adresleri veren aynı katılımcılar tarafından çoklu katılımın yapıp yapılmadığı kontrolünü engellemektedir.

4. Araştırma öğrenci popülasyonu üzerinden çalışıldığı için katılımcıların soruları akademik yaşantılarına odaklanarak doldurmuş olma ihtimalleri yüksektir ve bu durumda azmin bireyin sosyal yaşantısı ve ilişkileri üzerindeki etkisi değerlendirilmemiş olmaktadır.

1.6. Tanımlar

Azim: Azim hayata karşı pozitif bir psikolojik yapı ve uzun vadeli hedefler için her türlü engele karşın devam etmek için gösterilen istek, kararlılık ve tutku, bir adanmışlık olarak ifade edilmiştir.

İlgide tutarlık: Karşılaşılan zorluklar ve değişimlere karşın ilgi duyulan konuya bağlı kalmak ve amaca ulaşmak için pes etmeden çaba sarf etmeye devam etmek olarak açıklanmıştır.

Gayrette ısrar: Bir bilişsel süreç olarak kabul edilen ve bir konu üzerinde uzun süre tutkulu bir şekilde çalışabilmek olarak tanımlanan gayrette ısrar, akademik başarı, uyum ve titizlik ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Koşullara uyum sağlama: Bu özellik zorluklara hazır olmak, değişimi kabul etmek, esnek olmak ve zorlukların üstesinden gelebilecek gücü ve motivasyonu gösterebilmek olarak tanımlanmıştır.

Akademik öz yeterlik: Öz yeterlik beklentisi bireyin farklı görevlerle ve beklentilerle başa çıkabilme motivasyonunu arttıran, kendi başarabilme gücü hakkında kendini ikna edebilmesini sağlayan ve kendi inisiyatifi ile davranabilmesini ve bir işi sonuçlandırmadan bırakmamasını sağlayabilen kendi yeterliliğine dair inancı olarak tanımlanmıştır. Akademik öz yeterlilik ise bireyin akademik konular hakkında bu yeterliliklere sahip olma inancıdır ve yapılan araştırmalarda azimle pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür.

Kariyer öz yeterlik: Kariyer öz yeterliliği de akademik öz yeterlik gibi bireyin kariyeri ile ilgili olarak kendisine verilen ya da yapmak istediği, hedeflediği bir görevi başarılı bir şekilde yapabilmesi için gerekli olan yetenek ya da becerinin kendinde olduğuna dair inancı olarak tanımlanmıştır. Öz yeterlik inancı sadece bireyin kendinin başarabileceğine inanması olarak değil aynı zamanda bu inançla hedefini gerçekleştirmek için çevresel etkenleri de koşullarına uygun bir şekilde düzenleyebilme kapasitesi olarak da tanımlanmaktadır.

Aktif erteleme: Bireyin zaman baskısı karşısında gösterdiği duygusal tepkileri, ertelemeyle ilgili verdiği bilişsel kararları, teslim tarihlerini karşılamakla ilgili davranışsal yaklaşımlarını ve doğru erteleme seçimleri ile başarılı sonuçlara ulaşma becerilerini tanımlamaktadır.

Sosyal Arzu edilebilirlik: Sosyal arzu edilebilirlik olumlu değerlendirme ve geri bildirim alma ve onaylanma ihtiyacı ile tanımlanmaktadır ve bireyler genel olarak kendilerini olumlu bir şekilde gösterme ve tanıtmaya eğilimi ile bu ihtiyacı göstermektedirler. Bu ihtiyaç uygulanan ölçeklerde kendini pozitif yönde göstermek için olumlu cevaplara yönelmeye sebep olabilmektedir.

Sorumluluk: Sorumluluk (özdenetim) Beş Faktör Modeli olarak tanımlanan kişilik modelinin beş özelliğinden bir tanesidir. Alanyazında beş faktör modeli ayırıcı özellik kişilik kuramı olarak tanımlanmıştır ve sorumluluk (C), uyum (A), dışadönüklük

(E), duygusal denge (N) ve deneyimlere açıklık (O) boyutlarından oluşmaktadır ve bu yaklaşım üzerine birçok araştırmalar yapılmıştır, Sorumluluk özellikleri yüksek olan bireyler otokontrolleri fazla, harekete geçmeden önce iyice düşünme ve temkinli davranma eğilimleri yüksek, çalışkan, hassas, dikkatli, güvenilir ve bir şeyleri başarmak için güçlü iradeye sahip bireyler olarak tanımlanmışlardır. Yapılan araştırmalarda sorumluluk özelliğinin azim ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür.

BÖLÜM II GENEL

BİLGİLER

Bu bölümde bir kişilik özelliği olduğu savunulan azim ile ilgili bilgiler verilmiştir. Öncelikle kişilik kavramı ve sonra azimle bağlantılı kişilik özellikleri, azmin ölçülmesi ve değerlendirilmesi için kullanılan kişilik özellikleri, alanyazındaki araştırmalar, geliştirilen ölçekler ve Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin (ÜBAÖ) gelişimi anlatılmıştır.

2.1. Kişilik Kuramları

Kişilik, çok sayıda kuramcı tarafından insan davranışlarını anlamlandırabilmek için tanımlanmaya çalışılmış, farklı psikolojik yaklaşımlarda farklı özellikleriyle ele alınmış ve esas olarak bireyin kendine özgü ve ayırıcı duygu, düşünce ve davranışlarının temelini oluşturan ve değişimlerden etkilenmeyerek süreklilik gösteren özellikler olarak tanımlanmıştır (Taymur ve Türkçapar, 2012). Alanyazında kişiliği etkileyen en önemli faktörler olarak aile, kalıtsal faktörler, sosyal çevre ve kültürel etkenlere vurgu yapılmıştır. Kalıtsal faktörler bireyin doğuştan sahip olduğu genetik özellikler ve zihinsel durumlar olarak tanımlanmakta iken aile faktörü ise bireyin içine doğduğu aile, bakım verenler ve yakın çevrenin davranış ve değerlerinin kişilik gelişimi üzerindeki sosyal öğrenme kuramına dayanan etkileri olarak tanımlanmıştır. Bu kurama göre çocuk gelişmekte olduğu ortamdaki davranışları izlemekte ve bireylerin birbirlerinin davranışlarına gösterdikleri ve kendi davranışlarına aldığı tepkilerden yola çıkarak kendi davranışlarını şekillendirmektedir. Çevre ve yaşadığı kültür ise bireyin değerlerinin ve düşünce yapısının biçimlenmesinde, bu yapıyı toplum içindeki etkileşimlerde kullanma şekillerini geliştirmesinde etkili olmaktadır (Bozkurt, 2006; Burger, 2006).

Kişilik gelişimi kuramcılar tarafından psikanalitik yaklaşım, hümanistik yaklaşım, davranışçı yaklaşım, sosyal öğrenme yaklaşımı ve özellik yaklaşımı gibi farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Bu araştırmalarda kişilik birçok yönden değerlendirilmiş, yapılan kabuller üzerine kuramlar geliştirilmiş ve genel olarak genetiğin ve çevresel etkenlerin kişiliğe etkileri üzerinde çok durulmuştur. Bu araştırmalar sonucunda kişilik genel olarak bireyin genetik özellikleri ve ilk beş, altı yaş deneyimleri tarafından etkilenen ancak yaşam boyunca değişmeye ve çevreden etkilenmeye devam eden, onu diğer bireylerden ayıran özellikler olarak kabul edilmiştir. Bireyin içinde büyüdüğü aile yapısı, ebeveyn tutumları ve çevreyle olan iletişimleri, çocuğun kişilik yapısının ve ilişki dinamiklerinin temeli olarak kabul edilmiş, sağlıklı, dengeli ve güvenli bir ortamda büyüyen çocukların genel olarak daha farkındalığı yüksek, özgüvenli ve doğru ilişkiler kurabilen bireyler olduğu görülmüştür (Yörükoğlu, 2011). Buna ilave olarak bireyin doğuştan gelen kişilik özelliklerinin de çevreleri ile iletişim kurma şekillerini belirlediği ve bu karşılıklı etkileşimin bireye yansımalarının da kişilik gelişimini etkileyen faktörlerden olduğu kabul gören bir bakış açısı olmuştur. Yani genel olarak kuramcılar kişiliği, bireyin genetik özelliklerini merkeze alan aile, bakım verenler ve sosyal çevrenin genetik yapı ile

etkileşimleri sonucunda gelişen ayırıcı bir özelliği olarak savunmuşlardır (Cervone ve Pervin, 2016; Özdemir, Özdemir, Kadak ve Nasıroğlu, 2012).

2.1.1. Psikanalitik Kuram

Psikanalitik kuram, ilk olarak Sigmund Freud tarafından geliştirilen, temel olarak bilinç, bilinçaltı, bilinçdışından oluşan topografik model ve benlik, alt benlik ve süperegoda oluşan yapısal model ile kişilik yapısının tanımlandığı bir kuramdır. Benlik kavramı ego olarak da kullanılmaktadır ve kişiliğin gerçekçi, yetişkin tarafı olarak tarif edilmektedir. Alt benlik ise id kavramına karşılık gelmekte ve sadece kişisel tatmin odaklı ve bireyin haz ilkesiyle hareket eden tarafı olarak tanımlanmaktadır. Süper ego ise bireyin bakım verenleri, ebeveynleri ve büyüdüğü çevreden edindiği değerleri ve öğrendiği ahlak ve görgü kuralları olarak tanımlanmaktadır. Freud'a göre benliğin esas görevi alt benliğin haz odaklı taleplerini alt benlikte gerginliğe ancak süper egoda da suçluluk ya da vicdan muhasebesine sebep olmayacak kadar karşılamaya çalışmaktır (Cervone ve Pervin, 2016). Freud bunlara ek olarak kişilik gelişimini psikoseksüel gelişim kuramları adını verdiği, hayatın ilk beş, altı yılında yaşanmış olanlar, olumlu deneyimler ve travmalarla açıklamaktadır. Gelişim dönemleri çocuğun cinsel gelişimini temel alarak belirlenmiştir ve önemli olan her dönemi herhangi bir saplanma yaşamadan dönemin ihtiyaçlarını sağlıklı bir şekilde karşılayarak tamamlamaktır. Yani psikanalitik kuram kişilik gelişimini topografik ve yapısal modelde tanımladığı katmanların psikoseksüel gelişim dönemlerinden etkilenme şekilleri, yaşadıkları uyum, çatışmalar, savunma mekanizmaları ve dirençler üzerinden açıklanmaktadır (Burger, 2006; Özdemir vd., 2012). Psikanalitik bakış açısına göre psikolojik olarak sağlıklı olan bireyin id, ego ve süperegoda mekanizmaları dengededir.

Freud ile çalışan birçok kuramcı daha sonra bu varsayımları temel alarak, kendi araştırma ve yaklaşımlarını ekleyerek yeni kuramlar geliştirmişlerdir. Psikososyal yaklaşım bunlardan biri olarak Erik H. Erikson tarafından, egoyu kişiliğin bağımsız, güçlü ve kimlik duygusu oluşmasından sorumlu bir parçası olarak tanımlayan, kişiliğin gelişimini ise yaşam döngüsü içine yayılmış bir süreç olarak psikososyal gelişim evreleri ile açıklayan bir yaklaşım olarak geliştirilmiştir. Alfred Adler, Carl Jung, Karen Horney

gibi birçok kuramcı da psikanalitik kuramı temel alarak kendi kuramlarını geliştirmişlerdir (Burger, 2006; Cervone ve Pervin, 2016).

2.1.2. Hümanistik Kuram

Hümanistik yaklaşım temelinde bireyin bilinçaltı güdü ve dürtülerini reddetmese de kararlarından ve davranışlarından kendisinin sorumlu olduğunu savunan, yeterli özgürlük alanı ve duygusal destek verildiğinde kendini geliştirerek, potansiyelini yerine getireceğini savunan bir yaklaşımdır. İnsanı temel alır ve bireyi doğuştan iyi, olumlu potansiyele sahip, gelişim halinde ve gelişim gücü kendi elinde bir varlık olarak kabul eder. Carl Rogers ve Abraham Maslow gibi kuramcılar, bireyin potansiyelini tam olarak kullanabilmesi ihtiyacına vurgu yaparak, gereksinimlerini önem sırasına göre karşılama, kendini başarma ve mutluluk odaklı hümanistik kuram olarak anılan bir kuram geliştirmişlerdir. Bu yaklaşımda; bireyin geçmiş yaşantılarına ve bilinçdışı algılarına ilave olarak bugüne kadar hayatta karşılaştığı kişiler, yaşadığı olaylar ve deneyimlediği ilişkilerin kişilik yapısını etkilediği vurgulanmaktadır. Bireyin öznel içsel yaşantıları, yani yaşadığı olaylar sonucunda kendisini ve varoluşunu anlamlandırma şekillerinin ve kendini kabul ve onaylama duygusunun kişiliğin temeli olduğu savunulmaktadır (Burger,2006). Geçmişin birey üzerindeki etkilerini reddetmese de önemli olanın şimdi ve burada olmak olduğunu ve hayatı dolu dolu yaşamının yolunun bu ana odaklanmak olduğunu söylemektedir. Bireyin kendisi için en iyi olanı kendisinin bildiğini ve mutlu olabilmek için kendini gerçekleştirmeye ihtiyaç duyduğunu savunmaktadır (Burger, 2006; Cervone ve Pervin, 2016). Maslow insan gereksinimlerini hiyerarşik bir temelde açıkladığı ihtiyaçlar piramidini tanımlamış ve insanların ihtiyaçlarını tamamladıkça bu piramitte yukarıya doğru ilerlediklerini savunmuştur. Bu piramidin en altında fizyolojik gereksinimler bulunurken, yukarıya doğru ihtiyaçlar güvenlik gereksinimi, sevgi gereksinimi, saygı gereksinimi ve en son da kendini gerçekleştirme olarak devam etmektedir (Cervone ve Pervin, 2016).

2.1.3. Davranışçı Kuram

Davranışçı kuram John B. Watson tarafından geliştirilmiş, gözlenebilir davranışların incelenmesi ve davranışların nasıl kazanıldığının anlaşılması üzerine kurulmuş bir kuramdır. Davranışçılara göre insanlar doğuştan iyi ya da kötü değillerdir,

büyüdükleri çevre ve yaşanmışlıklar bireyin kişiliğinin oluşmasını sağlar. Daha önceki yaklaşımlardan farklı bir bakış açısı getirerek bireyin davranışları karşısında çevrenin verdiği tepkilerin pekiştirici ve sönümleyici etkisini vurgularken, bireyin düşüncelerinin ve davranışlarının çevreden aldığı olumlu ya da olumsuz tepkilerle şekillendiğini savunmaktadır. Yani bireyin büyüdüğü ve yaşadığı çevre kontrol edilebilirse ortaya çıkacak bireyin kişilik yapısının da kontrol edilebileceğini savunurlar, kalıtımın etkisini inkâr etmeseler de koşullanmanın etkisinin daha fazla olduğunu savunmaktadırlar. Yani bu kuram koşullanma, uyarıcı ve tepki ilişkisinin eşleştirilmesi ile gerçekleşen bir öğrenme ve davranış kuramı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kurama göre davranış bozukluklarının sebebi yanlış koşullanmalardır. Öğrenme ceza, pekiştireç ve güdülenme gibi dışsal faktörlerin etkisi ile gerçekleşir ve yanlış koşullanmalar öğrenme ile düzeltilebilir (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002).

2.1.4. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bandura'nın davranışçılığı temel alarak geliştirdiği sosyal öğrenme kuramında ise bireyin kişilik gelişimi, çevresini ve özellikle yakın etkileşimde bulunduğu bireyleri izleyerek öğrendiği, onlarla yaşadıkları etkileşimler ve bunların sonucunda içselleştirdiği davranışlar olarak açıklanmıştır. Bu kuramda davranışçılıktan farklı olarak, öğrenmenin her zaman pekiştirece bağlı olmadığı, insanın sadece uyarıcıya tepki veren pasif bir varlık olmadığı, öğrenilen davranışların hemen gösterilmesinin gerekmediği gibi farklılıklar vardır. Bu kurama göre kişilik gelişimi hayat boyu süren ve çevresel uyaranlardan öğrenerek şekillenen bir yapıdır, modeli gözlemleyerek öğrenilen davranışlar yeni bir beceri ya da davranış olarak kendini gösterebilir, öğrenilmiş davranışı söndürebilir ya da pekiştirebilir. Azim için önemli bir kavram olan öz yeterlik kavramı sosyal öğrenmenin temel kavramlarından biridir. Temel olarak bireyin kendini bilmesi, farkında olmasıdır. Öz yeterlik, Bandura'ya göre bireyin bir işi yapabileceğine dair önceki deneyimlerinden yola çıkarak edindiği inancıdır ve herhangi bir konudaki bu inanç bireyin hayatıyla ilgili diğer alanlarda da kendisiyle ilgili beklentilerinin yüksek olabilmesini sağlamaktadır (Burger, 2006).

Bu kuramda bireyin kişiliğinin bilişsel boyutu da öne çıkarılmış ve davranışçı yaklaşım ve sosyal öğrenme yaklaşımından yola çıkarak geliştirilen bilişsel kuramda

bireyin yaşadıklarını bilgi işleme süreçlerinde değerlendirme şekillerinin önemi vurgulanmıştır. Bu değerlendirme süreci şema kavramı ile açıklanmış, bireyin deneyimlediği her olayı o güne kadar öğrendikleri çerçevesinde bir şablona oturttuğu ve daha sonra deneyimlediği durumları bu şablonlara göre değerlendirip ya şablonlarını yenilediği ya da şablonlarına göre anlamlandırdığı ve buna göre davrandığı savunulmaktadır. Bu şablonlara ise bireyin şemaları adı verilmiştir (Burger, 2006; Cervone ve Pervin, 2016).

2.1.5. Özellik Kuramı

Kişilik yaklaşımlarından çok ilgi gören ve farklı araştırmalara temel olan bir yaklaşım şekli de özellik yaklaşımı olmuş ve bu yaklaşımda bireyin kişiliği sahip olduğu temel özelliklerin bir sentezi olarak kabul edilmiştir. Bu özelliklerin, yapılan boylamsal araştırmalara dayanarak, genel olarak ayırıcı ve tutarlı olduğu kabul edilmiştir. Özellik kuramcılarının kendi içlerinde birbirlerinden ayrıldıkları konular bulunmakla birlikte, kişiliğin bireyin tutarlı ve ayırt edici davranışları olduğunu savunmuşlardır (Allmnd vd., 2011). Birçok dilde ve ülkede yapılan farklı araştırmalar sonucunda en geçerli kabul edilen ortak özellikler beş başlık altında toplanmış, dışa dönüklük (E), uyumluluk (A), sorumluluk (C), deneyimlere açıklık (O) ve duygusal denge (N) olarak belirlenmiş ve bunlar “Büyük Beşli” olarak tanımlanmışlardır (Burger, 2006).

Bu özelliklerin her bireyin sahip olduğu mizaç özellikleri olduğu ancak sahip oldukları oranlara göre kişiliklerinin farklılaştığı savunulmaktadır (Cervone ve Pervin, 2016). Bir bireyi tanımlamak için bu beş faktörün yeterli olup olmadığı çok tartışılmış, ilave edilebilecek özellikler üzerine çalışılmıştır. Ancak bu beş faktör isimlendirilirken aslında her birinin kendi altında topladığı birçok farklı özellik belirlenip sonra da tek bir kapsayıcı özellik isminin altına gruplanması ile yapıldığı için bu beş faktörün kapsayıcılığının yeterli olduğu düşünülmüş ve onlarla çalışılmaya devam edilmiştir (Tatlıhoğlu, 2013).

Dışadönüklük boyutu bireyin ne kadar sosyal, sıcakkanlı, aktif, kararlı, girişken, grup içinde sevilen ve tercih edilen biri olduğunu anlatmaktadır. Bireyin pozitif duygulanımı ve heyecan arayışı dürtüsünün yüksek olması da bu grubun özelliklerindendir. Bu özelliği yüksek çıkanlar çoğunlukla dikkat çekici, sempatik,

eğlenceli, konuşkan, neşeli ve enerjik bireylerdir. Uyumluluk boyutu ise daha çok bireyin başkaları ile iletişimi ile ilgili bir özelliktir. Bu özelliğe sahip olanlar ise genelde güven veren ve açık sözlü bireylerdir. Genel özellikleri dürüst, uzlaşmaya yatkın, alçak gönüllü, yumuşak huylu, yardımsever, özgeci, nazik, bağışlayıcı ve arkadaşça olmalarıdır. Duygusal denge boyutunda endişeli, kaygılı, sinirli, duygusal iniş çıkışlar yaşayan ve uyarılma düzeyi yüksek olma özellikleri baskın olan bireyler bulunmaktadır, bazı kuramcılar bu bireylerde depresyon, rasyonel olmayan düşünceler ve başa çıkma mekanizmalarında yetersizlik olduğunu savunmaktadırlar. Deneyimlere açıklık özelliği yüksek olanlar kuramcılar arasında en çok tartışmaya konu olan başlık olarak verilmektedir. Bu özelliği zekâ, hayal gücü ya da gelişime açık olmak boyutuyla tanımlayanlar olmuştur ancak genel olarak duygularını yoğun yaşayan, entelektüel olarak meraklı, değişik fikirlere açık ve tutkularının farkında olan bireylerdir. Bilgiye aç oldukları için birden fazla ilgi alanları vardır ancak bu çeşitlilik bazen odaklarını ve amaçlarını sonuna kadar götürememelerine de sebep olabilmektedir. Bu sebeple deneyimlere açıklık özelliğinin azimle ters ilişkili olabilme ihtimali bulunmaktadır. Sorumluluk boyutu ise bireyin bir amaca odaklı davranışlarındaki motivasyon, başarı ihtiyacı, detaylı ve disiplinli araştırma, yüksek sorumluluk duygusu, planlama ve organizasyon becerisi, sabır ve tutarlılık ve değişen durumlara karşın öz disiplinle devam edebilme yetisi olarak tanımlanmaktadır yani azimle doğrudan ilişkili olmasını beklenen kişilik özelliğidir. Ancak yine bu özelliğin altında tanımlanan tedbirlilik ve kurallara uyma özelliğinin bazen ketleyici bir etki yaratabildiği belirtilmektedir (Burger, 2006; Somer vd., 2002; Tozkoparan, 2013).

2.2. Azim Kavramı

Her birey sahip olduğu potansiyeller bakımından birbirinden farklılık göstermektedir. Çocukların büyüme süreçleri içinde yaşadıkları en heyecan verici ve bazen de en yorucu deneyimler kendi potansiyellerini keşfetmekle ilgili olanlardır, bu süreç çocuğun kendi tekliğini, kendine özgü zekâsını ama daha da önemlisi kendine özgü öğrenme stillerini keşfettiği dönemdir (Tuğrul ve Duran, 2003). Bireyin kendi potansiyelini açığa çıkartma sürecinde ihtiyaç duyacağı ve kendi özelinde fark edeceği beceriler alanyazında, bilişsel ve bilişsel olmayanlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Bilişsel

beceriler genel olarak çocuğun düşünce ve öğrenme süreçleri, bellek ve problem çözme yetenekleri yani daha çok zekâya yönelik testlerden yüksek puan alabilmesi ile ilintili becerileri olarak tanımlanmaktadır. Bilişsel olmayan beceriler ise yaşam becerileri olarak da tanımlanan bireyin sahip olduğu öz farkındalık, azim, merak, öz kontrol, eleştirel düşünme, öz yeterlik ve cesaret gibi özellikler olarak tanımlanmakta ve başarıya giden yolda en az bilişsel beceriler kadar önemli faktörler olarak kabul edilmektedirler. Bilişsel ve bilişsel olmayan becerilerin sadece genetik geçişle belirlenen özellikler olmadıkları, ilerleyen yaş ve alınan eğitimlerle iki becerinin de geliştirilmesinin mümkün olduğu savunulmaktadır. Ayrıca bilişsel olmayan yeteneklerin bilişsel yeteneklere göre ilerleyen yaşlarda daha kolay geliştirilebilir oldukları da iddia edilmektedir (Heckman ve Rubinstein, 2001).

Bilişsel olmayan özelliklerden öz düzenleme becerileri, sorunlarla baş etme mekanizmaları, zaman yönetimi, psikolojik iyi oluş, esneklik, iyimser bakış açısı, duygusal zekâ ve denge, sabır, kararlılık, motivasyon, azim gibi beceriler bireylerin akademik hayatta ve yaşam içerisinde istedikleri hayallere ve sonuçlara ulaşmalarını sağlayan önemli özellikler olarak verilmektedir. Araştırmalar yüksek bilişsel yeteneklere sahip ancak motivasyon ve öz disiplin becerilerinden yoksun kişilerin hedeflerine ve başarıya ulaşmakta zorlanabildiklerini ve kimi zaman engellerle karşılaştıklarında pes ettiklerini ancak bunun aksine bilişsel kapasitelerini aşıyor gibi görünen bazı işlerin sadece sahip oldukları bilişsel olmayan özellikler ile üstesinden gelebilen birey sayısının ise azımsanamayacak kadar çok olduğunu göstermektedir. Bu araştırmalarda bilişsel olmayan becerilerin, bilişsel becerileri güçlendirici, yetersiz kaldıkları yerde takviye ve telafi edici, önemli bir etkiye sahip olduğu savunulmaktadır (Heckman ve Rubinstein, 2001; Suzuki vd., 2015). Azim bunlar arasında gerek çalışıldığı farklı gruplarda farklı sonuçlar verme özelliği gerekse de başarı üzerindeki büyük etkisi sebebi ile en çok araştırmalara konu olan kavramlardan biri olmuştur.

Bir kişilik özelliği olarak azmin özelinde yapılan ilk araştırmalar, Duckworth vd. (2007) nin aynı ya da yakın IQ değerlerine ya da bilişsel becerilere sahip bireylerin neden farklı başarılar gösterdiklerini merak etmeleri sonucunda başlamıştır. İlk olarak, Duckworth ve Seligman (2005) öz disiplin ve zekâ puanı üzerine yaptıkları bir araştırmada öz disiplinin akademik başarıyı zekâ puanından daha çok etkilediğini

görmüşler ve aynı zekâ puanına sahip bireylerin farklı başarı seviyelerinde olmalarını başka hangi faktörlerin etkileyebileceğini merak etmiş ve bu konu üzerine araştırmalar yapmaya başlamışlardır. Yaptıkları araştırmalar sonucunda başarılı bireylerde görülen IQ dışındaki, yaratıcılık, duygusal zekâ, öz güven, öz yeterlik inancı, esneklik ve dayanıklılık gibi özelliklerin yanı sıra, çoğunda ortak olan özelliğin azim olduğunu görmüşlerdir.

Duckworth azim bir yetenek, bir şans ya da bir şeyi ne kadar çok istediğiniz değildir diye tanımlamaktadır ve şans ya da yeteneğin başarı için işe yaradıklarını ancak azmi garantilemediklerini vurgulamaktadır (Duckworth, 2016). Azmin hata yaptığında ya da bir engelle karşılaştığında bunlardan etkilenmeden hedefine odaklı kalarak pes etmeden devam etmek olduğunu, hayatın her alanında ihtiyaç duyulan ve kullanılan bir özellik olduğunu ancak bireyin hayatın bir alanında azimli olmasının onun diğer alanlarda da azimli olacağını göstermediğini belirtmektedir (Duckworth ve Seligman, 2005). Yapılan araştırmalar azmin özellikle öğrenme ve sabır gerektiren görevlerle daha net ilişkili olduğunu göstermiş, daha yüksek not ortalamalarına sahip öğrencilerin, daha başarılı askeri öğrencilerin ya da özel operasyonlara seçilen askerlerin, daha iyi satış yapabilen elemanların ve daha uzun süre evli kalan erkeklerin azim skorlarının daha yüksek olduğunu görülmüştür (Crede, 2018).

Azmin sözlük karşılığı bir işteki engelleri yenme kararlılığı, zihin ya da ruhun engeller karşısındaki cesareti ve dayanıklılığı olarak geçmektedir (TDK, 2021; MerriamWebster, 2021). Alanyazında azim diğer doğuştan gelen yapılardan farklı olan özellikleriyle betimlenmiştir. Mesela başarı hırsı ya da arzusu hedef odaklı bir geri bildirim ve kazanım gerektirirken, azim, bir kazanım ya da bir beklenti olmamasına karşın süreklilik arz eden motivasyon ve çaba olarak tanımlanmıştır, içsel motivasyon kişisel doyum duygusu ile tetiklenen bir özellik iken, azim, bir tetikleyiciye ya da doyum duygusuna ihtiyaç duymadan uzun süreli hedeflere ulaşmak için gösterilen tutarlılık ve bağlılık olarak tanımlanmıştır (Ryan ve Deci, 2000). Yani alanyazındaki en genel tanıma göre azim kavramı uzun süreli amaçlara yönelik engeller ve zorluklarla kesintiye uğramayan kararlılık ve tutku olarak ifade edilmektedir (Duckworth vd., 2007; Duckworth, 2016). Azim temelde bireyin ulaşmak istediği bir hedef, bir amaç ya da hayal ettiği bir başarı için çabalarını, tüm engel ve zorluklara karşın pes etmeden, kararlı bir şekilde sürdürmesi ve bu ulaşmaya çalıştığı hedef konusunda tutarlı kalması olarak da

tanımlanmaktadır. Shechtman, DeBarger, Dornsife, Rosier ve Yarnall'a (2013) göre ise azim kavramı bireyin amacına ulaşabilmek ve başarılı olabilmek için karşısına çıkan tüm sorunlardan kurtulması ve her türlü zorluğu aşmasını sağlayan bir dayanıklılık, esneklik ve sabır davranışıdır. Bütün bu araştırmalarda ortak olarak azim kavramına yapılan vurgu, başarının önemli temel taşlarından biri olması yani temelde bireyin başarılarını etkileyen bir değişken olarak ele alınması gerektiğidir.

Azim kavramı özellikle pozitif psikoloji yaklaşımında karakter güçleriyle birlikte anılmaya başlanmasının etkisiyle de birçok alanda yaygın şekilde araştırılmaya başlanmıştır. Pozitif psikolojinin temelinde bireyin hayatla ilgili belli beklentileri, istekleri ve gereksinimleri olduğu ve sahip oldukları ile ihtiyaç duyduklarının birbirini karşılama durumuna göre de yaşadığı hayatta karşı bir mutluluk ve başarıma duygusu hissettiği savunulmaktadır. Bu his bireyin yaşam doyumu olarak tanımlanmaktadır ve bireyin kişilik özellikleri bu doyumu fark etmesinde ve anlamlandırmasında önemli rol oynamaktadır (Doğan, 2013).

Özellikle Duckworth'un (2016) ve Peterson ve Seligman'ın (2004) yaptığı araştırmalar azim kavramının bireyin kendini toparlama gücü, akademik performans, yaşam doyumu, mutluluk, iyi oluş, pozitif duygular gibi değişkenlerle pozitif yönde, anlamlı ilişkilere sahip olduğunu ortaya koymaktadır ve bu da azmin ruh sağlığı açısından koruyucu ve geliştirici bir faktör olarak ele alınmaya başlanmasına sebep olmuştur (Singh ve Jha, 2008). Duckworth vd. (2007), azim kavramını yaptıkları farklı araştırmalarda en çok karşılaştıkları ortak iki özelliği temel alarak gayrette ısrar ve ilginin tutarlılığı altında iki boyutta değerlendirmişlerdir.

Gayrette ısrar boyutu bireyin hedeflerinin peşinden giderken karşılaştığı zorluklarla yorulmadan, umutsuzluğa kapılmadan, kendine inanarak baş etmesi ve engellere karşın çabasını sürdürmesi olarak ifade edilmektedir (Duckworth ve Quinn, 2009). Araştırmalar yaşamdaki başarıların azimle, uzun süreli hedeflere duyulan tutku ve kararlılıkla derinden ilişkili olduğunu göstermektedir. Çünkü azimli bireylerin yaşadıkları tüm sorun ya da engellere karşın her başarısız olduklarında tekrar toplanıp devam ettikleri, işler bekledikleri gibi gitmese de tekrar tekrar denemekten vaz geçmedikleri, bu sayede de uzun vadede amaca yönelik hedeflerinden sapmadıkları gözlemlenmiştir.

İlginin tutarlılığı ise tamamlamak için uzun süreye ihtiyaç duyulan hedeflerde bireyin amaca karşı tutkusunu kaybetmemesi ve bu süreçte tutarlı olup, planlarından vazgeçmeyip, yolda yön değiştirmemesi, farklı bir hedefe geçmemesi olarak tanımlanmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar şunu da göstermiştir ki bireyin belirlediği hedef ya da ulaşmak istediği amacın kendisi için ne anlam ifade ettiğinin de azimli olması üzerinde etkisi bulunmaktadır. Yani bir hedef için çok azimli davranabilen bir birey kendisini aynı şekilde motive etmeyen ya da heyecanlandırmayan başka bir hedef için yni azmi göstermeyebilmektedir (Pate, Payakachat, Harrell, Pate, Caldwell ve Franks, 2017).

Farklı örneklem gruplarında yapılan araştırmalarda ilginin tutarlılığı boyutu, gayrette ısrar boyutu kadar başarı, yüksek ortalama ya da sonuca ulaşma kriterleri ile yüksek derecede ilişkili çıkmamaktadır. Yani bir birey çok tutkulu olduğu bir hedefe azimle, tüm zorlukları aşip sonuca ulaşabilirken, yolda o hedefe karşı tutkusunu kaybedip başka bir hedefe de benzer bir tutkuyla odaklanıp, yine benzer bir azimle hedefine doğru ilerlemeye devam edebilmektedir.

2.2.1. Azim Kavramının Gelişimi

Azim ilk olarak pozitif psikolojinin karakter güçleri altına tanımlanan bir kişilik özelliği olarak alanyazına girmiştir. Pozitif psikoloji bireyin hayatını daha iyi bir konuma getirebilmesi için sahip olduğu pozitif kişilik özelliklerine odaklanan, daha çok iyimserlik, bireysel yetenekler, cesaret, azim ve mutluluk gibi karakter güçleri üzerine çalışan bir psikoloji alanı olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım bireyin işlevselliğini bozan konuları tespit ederek onların iyileştirilmesi ve yaşamın içinde güçlü yönleri ile var olabilmesi üzerine odaklanan bir psikoloji yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır (Serin, 2021).

Öznel iyi oluş pozitif psikolojide bireyin kendi hayatıyla ilgili hissettiği genel bir mutluluk ve doyum kavramına karşılık gelmekte ve bireyin yaşamına dair değerlendirmeleri ve olaylara verdiği tepkilerin sonucu olarak nitelendirilmektedir. Öznel iyi oluşta bireyin kendi yaşadıkları ile ilgili olumlu duyguları sık, olumsuz duyguları az yaşaması yüksek yaşam doyumunu olarak tanımlanmakta yani yaşadıklarından daha çok olaylara ve durumlara yüklediği anlamların bilişsel sorgulamaları ve bunların yarattığı duygulanımların yaşam doyumunu belirlediği kabul edilmektedir (Doğan, 2013). Bireyin

kişilik özelliklerinin de genetik özellikleriyle birlikte öznel iyi oluşun en önemli etkenleri olduğu yapılan araştırmalar sonucunda görülmüştür (Demir ve Türk, 2020).

Pozitif psikolojinin en önemli kuramcılarından biri olan Mihalyi Csikszentmihalyi ve kurucusu olarak kabul edilen Martin Seligman, pozitif psikolojinin bireyin yaşamındaki yerini üç boyutta incelemişlerdir, bunlar yaşam şartları, amaçlı yaşam etkinlikleri ve genetik faktörlerdir. Bu üç faktörün öznel iyi oluş üzerinde etkileri %50 ile genetik faktörler, %40 ile amaçlı yaşam etkinlikleri ve %10 ile yaşam şartları olarak tanımlanmıştır. %40 ile oldukça yüksek oranda etkili olan amaçlı yaşam etkinlikleri öz kabul, benlik saygısı, öz yeterlik, bireyin yaşam amacını belirlemesi ve bunları gerçekleştirmek için gösterdiği çaba, sosyal ilişkileri, yardım severliği, affedicilik ve inançları olarak tanımlanmaktadır (Demir ve Türk, 2020; Doğan, 2013, Yıldız ve Kardaş, 2021). Bireyin kişilik özelliklerinin öznel iyi oluş üzerindeki etkisi, %50 etkili genetik faktörler kapsamında yer aldığı için mutluluk düzeyi ve yaşamdan alınan doyum üzerine yapılan araştırmalarda bu özelliklere ayrıca bir önem verilmiş ve tüm kişilik boyutları ile öznel iyi oluş arasında farklı düzeylerde ilişki bulunduğu saptanmıştır. Yapılan araştırmalarda en anlamlı düzeyde etkisi olan özelliklerin dışadönüklük ve duygusal denge olduğu belirlenmiş, dışadönüklüğün pozitif, duygusal dengenin ise negatif yönde etkilediği görülmüştür, diğer özelliklerle de pozitif yönde ancak düşük düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır (Doğan, 2013; Toner, Haslam, Robinson ve Williams, 2012).

Pozitif psikolojide kişilik özelliklerine benzer olarak bireylerin sahip olduğu karakter güçleri tanımlanmıştır. Pozitif psikolojinin temel kavramları arasında yer alan bu karakter güçleri bireyin güçlü ve pozitif yanları olarak tanımlanmış ve bireyin mutlu ve doyuma ulaştığı bir hayatı yaşayabilmesinde önemli rolleri olduğu vurgulanmıştır. Karakter güçlerinin bunlara ilave olarak bireyin sahip olduğu erdemleri göstermelerini sağlayan özellikler olduğu da söylenmiştir. Bu güçlerin aynı zamanda birbirileri ile olumlu yönde ilişkili oldukları görülmüş, yüksek performans, kendini geliştirme ve işlevselliği arttırmayı sağladıkları belirtilmiş ve en önemli özelliklerinden birinin geliştirilebilir olmaları olduğu vurgulanmıştır. Altı ana başlık, yani altı erdem boyutu altında toplanan bu güçler toplamda 24 tane olarak verilmiştir. Bu altı ana erdem boyutu, bilgelik, cesaret, insanlık, adillik, ölçülülük ve aşkınlık olarak tanımlanmıştır. Her erdem boyutunun da kendi altında farklı karakter güçleri tanımlanmıştır ve bunlar;

- Bilgelik ve bilgi; merak, öğrenme sevgisi, özgün olma, açık fikirlilik ve çok yönlü bakış açısı,
- İnsanlık; iyiliksever olma, nezaket, sevebilme ve sevilme kapasitesi ve sosyal zekâ,
- Adillik; liderlik, takım araştırmasına uygunluk, sorumluluk alabilme ve hakkaniyetli olma,
- Ölçülülük; affedicilik, alçakgönüllülük, tedbirlilik, öz denetim,
- Aşknlık; estetik ve güzelliğin değerini bilme, minnettarlık, umut, mizah anlayışı ve maneviyat,
- Cesaret; dürüst ve cesur olma, azim yani sebatkarlık ve yaşam coşkusu olarak tanımlanmışlardır (Doğan, 2013; Kabakçı, 2016; Toner vd., 2012).

Bilgelik, bilginin elde edilmesi ve kullanımına dair bilişsel yetenekler, insanlık sosyal çevre ama özellikle de en yakın çevre ile birebir ilişkilerdeki önemseme ve değer verme becerisi; adalet, belirli bir grup ve toplumla olan ilişkilerdeki adil olma kapasitesi; ölçülülük, bireyin kişilere ve olaylara karşı hislerini ve tepkilerini aşırıya kaçırmadan yönetebilme becerisi; aşknlık, bireyin başına gelen kötü olaylar yada engellere takılı kalmadan daha büyük bir anlama inanma gücü ve cesaret, içsel ve dışsal karşılaşılabilceği tüm engeller karşısında gösterdiği hedefi başarma ve amaca ulaşma isteği olarak tanımlanmaktadır (Carr, 2013).

Azim bu erdemler arasında cesaretin altında ve bireyin başladığı işi bitirme, engellere karşın pes etmeme ve ısrarcı olma ve hedefe ulaşmaktan keyif alması olarak tanımlanmıştır (Kabakçı, 2016, Toner vd., 2012). Yapılan araştırmalarda azim öz disiplin ve sorumluluk özelliği ile yaşam doyumu, olumlu duygulanım, mutluluk ve düşük stresle bağlantılı bulunmuştur (Disabato, Goodman ve Kashdan, 2019). Ayrıca araştırmalarda öz yeterlik inancı ve içsel motivasyonu yüksek bireylerin azim düzeylerinin yüksek olduğu, bu durumun özellikle azmin gayrette ısrar boyutu üzerinde etkisi olduğu görülmüştür (Yıldız, 2015). Öz yeterlik inancı bireyin istediği hedeflere ulaşma ve hedeflediklerini yapabilme konusundaki kendi yapabilirliğine inancı ve güveni olarak tanımlanmıştır. Öz yeterlik inancı gelişmiş olan bireylerin mücadele etmek zorunda kaldıkları sorun ve engellerden kaçmadıkları ve hedefledikleri sonuca ulaşmak için her yolu denedikleri

gözlemlenmiş ve eğitimde pozitif psikoloji bakış açısı kullanan okul ya da öğretmenlerin öz yeterlik inancı üzerinde kayda değer gelişimler yaratabildikleri görülmüştür (Costello ve Stone, 2012; Öncü, 2012).

Başarılı ve hedef odaklı olmanın ve psikolojik iyi oluşun günümüz dünyasındaki artan önemi, birbirlerini etkileyen doğası ve araştırmalarda bu iki ihtiyacın en önemli ortak özelliklerinden biri olarak azim kavramı ile karşılaşılıyor olması sonucunda azmin ne olduğu, bireyin hangi özellikleri ile bağlantılı olduğu, hangi durumlarda daha çok öne çıktığı ya da engellenebildiği gibi sorularla ilgili araştırmalar yaygınlaşmaya başlamıştır. Azmin tek başına başarı ile ilişkisini göstermeye çalışan araştırmaların farklı gruplarda farklı sonuçlar vermesi ve her zaman yüksek geçerlik değerlerine ulaşamaması da, iki temel bileşeni olarak kabul edilen gayrette ısrar ve ilgide tutarlılığın dışında etkileyen başka faktörlerin neler olabileceği sorusuna sebep olmuştur. Bu araştırmalarda azmin öz yeterlik duygusu, öz denetim, esneklik ve sorumluluk gibi kişilik özellikleri ve bireyin işleri erteleme yaklaşımlarından etkilendiği görülmüştür. Azim yapılan farklı araştırmalarda belirlenen amaca duyulan tutku, tutarlılık, sorumluluk, esneklik ve öz yeterlik ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur (Disabato vd., 2019; Duckworth vd., 2007; Jiang, Xiao, Liu, Guo, Jiang ve Du, 2019).

Azimle ilişkili bulunan özelliklerden tutku; bir işe, amaca ya da hedefe duyulan kararlı istek ve sonucunda bireyin o işle ilgili olarak ısrarlı bir şekilde olumsuz hiçbir durum ya da duygudan etkilenmeden tutarlı bir gayret göstermesi olarak açıklanmıştır. Dâhilerin biyografik araştırmalarını yaptığı bir araştırmada Howe (1999) tutkuyla bağlı olmanın ve tutarlı bir şekilde araştırmaya devam etmenin hedefe ulaşmada zekâdan daha önemli olduğunu iddia etmiştir.

Azim gibi beş büyük kişilik özellikleri olarak tanımlanan özelliklerin de akademik başarı ile ilişkileri çok çalışılmıştır. Bu araştırmalarda sorumluluk ya da özdenetim özellikleri yüksek olanların sınav ve öğrenme başarılarının da yüksek olduğu ve bu bireylerin çalışkan, dikkatli, güvenilir, sorumluluk sahibi ve başarıya ulaşmakla ilgili güçlü iradeye sahip bireyler olduğu gözlemlenmiştir. Azim karşılaşılan tüm engellere karşın uzun süreli devam eden motivasyon olarak da tanımlandığı için yapılan araştırmalarda bu kişilik özelliğine sahip kişilerde azim özelliklerinin de yüksek çıktığı

görülmüştür (Duckworth vd., 2007). Bir araştırmada ise sorumluluk özelliklerinin azim ile doğrudan ilişkili olmanın ötesinde başarının yordayıcısı olarak onun da üstüne çıkabildiği görülmüştür (Disabato vd., 2019). Azim ile ilgili yapılan bir meta analiz araştırmasında ise bu kişilik özelliklerinin toplam azim değerinden daha yüksek oranda gayrette ısrar alt boyutu ile ilişkili olduğu görülmüştür (Crede, Tynan & Harms, 2017).

Esneklik ve uyum; bireyin planlarını engelleyen, zorlaştıran ya da değiştirmesine sebep olan koşullarla karşılaştığında, ters giden durumla baş edip, başarıya tekrar odaklanmasını sağlayan özelliğidir, bu da azim gibi uzun soluklu bir hedefe giderken ihtiyaç duyulan en önemli özelliklerden biri olarak tanımlanmıştır. Araştırmalarda esnekliğin azimle bire bir ilişkisini gösteren sonuçlara ulaşılmamış olsa da bu özelliğin de azim gibi bireyin yaşam doyumunda, psikolojik iyi oluşunda, öz yeterlik duygusunu beslemede, yüksek performans göstermesinde ve bir hedef, organizasyon ya da oluşuma bağlılığının yüksek olmasını sağlamakta etkili olduğu görülmüştür (Caza, Caza ve Baloochi, 2020).

Azmin başarıya ilaveten bireyin iyi oluşunda, ruhsal sorunlara karşı daha dirençli ve iyimser oluşunda da önemli bir yer tuttuğu ifade edilmiştir (Ekinci ve Hamarta, 2020).

Yapılan araştırmalarda bireyin azim puanlarıyla depresyon, anksiyete ve stres değerleri arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu ve bireylerde intihar düşüncesi oluşturabilen yaşam olaylarının azmi düşük bireylerde intiharla sonuçlanabildiği görülmüştür (Özhan ve Boyacı, 2018). Üç farklı grup üzerinde yapılan araştırmalarda daha azimli olan öğrencilerin daha yüksek öz denetim, psikolojik iyi oluş, yaşam memnuniyeti, esneklik, şükran duygusu ve gelişim odaklı zihniyete sahip oldukları görülmüştür. Karşılarına çıkan engellerden ve kişisel sorunlardan etkilenmeden yollarına devam etmekte ve uzun vadeli hedeflerini planlamak ve o hedefler için gerekli adımları atmakta daha başarılı oldukları görülmüştür. Zaman yönetimi ve planlamayı kendi özelliklerinin de farkındalığı ile mükemmel şekilde yapabilmişlerdir (Kannangara, Allen, Waugh, Nahar, Khan, Rogerson ve Carson, 2018).

Bireylerdeki gerçekçi iyimserlik kişilik güçlerinin geliştirilmesi ve sağlam tutulması yönündeki en büyük destekleyicilerden biri olarak kabul edilmiştir. Gerçekçi iyimserlik bireylerin esneklik olarak tanımlanan belirgin ve esnek düşünce yapısını da

desteklemektedir. Esneklik ise hayatta karşılaşılan engeller, başarısızlıklar ve hayal kırıklıklarına karşın bu duyguları yönetip, süreci yeniden yapılandırıp, aynı yolda devam edebilmek olarak tanımlanmaktadır. Yani aslında azmin temelini oluşturan güçlerden bir tanesidir. Seligman (2011) iyimserliğin yararlarının da bir sınırı olduğunu “kötümserliğin de hem sosyal hayatta hem de kendi hayatımızda önemli bir rolü vardır; kötümserliğin getirdiği bakış açısının yararımıza olacak ise o zaman onunla baş edecek cesareti de göstermeliyiz” (s.292) sözleri ile anlatmaktadır. Seligman (2011)’e göre bu noktada azim bu dengeyi korumak ve gerekli cesareti göstermek ve performansı yüksek tutmak konularında önemli bir rol oynamaktadır.

Azim kavramı pozitif psikoloji araştırmalarında kişilik güçlerinden cesaret kavramı altında değerlendirilmiş ve yapılan farklı araştırmalarda azmin bireylerin performansı ve başarısı üzerinde önemli etkisi olduğu kanıtlanmıştır. Bireyin performansını yükseltmek için azmin ve iyimserliğin geliştirilmesinin önemini araştıran bir araştırmada ise katılımcıların tutarlılık özelliğinin azim ve gerçekçi iyimserlik değerleri yüksek olan katılımcılarda daha yüksek olduğu ve bu bireylerin hayat olaylarını ve engelleri daha geçici kabul edebilen yapıda oldukları görülmüştür (Jiang vd., 2019). Ayrıca uygulanan zihinsel dayanıklılık geliştirme programı sonucunda katılımcıların karşılaştıkları zorluklara verdikleri tepkiler, iyimserlik, ortalama performans değerleri ve araştırmalarda gösterdikleri tutarlılık değerlerinde anlamlı bir yükselme olduğu tespit edilmiştir (Steinfert, 2015). Bu araştırmada azim değerinde anlamlı bir değişim görülmemesinin onun bir karakter özelliği olmasından dolayı olduğu kabul edilmiş ancak azmi oluşturan tutarlılık ve engellere karşın devam edebilme kapasitesinin artması araştırmanın daha büyük bir örneklem ile yapılması durumunda daha anlamlı sonuçlar verebileceğini düşündürmüştür (Steinfert, 2015).

2.2.2. Azimle İlişkili Diğer Özellikler

Bireyin hem özel hem iş yaşantısında hayal ettiklerine ve hedeflerine ulaşabilmesinde bu kadar etkili bir kavram olan azim kavramını ölçmek ve değerlendirmek için farklı ölçekler geliştirilmiş ve değerlendirmelerinde farklı ölçeklerle çalışılmış ve birçok farklı ülke ve kültürde de uyarlama çalışmaları yapılmıştır. Değerlendirme için kullanılan bazı ölçeklerde vurgulanan, bu araştırmada da ölçüt

bağıntılı geçerlik değerlendirmelerinde kullanmak için seçilen ölçeklerde kullanılan özellikler ise öz yeterlik, erteleme ve sosyal arzu edilebilirlik olmuştur.

2.2.2.1. Öz yeterlik

Öz yeterlik kavramı; sosyal bilişsel teorisinin öz yargılama kapasitesi ilkesine dayandırılmaktadır. Bandura'ya göre insan davranışları göz önüne alındığında, potansiyel başarı – azim ilişkisi sosyal bilişsel teori ile açıklanabilir. Sosyal öğrenme kuramının öz yargılama kapasitesi ilkesine göre insanların kendileri hakkında fikir yürütme, yargıya varma ve bu değerlendirmelere göre kendilerini kategorize etme kapasiteleri vardır. Bireyler, kendileriyle ilgili bu değerlendirmelerini kullanarak kendi yeterlilikleri hakkında yargıda bulunurlar. Bütün bu değerlendirme ve yargılar, bireyin kendi ile ilgili herhangi bir işi yapabilme yeterliliğine ilişkin görüşünü geliştirir. Yani buna göre öz yeterlik kişinin kendi inancı ile ilgilidir ve pozitif deneyimlerle çoğalabilen bir inançtır. Öz yeterlik inancının zorluklarla baş etmek, engellere karşı dayanıklı olmak gibi becerileri arttırdığı ve bu durumun da hem akademik hayatta hem de hayatın diğer alanlarında bireyin üzerine aldığı sorumluluk ve bunları gerçekleştirme oranlarına etki ettiği görülmüştür (Jiang vd., 2019; Yıldız, 2015).

Öz yeterlik inancının akademik performans ve insanların seçtikleri hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için gösterdikleri davranışlar üzerinde pozitif yönde etkileri vardır. Bu inanç bireylerin seçtikleri hedefleri etkilemekte, hedef seçimi de çabaların çıktılarını etkilemektedir. Öz yeterlik inancı yüksek olan bireylerin hedeflerine farkında olarak, planlanmış bir yol izleyerek, karşılaştıkları engellerde endişe ya da negatif düşüncelere kapılmadan yeni duruma uyum sağlayarak, başarısızlıkları kişisel yetersizliklere değil de çaba eksikliğine ve kontrol dışı gelişen etkenlere bağlayarak ilerledikleri görülmüştür (Yıldız, 2015).

Öz yeterlik inancı yüksek olanların zaman yönetiminde de başarılı oldukları gözlemlenmiştir (Kyllonen, Walters ve Kaufman, 2011). Azmin de bu inançla pekişebilir ya da örselenebilir olduğunu araştırmalar göstermiştir. Öz yeterlilik inancı yüksek olan kişiler daha azimli bir şekilde çabalamaya devam edip, yüksek başarılar elde ederken, tam tersi yönde bir ilişkinin de geçerli olduğu görülmüştür, ayrıca öz yeterlik inancı yüksek olan bireylerde hayat doyumunun da daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Jiang vd.,

2019). Yapılan boylamsal araştırmalar azmin, içsel (öz yeterlik ve benlik kavramı) ve dışsal (başarılı deneyim) faktörlerden etkilenen şekillenebilir bir özellik olduğunu göstermiştir. Bireyin kendi ile ilgili geliştirdiği bu inanç daha sonraki hayat kararlarında ya da başarılarında da etkili olup daha azimli bir şekilde davranmasını sağlayabilmektedir.

Bandura (1977), öz yeterlik kavramını üç boyutlu olarak tanımlanmış ve bu boyutları düzey, genelleme ve güç olarak ifade etmiştir. Düzey boyutunu bireyin karşılaştığı durumu değerlendirip kolay, zor ya da çok zor olarak nitelendirmesi ve bu değerlendirmeye göre nasıl devam edeceğine karar vermesi olarak tanımlamıştır. Genelleme boyutunda, bireyin daha önce yaşadığı benzer deneyimlerinden getirdiği inanç ve öğrenmeleri bu karşılaştığı durumla baş etmek için de kullandığını savunmaktadır. Güç boyutunu ise bireyin kendi ile ilgili olan bir görevi başarı ile tamamlayabileceğine dair kuvvetli inancı olarak tanımlamıştır (Bandura, 1977).

Bu araştırmalardan dolayı öz yeterlik inancı ile azim arasında kuvvetli bir ilişki olduğu savunulmuştur. Öz yeterlik inancının azmi doğurduğu ve beslediği, azmin de bireye akademik ve diğer yaşantılarında başarı getirebileceği vurgulanmıştır (Schunk, 1991; Yıldız ve Kardaş, 2021).

2.2.2.2. Erteleleme

Erteleme davranışı, alanyazında uyum bozucu davranışlardan biri olarak tanımlanan, bireyin sebepsiz yere, tamamlaması gereken bir görevi yapmak için gerekli eyleme geçmeyi geciktirmesi, bu davranış sebebiyle olumsuz durumlara maruz kalması ve bunu alışkanlık haline getirmiş olması olarak açıklanan bir davranıştır (Sirois ve Tosti, 2012). Ancak bu davranış araştırmalarda aktif ve pasif erteleme ya da durumsal ve kişilik özelliklerine bağlı erteleme olarak ikiye ayrılmaktadır (Choi ve Moran, 2009; Çelik ve Odacı, 2015).

Kişilik özelliklerine bağlı erteleme ya da pasif erteleme olarak tanımlanan davranışı sergileyen bireylerle yapılan araştırmalarda görevlerini ya son dakikada ve gerektirdiği gibi hazırlanamadan bitirdikleri ya da zaman yetersizliğinden dolayı tamamlayamadıkları gözlemlenmiştir (Schmidt, Fleckenstein, Retelsdorf, Eskreis-Winkler ve Möller, 2019). Yapılan araştırmalarda bu davranışın öğrenciler arasında yaklaşık 50% oranında görüldüğü, cinsiyetle bağlantılı sonuçların farklılık gösterdiği

ancak başarı kaygısının erteleme davranışının temelini oluşturan etkenlerden biri olduğu belirlenmiştir (Çelik ve Odacı, 2015).

Aktif erteleme ya da durumsal erteleme olarak tanımlanan davranış ise, tamamlanması gereken işlerin planlanması sürecinde, önem ve önceliklerine göre sıralanıp, ertelemenin bilinçli olarak yapılması olarak tanımlanmıştır. Bu şekilde yapılan erteleme davranışı belli bir plan dahilinde, hedeflenen işlerin doğru sıra ile yapılmasını ve yetişmesini kolaylaştırıcı bir etken olarak kabul edilmektedir (Choi ve Moran, 2009). Bu doğası sebebiyle aktif erteleme davranışının hedefe ulaşmayı ve hedefin önündeki engelleri kaldırmayı destekleyen bir davranış olarak, azimle pozitif yönde ilişkili olması beklenmektedir.

2.2.2.3. Sosyal Arzu Edilebilirlik

İnsan ile ilgili çalışan bütün alanlarda göze çarpan en belirgin ve belirleyici özelliklerden biri insanın sosyal bir canlı olduğu gerçeğidir. Birey doğa karşısında güçlü olmak için bir topluluğun parçası olma ihtiyacı duymaktadır ve o topluluğun parçası olmaya, topluluk içinde yerini bulmaya çalışırken de kendini bulmaya, kendi yerini belirlemeye çalışmaktadır. Bu süreçte çevresi tarafından kabul görmek, beğenilmek ve takdir edilmek ihtiyacı ile davranışlarının çevreden aldığı ceza ya da ödül tepkilerine göre kendi davranışlarını düzenleme ihtiyacı duyar (Gündoğdu, 2013).

Alanyazında sosyal onay ihtiyacının bireyler arasındaki farklarını açıklamak için kullanılan kuramlara örnek olarak Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ya da Murray'in motivasyon kuramı bulunmaktadır. Murray kuramında genel olarak ihtiyaçların bireyi davranışa iten dürtüler olduğunu savunmuş ve temel ve ikincil dürtüler olarak ikiye ayırmıştır. Temel dürtüler biyolojik ihtiyaçlardan oluşmaktayken, ikincil dürtüler ise genel olarak psikolojik ihtiyaçlardan oluşmaktadır ve sosyal onay bunlardan biridir.

Maslow'un hiyerarşisinde ise sosyal onay, sosyal ihtiyaçların karşılanmasında devreye girmektedir ve bireyin olumlu aile ve arkadaş ilişkileri kurabilmek için onaylanabilir davranışlar sergileme ihtiyacı duyması olarak tanımlanmaktadır (Burger, 2006). Bu kuramlara ilave olarak Elton Mayo tarafından yapılan "Hawtorne Araştırmaları" isimli çalışmada bireylerin sosyal onay ihtiyacının çalışma performansına ve üretime olan etkisi değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında altı farklı deney bulunmaktadır ve her biri

çalışma koşullarındaki iyi ya da kötü değişimlerin verimlilik üzerindeki etkisini belirlemek için yapılmıştır. Araştırmada, fiziki koşullardaki değişimlerden etkilenmeyen üretim miktarının, birebir gözlenen küçük bir grupta anlamlı bir miktarda yükseldiği gözlemlenmiştir. Bu çalışma sonucunda bu davranış değişikliğine “Hawtorne Etkisi” adı verilmiş ve gözlemlendiğini bilen bireyin her zaman gösterdiği davranışlarından farklı olarak kabul ve takdir edilebilir normlara daha yakın davranışlar göstermesi olarak açıklanmıştır.

Yapılan araştırmalarda sosyal arzu edilebilirlik davranışının temel olarak bir kişilik özelliği olduğu savunulsa da araştırmalarda kültürel etkenlere göre değişiklik gösterdiği de görülmüştür. Özellikle Türk toplumu gibi toplulukçu kültürlerde toplumun beklentilerinin ve sosyal onay ihtiyacının, bireyin davranışlarında etkili olduğu belirtilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010). Alanyazında sosyal onay ihtiyacının bireyin davranışlarına etkisi üzerine 1920’lerden itibaren araştırmalar yapılmış, bu araştırmalar sonucunda da pek çok öz bildirim ölçeklerine verilen cevapların gerçeği yansıtmıyor olabileceği iddia edilmiştir (Karaşar ve Öğülmüş, 2016). Bu ihtimali değerlendirmek üzerine yaptıkları araştırmalarda Crowne ve Marlowe (1960), bireylerin sosyal onay kazanmak için testlere genel olarak sosyal açıdan onaylanabilir yanıtlar verdiklerini savunmuşlardır. Bu durumu belirlemek geliştirdikleri ölçekte sosyal arzu edilebilirlik eğiliminin hangi davranışlarla ilişkili olduğunu bulmaya çalışmışlardır. Araştırmaları sonucunda bireylerde “onay güdüsü” adını verdikleri bir kişilik özelliği olduğunu ancak bu özelliğin esas olarak bireyin değerlendirildiğini düşündüğü zaman ortaya çıktığını savunmuşlardır (Crowne ve Marlowe, 1960). Bu güdülerini yüksek olan bireylerin kendi kişilik ve özsayıgılarını korumak, aykırı olduğunu düşündükleri fikirleri saklayıp, saldırılardan korunmak amaçlı olarak değerlendirme durumlarında olduklarından farklı davrandıkları sonucuna varmışlardır (Crowne ve Marlowe, 1960; Kozan, 1984).

Bu sonuçlardan yola çıkarak bir öz değerlendirme ölçeği olan Üç Boyutlu Azim Ölçeği-Türkçe ölçeğinde sosyal beğenilirliği yüksek olan bireylerin azim değerlerinin de yüksek olması beklenmektedir.

2.2.3. Azim Kavramının Ölçülmesi

Azimle ilgili olarak ilk geliştirilen ölçek 2007 yılında iki alt boyut, 12 maddeden oluşan ve Duckworth'un önceki araştırmalarında neden aynı zekâyâ sahip bireylerin başarıya ulaşma oranlarının farklı oluşunu merak etmesi sonucunda üstünde çalışmaya başladığı ölçek olmuştur (Duckworth vd., 2007). Bu ölçekte alt boyutlar Duckworth vd. (2007) tarafından ilginin tutarlılığı ve gayrette ısrar olarak tanımlanmıştır. Daha sonra Duckworth ve Quinn (2009) tarafından ölçeğin sekiz maddelik kısa formu ilk orijinal ölçeğin psikometrik özelliklerini iyileştirmek amacı ile geliştirilmiş alt boyutlar ise yine aynı kalmıştır.

Azimle ilgili yapılan araştırmalarda azmin hayattaki birçok farklı alanda başarının önemli bir yordayıcısı olduğunu destekleyen sonuçlar bulunması ile azimle ilgili araştırmalar da yaygınlaşmıştır. İlk olarak Rojas, Reser, Usher ve Toland (2012) tarafından ortaokul öğrencilerine yönelik Duckworth'un ölçeğinden uyarladığı bir azim ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçek 10 madde ve tek boyutlu bir yapıdan oluşmaktadır ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır. Bu ölçeğin Türkçeye uyarlanma araştırmalarında ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır (Sarıçam vd., 2016). Daha sonra Sturman ve Zappala-Piemme (2017) tarafından yetişkinler ve çocuklar için bir azim ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçek de tek boyutlu, 12 maddeden oluşan bir ölçektir. Bu ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır. Son olarak da Clark ve Malecki (2019) tarafından ergenler için bir ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçekte üç alt boyut çalışılmış ancak değerlendirmede tek boyut olarak puanlamıştır, bu boyutlar esneklik, odaklanma ve kararlılık olarak belirlenmiştir. Ölçek toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hem orijinal ölçekte hem de Türkçe uyarlamasında .92 olarak hesaplanmıştır.

Duckworth vd. (2007) azim için tanımladıkları alt boyutlardan gayrette ısrar boyutunu, uzun süreli hedeflerde hayal kırıklığı ve başarısızlıklara karşın devam edebilme kapasitesi, ilginin tutarlılığı boyutunu ise uzun süreli hedeflere karşı zamana karşı sabit kalan tutku, adanmışlık ve dikkat olarak tanımlanmıştır. Ölçeği geliştirirken altı farklı grupta azim değerleriyle farklı zekâ ölçütleri, beş kişilik özelliği testi ve kendini kontrol testlerinin sonuçlarını karşılaştırmışlardır. Kendini kontrol testlerini seçme sebepleri, Duckworth ve Seligman (2005) yılında yaptıkları bir araştırmada aynı zekâ testi

değerlerine sahip bireylerin neden farklı akademik performansları olduğunu araştırırken, zekâ testi değerleri ile öz disiplin kapasiteleri karşılaştırıldığında katılımcılardan öz disiplin özellikleri fazla olanların başarı oranlarının daha yüksek olduğunu görmüş olmalarıdır. Ölçek araştırmalarının sonucu olarak azmin her zaman zekâ ile pozitif ilişkili olmadığını, beş kişilik özelliğinden sorumluluk özelliğinin belirgin bir şekilde azmin gayrette ısrar boyutu ile pozitif yönde ilişkili olduğunu, azim değerleri yüksek çıkan katılımcıların genel not ortalamaları daha yüksek iken SAT sınavındaki başarı değerlerinin aynı sonucu vermediğini, azim değerleri yüksek olanların kendi yaşlarından eğitimde daha ileri seviyelerde olduklarını, yaş ilerledikçe azim değerlerinin arttığını, cinsiyetin azim üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını, azim değerleri yüksek olan bireylerin daha az iş değiştirdiklerini, yarışmalarda ve genel not ortalamalarında daha yüksek puanlar aldıklarını görmüşlerdir. Araştırmanın sınırlılıklarından biri olarak sosyal arzu edilebilirlik duygusunun bireylerin kendilerini olduklarından iyi göstermeye araştırma yönünde cevaplamalarına sebep olması ihtimalini göstermişlerdir (Duckworth vd., 2007).

Duckworth vd. (2017) tarafından geliştirilen Kısa Azim Ölçeği (Grit-S), Sarıçam vd. (2016) tarafından Türkçeye Kısa Azim (Sebat) Ölçeği olarak uyarlanmıştır. Bu araştırma 186 üniversite öğrencisi arasında yapılmış olup, önce dilsel eşdeğerlik araştırması yapılmıştır. Bu araştırma kapsamında ölçeğin orijinali iki dil uzmanı tarafından Türkçeye çevrilmiş ve her iki dile hâkim 29 katılımcı tarafından iki ölçek de doldurulmuştur. Aynı katılımcılara iki hafta sonra ölçek tekrardan doldurtulmuş ve ikisi arasındaki korelasyon $r=.89$ bulunmuştur (Sarıçam vd., 2016).

Yapı geçerliği Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile kontrol edilmiş olup, ölçek orijinalinde olduğu gibi iki faktör altında toplanmıştır. Faktör yükleri ilginin tutarlığı alt boyutunda .46 ile .65 arasında değişirken, gayrette ısrar boyutu için .67 ile .80 arasında değişmiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile modelin uyumu kontrol edilmiş ve uyum indeksleri ($\chi^2/df = 2.06$, CFI = .95; GFI = .94, AGFI = .93; SRMR = .047 ve RMSEA = .046) ölçeğin uyarlamasının orijinali ile iyi uyum gösterdiğini desteklemiştir. Cronbach alfa iç güvenirlik katsayıları ölçeğin bütünü için .83, alt boyutlar için .71 ve .83 bulunmuştur. Test tekrar test araştırmasının sonucunda ise korelasyon değeri .86

bulunmuş ve bu değerler göz önüne alındığında ölçeğin güvenilir olduğu söylenmiştir (Sarıçam vd., 2016).

2.3. Üç Boyutlu Azim Ölçeği- ÜBAÖ

Datu vd. (2016), Kısa Azim Ölçeği (Grit-S) ölçeğini Filipinler'e uyarlama çalışmaları sırasında daha önceki araştırmalarda geliştirilen tek ya da iki boyutlu ölçeklerden farklı bir boyuta daha ihtiyaç duyulduğunu fark etmişlerdir. Bu ihtiyacın Doğu kültürü ile Batı kültürü arasındaki farklılıklardan, farklı kültürlerle mensup bireylerin başarı kavramını algılaması ve başarı için ihtiyaç duyacağı özelliklerin farklılık gösterebileceği ihtimalinden kaynaklandığını düşünmüş, bu sebeple de uyarlama çalışmaları sırasında üçüncü bir boyut olan değişen koşullara uyum alt boyutunu ekleyerek Üç Boyutlu Azim Ölçeğini (ÜBAÖ) geliştirmişlerdir.

2.3.1. Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin Geliştirilmesi

Üç Boyutlu Azim Ölçeği (ÜBAÖ), Datu vd. (2016), Grit-S ölçeğini kendi kültürlerine uyarlamak için Filipinli 826 öğrenci üzerinde yaptığı araştırma sonucunda yeterli geçerlik ve güvenirlik değerlerine ulaşamaması sonucunda geliştirilmiştir.

Datu vd. (2016) bireyci kültürlerde bağımsızlık ve hedef odaklılığın öneminin çok fazla olduğunu, bireylerin kendilerini bireysel başarıları ile tanımlamayı tercih ettiklerini vurgularken, toplulukçu kültürlerde kişilerarası iletişim, uyum, toplu ya da ailevi hedeflerin daha öncelik kazanabildiğini, bu durumun da ilginin tutarlılığı boyutu ile ters ilişkili olabileceğini savunmuştur ve yaptıkları uyarlama araştırmasında diğer ülkelerde yapılan geçerlik çalışmalarına kıyasla iki boyutlu ölçeğin güvenirlik değerleri daha düşük çıkmıştır. Azim ile ilgili yapılan başka araştırmalarda ilgide tutarlılık boyutunun başarı ile ilişkisinin çok kuvvetli çıkmamış olması da bu boyutla ve başka bir boyutun daha sorgulanması ile ilgili soru işaretlerine sebep olmuştur.

Yaptıkları uyarlama araştırmasında alt boyutların geçerliğini yetersiz bulan Datu ve arkadaşları, Filipinli öğrenciler için geçerli olacağını düşündükleri yeni bir modeli geliştirmeye başlamışlardır. Örneklem grubundan hayatlarında odaklı ve kararlı bir şekilde uzun süreli hedefleri ile ilgili araştırmalarını sağlayan, onları motive eden deneyimleri ve bu deneyimde nelerin motive ettiğini yazmalarını istemişler ve bu yazıları

topladıklarında kavramların üç başlık altında toplanabildiğini görmüşlerdir, gayrette ısrar, ilgide tutarlılık ve değişen durumlara uyum sağlayabilme. Değişen durumlara uyum sağlayabilme özelliğini engellere hazır olmak, değişimi kabul etmek, bu durumlara karşı esnek olabilmek ve engel ya da değişimle karşılaşıldığında devam etmeyi sağlayacak çözümler ve yeni yollar bulabilmek olarak tanımlamışlardır (Datu vd., 2017). Araştırma üç fazda yürütülmüştür. Faz I'de önce madde havuzu oluşturulmuştur. Grit-S ölçeğinin maddelerine ilave olarak durumlara uyum sağlayabilme kapasitesi ile ilgili olarak yedi yeni madde eklenmiştir. Faz I, 350 üniversite öğrencisi ile çalışılmış ve bu yeni maddeler ve alt boyutla birlikte Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Cronbach alfa ile faktör yapısı ve güvenirliği ölçülmüştür. Bu araştırma sonucunda gayrette ısrardan bir madde, ilgide tutarlılıktan bir madde ve durumlara uyum sağlayabilme özelliğinden de iki madde çıkartılmış, toplam 11 maddeye inmiş ve güvenirlik katsayıları olarak $\alpha_{\text{ısrar}}=.75$, $\alpha_{\text{tutarlılık}}=.74$ ve $\alpha_{\text{uyum sağlama}}=.85$ olarak bulunmuştur. Faz II'de ise madde havuzunun son halinin doğruluğunu test etmek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır ve dış geçerlik kontrolü için beşli kişilik ölçeği ve akademik öz yeterlik ölçeği ile karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu araştırmaya 146 öğrenci katılmıştır. Bu araştırmada uyum sağlama boyutundan bir madde daha çıkarılmış ve sonunda güvenirlik katsayıları olarak $\alpha_{\text{ısrar}}=.74$, $\alpha_{\text{tutarlılık}}=.84$ ve $\alpha_{\text{uyum sağlama}}=.79$ olarak bulunmuştur. İlgide tutarlılık ve gayrette ısrar boyutları ikisi de uyum sağlama ile ilişkili çıkmış ancak ilgide tutarlılık ile gayrette ısrar birbiri ile ilişkili çıkmamıştır. Ayrıca azim ölçüt bağıntılı geçerlik çalışması için On Maddeli Kişilik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik Ölçeği, Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği ve Marlowe-Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeği ile karşılaştırılmış ve akademik öz yeterlik ve sorumluluk özelliği ile pozitif ilişkili, duygusal denge ile ters ilişkili çıkmıştır. Faz III çalışması son kalan 10 maddelik ölçeğin geçerlik çalışması olarak yapılmıştır. Bu faz için 150 Filipinli öğrenci ile çalışılmıştır. Bu analizin sonuçlarında gayrette ısrar daha yüksek uyum kapasitesi ile ilişkilendirilmiş ancak ikisi de ilgide tutarlılık ile anlamlı düzeyde ilişkili bulunmamıştır. Güvenirlik katsayıları olarak $\alpha_{\text{toplam}}=.72$, $\alpha_{\text{ısrar}}=.78$, $\alpha_{\text{tutarlılık}}=.60$ ve $\alpha_{\text{uyum sağlama}}=.88$ olarak bulunmuştur. Bu araştırma sonucunda ÜBAÖ ölçeğinin üç boyutlu ve on maddeli modelinin kabul edilebilir bir ölçüm aracı olduğu sonucuna varmışlardır (Datu vd., 2017).

2.3.2. Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin (ÜBAÖ) Başka Dillere Uyarlanması

Üç Boyutlu Azim Ölçeği (ÜBAÖ) ölçeği için Malezyalı ve Çinli öğrencilerle geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Malezyalı öğrencilere uyarlanmasında üç fazlı bir araştırma yapılmıştır. Ölçekler İngilizce olarak kullanılmış herhangi bir çeviri çalışması yapılmamıştır. Faz I için 50 öğrenci ile çalışılmış ve Cronbach alfa güvenirlik katsayısı $\alpha = .71$ bulunmuştur. Faz II için 129 üniversite öğrencisi ile çalışılmış ölçüt bağıntılı geçerliğini kontrol etmek için Grit-S Ölçeği, Aktif Erteleme Ölçeği ve Öz Denetim Ölçeği kullanılmıştır. Bu fazda Grit-S ile korelasyonu $r = .738$ çıkarken, Öz Denetim ve Aktif Erteleme Ölçekleri ile korelasyonu sırasıyla $r = .38$ ve $r = .27$ olarak bulunmuştur. Bu fazın Cronbach alfa değerleri ÜBAÖ için $\alpha = .66$, Grit-S için $\alpha = .69$, Öz Denetim Ölçeği için $\alpha = .73$ ve Aktif Erteleme Ölçeği için $\alpha = .69$ bulunmuştur. Faz III de test tekrar test aşamasına geçilmiştir, 39 katılımcıya, 2 hafta ara ile tekrardan yaptırılan testin sonuçları karşılaştırılmış ve Pearson korelasyon değeri $r = .65$ olarak bulunmuştur. İç geçerlik katsayıları gayrette ısrar için $\alpha = .68$, ilgide tutarlılık için $\alpha = .67$ ve değişen durumlara uyum için $\alpha = .62$ bulunmuştur. Bu sonuçlara dayanarak içsel geçerlik ve test-tekrar test sonuçları çok yüksek olmamasına karşın ölçek geçerli ve güvenilir kabul edilmiştir (Sakthivel, Yakub, Ali ve Kudus, 2020).

Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin (ÜBAÖ) Çinli öğrencilere uyarlanmasında ise 277 öğrenci ile çalışılmış, ölçek Çinceye çevrilmiş ve daha sonra ana dili İngilizce olan biri tarafından geri çeviri yöntemi ile çevrilerek kontrol edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği için DFA uygulanmış ve ölçüt bağıntılı geçerliğini ölçmek için de Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Alt boyutların hayat doyumu ve psikolojik iyi oluşla pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuş, çıkan sonuçlara göre ($\chi^2 = 90.44$; $df = 32$; $CFI = .94$; $TLI = .91$; $SRMR = .06$; and $90\% CI RMSEA = .08 (.062, .101)$) alt boyutlar ve yapı analizi ve güvenirlik açısından kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir (Datu ve Zhang, 2021). Alt boyutların Cronbach alfa değerleri gayrette ısrar için $.77$, ilgide tutarlılık için $.75$ ve değişen koşullara uyum için $.82$ bulunmuştur. Toplam azim değeri için sonuçlar

araştırmada verilmemiş değerlendirmeler alt boyutlar üzerinden yapılmıştır (Datu ve Zhang, 2021).

BÖLÜM III

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli açıklanmakta, örnekleme ile ilgili bilgiler verilmekte, araştırmada kullanılan ölçme araçları tanıtılmakta ve neden kullanıldıkları açıklanmakta ve araştırma için alınan izinler verilmekte ve son olarak ölçeğin uyarlama ve çeviri çalışmaları anlatılmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma öğrencilerde azim düzeylerinin ölçülmesi için geliştirilmiş olan Üç Boyutlu Azim Ölçeği (ÜBAÖ)'nin Türkçeye uyarlanma araştırmasıdır. Kullanılan model betimsel tarama modelidir. Tarama modeli araştırma konusunun mevcut durumunu olduğu hali ile tanımlamak, hipotezleri test etmek, evrenin kendine has özelliklerini anlamak ve genelleyebilmek için geliştirilen bir plandır (Karakaya, 2012).

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın araştırma grubu pandemi sebebi ile uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiş, internet ve sosyal medya grupları üzerinden ulaşılabilen, araştırmaya gönüllü olarak katılan, 18 yaş ve üzeri, öz değerlendirme yapabilen öğrencilerdir. Türkiye'nin değişik üniversitelerinden 18 yaş üstü öğrencilere sosyal medya üzerinden Üç Boyutlu Azim Ölçeği- Türkçe (ÜBAÖ-T) ve diğer ölçekler gönderilmiş, ölçekleri cevaplamaları ve eğer ikinci aşamaya katılmak isterlerse elektronik posta adreslerini bırakmaları istenmiştir. Katılım şartı olarak sadece öğrenci olmaları istenmiştir.

Araştırma grubunun ilk veri toplanan grubunu oluşturan 319 katılımcının yaş ortalaması 24.84'tür (min.=19, mak.=64, SS=7.40), not ortalaması 3.14'tür (min.=1.36, mak.=4, SS=0.55). Bu gruptan artık Örneklem 1 olarak bahsedilecektir. Katılımcı grubun

demografik özellikleri Tablo-1’de özetlenmiştir. 21 gün sonra tekrar veri toplanan 100 katılımcının yaş ortalaması 26.30’dur (min.=19, mak.=64, SS=8.47), not ortalaması 3.20’dir (min=1.36, mak=4.00, SS=.67). Bu veri grubundan da Örneklem 2 olarak bahsedilecektir. Örneklem 2’nin 32%si erkek, %68’i kadındır.

Tablo 1: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması Katılımcı Demografik Özellikleri (n=319)

		n	%	Ort.	SS
Cinsiyet	Kadın	217	68.0		
	Erkek	99	31.0		
	Diğer	3	.9		
Yaş	19-20	64	20.1		
	21-30	210	65.8		
	31-40	25	7.8	24.84	7.40
	41-50	17	5.3		
	51-60	2	.6		
	61-70	1	.3		
Üniversite Türü	Vakıf	66	20.7		
	Devlet	253	79.3		
Genel Not Ortalaması (GNO)	1.36-2.00	13	4.1		
	2.01-2.50	37	11.8	3.14	0.55
	2.51-3.00	84	26.7		
	3.01-3.50	89	28.3		
	3.51-4.00	92	29.2		
Eğitim Düzeyi	Ön lisans	59	18.5		
	Lisans	202	63.3		
	Yüksek lisans	41	12.9		
	Doktora	17	5.3		
Başarı Öz	1	2	.6		
Değerlendirme	2	14	4.4	3.64	0.77
	3	118	37.0		

	4	147	46.1		
	5	38	11.9		
Okuduğu Programdan	1	11	4.1		
Duyduğu Memnuniyet	2	38	11.7	3.61	1.05
	3	82	26.7		
	4	121	28.3		
	5	67	29.2		

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri internet üzerinden gönderilen “Öğrencilerde Akademik Öz Yeterliliğin Farklı Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi” başlıklı ölçeklerle toplanmıştır. Çalışmalar iki aşama olarak yapılmıştır. İlk aşamada katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Üç Boyutlu Azim Ölçeği-Türkçe (ÜBAÖ-T) formu ve ölçüt bağıntılı geçerlik için On Maddeli Kişilik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik Ölçeği, Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği, Aktif Erteleme Ölçeği ve Marlowe-Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeği gönderilmiştir. İkinci aşamaya katılmayı kabul edenlere ise 21 gün sonra sadece ÜBAÖ-T gönderilmiş ve cevaplar analiz edilmiştir.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Ölçeğin ilk sayfasında araştırma ile ilgili bilgiler, amacı, kimlere uygulanabileceği, kiminle iletişime geçebilecekleri ile ilgili detaylı bilgi verilmiştir ve bunları anlayıp kabul ediyorlarsa devam etmeleri istenmiştir. Bu sayfa onaylandıktan sonra Demografik Bilgi Formu gelmektedir. Bu formda yaş, cinsiyet, eğitim durumları, genel not ortalamaları (GNO) ile ilgili bilgiler sorulmuştur.

Demografik bilgilere ilave olarak katılımcıların devam ettikleri okul ve programla ilgili memnuniyetlerini ve kendi başarılarını nasıl değerlendirdiklerini puanladıkları beşli likert tipinde iki soru sorulmuştur. Bu sorularda (1) puanlayanlar öz başarı değerlendirmeleri ve program memnuniyeti en düşük olanlar, (5) puanlayanlar ise en yüksek olanlardır.

3.3.2. Üç Boyutlu Azim Ölçeği -ÜBAÖ

Üç Boyutlu Azim Ölçeği (ÜBAÖ), Datu vd. (2017) tarafından geliştirilmiş 10 maddelik, üç alt boyutu olan bir ölçektir. Alt boyutlar gayrette ısrar, ilgide tutarlılık ve değişimlere uyum sağlama olarak belirlenmiştir. İlk üç madde gayrette ısrar, ikinci üç madde ilgide tutarlılık ve son dört madde de değişen koşullara uyum alt boyutları ile ilgilidir. Ölçek bireyin azim düzeyini ölçmekte olup, azim özelliğini etkileyen alt boyutların toplamaları da bireyin o özelliklerinin düzeylerini ölçmektedir. ÜBAÖ beşli Likert tipi, bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Puanlamada (1) “hiç uygun değil”, (5) ise “tamamen uygun” cevabına karşılık gelmektedir. Toplam puanı hesaplamak için tüm maddelerin puanları toplanmakta, ancak 4,5 ve 6 numaralı ölçek maddeleri ters olarak puanlanmaktadır. Yüksek çıkan değer bireyin azim özelliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Alt puan toplamaları da bireyin ilgili alt başlıklardaki becerilerinin yüksekliğini gösterir. ÜBAÖ’nin Cronbach Alfa değerleri gayrette ısrar için .78, ilgide tutarlılık için .60 ve değişimlere uyum sağlama için .88 olarak bulunmuştur. Toplam azim için bulunan Cronbach Alfa değeri ise .72dir.

Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin (ÜBAÖ) bu araştırma için Türkçeye çevrilmesinde daha önce Sarıçam vd. (2016) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan Kısa Azim (Sebat) Ölçeğinin altı maddesi aynı sorulardan oluştuğu için, doğrudan ilgili maddeler kullanılmıştır. Farklı olan dört madde önce hem İngilizce hem Türkçe bilen iki dil uzmanı tarafından Türkçeye çevrilmiş, bu çeviriler karşılaştırılarak ortak bir Türkçe metne karar verilmiş, daha sonra bu Türkçe metin, bir tanesi ana dili İngilizce olan farklı iki dil uzmanı tarafından geri İngilizce ’ye çevrilmiş ve orijinal ölçekteki maddelerle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda çeviriler düzenlenmiş, anlam ve kavram bütünlükleri kontrol edilmiş ve uygun olduğu düşünülen çeviri ile devam edilmiştir.

3.3.3. On Maddeli Kişilik Ölçeği- OMKÖ

On maddeli kişilik ölçeği (OMKÖ), bireylerin beş temel kişilik özelliğini ayırt etmek amacı ile Gosling, Rentfrow ve Swann (2003) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçek on maddeden oluşmaktadır. Her kişilik özelliği iki maddenin toplam puanı ile hesaplanmaktadır, yanında ters yazan maddeler ters olarak puanlanmaktadır.

Dışadönüklük: 1 ve 6(ters)

Uyumluluk: 2 (ters) ve 7

Sorumluluk: 3 ve 8(ters)

Duygusal denge: 4(ters) ve 9

Deneyimlere açıklık: 5 ve 10(ters) numaralı maddelerin toplamına göre puanlanmaktadır. Kişilik ölçeğinin alt boyutları olan özellikler genel olarak tüm bireylerde farklı oranlarda da olsa var olduğu kabul edilen özelliklerdir. Özelliklere göre toplanan puanların yüksekliği o özelliğin katılımcıda ne kadar yüksek olduğunu göstermektedir. OMKÖ yedili Likert tipi bir kendini değerlendirme ölçeğidir ve (1) “hiç katılmıyorum”, (7) ise “kesinlikle katılıyorum” a karşılık gelmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayıları dışadönüklük için .68, uyumluluk için .40, sorumluluk için .50, duygusal denge için .73 ve deneyimlere açıklık için .45 olarak bulunmuştur (Gosling vd., 2003).

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Atak (2013) tarafından yapılmıştır. Dilsel eşdeğerlik korelasyon katsayıları her alt ölçek için .92-.97 arasında değişmiştir. Yapısal geçerlik kontrolünde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmış, KMO örneklem uygunluk katsayısı .89 ve Bartlett Sphericity testi sonucu $\chi^2=6582.46$ ($p=.00$) olarak saptanmıştır. Madde faktör analizi için de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmış ve faktör yük değerleri .47 ile .88 arasında bulunmuştur. Ölçek Türkçeye uyarlamasında da yapısal modelini korumuştur, 10 maddeden ve beş alt boyuttan oluşmaktadır. Puanlama aynı şekilde yapılmaktadır. Cronbach alfa katsayıları dışadönüklük için .86, uyumluluk için .81, sorumluluk için .84, duygusal denge için .83 ve deneyimlere açıklık için .83 olarak bulunmuştur. Test ve tekrar test güvenirlik katsayısı alt ölçekler bazında .87-.89 arasındadır (Atak, 2013).

Ölçeğin mevcut çalışmadaki Cronbach alfa değerleri dışadönüklük için .80, uyumluluk için .20, sorumluluk için .62, duygusal denge için .30 ve deneyimlere açıklık için .30 olarak bulunmuştur.

3.3.4. Akademik Öz Yeterlik Ölçeği

Bireyin verilen bir görevi belirlenen bir başarı seviyesinde yapabilme inancını ölçen Akademik Öz Yeterlik Ölçeği, Jerusalem ve Shwarzer (1981) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Tek boyutludur ve yedi maddeden oluşmaktadır. Yedi numaralı

madde ters puanlanmaktadır ve toplam puanın yüksekliği öz yeterlik algısının yüksekliğini göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri .87 olarak bulunmuştur (Jerusalem ve Shwarzer, 1981). Dörtlü Likert tipinde bir ölçektir, (1) “kesinlikle katılmıyorum”, (4) “kesinlikle katılıyorum” anlamına gelmektedir.

Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Yılmaz vd. (2007) tarafından yapılmıştır. Çeviri araştırması çeviri ve uzmanlar tarafından değerlendirme şeklinde yapılmıştır. Örneklem uygunluk kontrolünde KMO örneklem uygunluk katsayısı .83 ve Bartlett Sphericity testi sonucu $\chi^2=1230.09$ ($p \leq .05$) olarak saptanmıştır. Tüm maddelerin korelasyon değerleri .30 ten yüksek çıkmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .79 olarak tespit edilmiştir. Benzer ölçek geçerliği araştırmasında Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmış ve $r=.435$, $p < .01$ olarak bulunmuştur (Yılmaz vd., 2017). Ölçek Türkçe uyarlamasında yapısal modelini korumuş, madde sayıları ve puanlamada bir değişiklik olmamıştır.

Ölçeğin mevcut çalışmadaki Cronbach alfa katsayısı .82 olarak hesaplanmıştır.

3.3.5. Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği

Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği, bireylerin kariyer ve yeteneklerini fark etmek ve bunlarla ilgili kararlar almak konusundaki öz yeterliliğini ölçmek amacı ile Yuen, Gybers, Chan, Lau ve Shea (2010) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçek üç alt boyuttan ve 18 maddeden oluşan, altılı Likert tipinde bir ölçektir. (1) “Asla Güvenmiyorum”, (6) ise “Son Derece Güveniyorum”a karşılık gelmektedir. Ters puanlanan herhangi bir madde bulunmamaktadır. Ölçekte alınan yüksek puanlar kariyer ve yetenek öz yeterlik düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Alt boyutlar yetenek gelişimi, kariyer keşfi ve araştırma alışkanlıkları olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayıları alt boyutlar için .84 ile .87 arasında, toplam ölçeğin Cronbach alfa katsayısı ise .94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği ise .78 bulunmuştur (Yuen vd., 2010).

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Yıldız (2015) tarafından yapılmıştır. Türkçe ölçeğin yapı geçerliği faktör analizi ile saptanmıştır. Yapılan analizde maddeler iki alt boyutta toplanmış, dört madde de faktör yükü .10’dan küçük olduğu için ölçekten çıkartılmıştır. Diğerlerinin madde faktör yükleri .56 ile .89 arasında bulunmuştur. KMO örneklem uygunluk katsayısı .94 ve Bartlett Sphericity test sonucu $\chi^2=2952.893$ olarak

saptanmıştır. 14 maddelik yeni ölçeğin Cronbach alfa katsayısı için birinci alt boyut için .88, ikinci alt boyut için de .80 olarak bulunmuştur, ölçeğin toplam katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test ve tekrar test güvenirlik katsayısı .62 olarak saptanmıştır. Test orijinali gibi altılı Likert tipinde bir ölçektir, (1) “Hiç Güvenmiyorum”, (6) ise “Tamamen Güveniyorum” a karşılık gelmektedir. Puanlama alt boyutlara göre değil toplam puana göre yapılmaktadır (Yıldız, 2015).

Ölçeğin mevcut çalışmadaki Cronbach alfa katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır.

3.3.6. Aktif Erteleme Ölçeği

Aktif erteleme ölçeği, erteleme davranışının pozitif yönü olan aktif yani planlı erteleme davranışını ve altında yatan kişilik özelliklerini belirlemek için Choi ve Moran (2009) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Orijinal ölçek 16 maddeden ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Yedili Likert tipinde bir ölçektir, (1) “Kesinlikle Katılmıyorum”, (7) “Kesinlikle Katılıyorum” a karşılık gelmektedir. Alt boyutlar teslim tarihini yakalama, kasıtlı erteleme, baskıyı tercih etme, sonuç doyumu olarak tanımlanmıştır ancak değerlendirme toplam puan üzerinden yapılmaktadır ve puanın yüksekliği aktif erteleme davranışının fazlalığını göstermektedir. Ölçeğin toplam Cronbach alfa katsayısı .80, alt boyutların ki ise $\alpha = .70-.83$ arasında bulunmuştur (Choi ve Moran, 2009).

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Şimşek (2018) tarafından yapılmış ve faktör yükleri düşük çıkan iki madde çıkarılarak 14 madde olarak uyarlanmıştır, alt boyutlar korunmuştur. Ters puanlanan herhangi bir madde bulunmamaktadır. Ölçek uygunluk kontrolünde KMO örneklem uygunluk katsayısı .80 ve Bartlett Sphericity testi sonucu anlamlı ($p < .001$) olarak saptanmıştır. Uyarlanmış ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa değerleri $\alpha = .80-.84$ arasındadır, toplam ölçek Cronbach alfa değeri de .80 olarak hesaplanmıştır (Şimşek, 2018). Ölçeğin Üç Boyutlu Azim Ölçeği (ÜBAÖ) Malezya uyarlamasındaki ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmasında Cronbach alfa katsayısı .70 olarak hesaplanmıştır (Datu vd., 2017).

Ölçeğin mevcut çalışmadaki Cronbach alfa katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır.

3.3.7. Marlowe -Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeği- MCSAÖ

Bireylerin sosyal onaylanma ihtiyaçlarını ölçen ve Crowne ve Marlowe (1960) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Orijinal ölçek 33 maddeden ve tek alt boyuttan oluşmaktadır. Doğru yanlış testi tipinde bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Değerlendirme toplam puan üzerinden yapılmakta ve yüksek puanlar sosyal arzu edilebilirlik isteğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Kuder-Richardson güvenirlik katsayısı .88, test tekrar test güvenirliği ise .89 olarak bulunmuştur (Crowne ve Marlowe, 1960).

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Ural ve Özbirecikli (2006) tarafından yapılmıştır. 33 maddeli ölçek üç alt boyut altında toplanmıştır, bu boyutlar sosyal ilişkilerinin yönetimi, sosyal normları ihlali ve davranış kontrolü olarak belirlenmiştir. Daha sonra ölçek yedi maddeye indirilmiş ve bu maddelerin sosyal ilişkilerin yönetimi altında tek boyutta toplandığı görülmüştür. Kısaltılmış ölçeğin Cronbach alfa değeri .78 olarak hesaplanmıştır (Ural ve Özbirecikli, 2006).

Ölçeğin mevcut çalışmadaki Cronbach alfa katsayısı .41 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmaya başlamadan önce Üç Boyutlu Azim Ölçeğini (ÜBAÖ) Türkçeye uyarlamak, geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmak için Jesus A. Datu'dan izin alındı (Ek-1). Ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerlik kontrolleri için kullanılacak olan On Maddeli Kişilik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik Ölçeği, Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği, Aktif Erteleme Ölçeği ve Marlowe-Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeği için Türkçe uyarlamalarını yapmış olan araştırmacılardan kullanım izni alındı.

Araştırmanın taslağı ve ölçek onayları tamamlandıktan sonra Üsküdar Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'na sunuldu ve 07.04.2021 tarihinde Etik Kurul onayı alındı (Ek-2). Onaylar tamamlandıktan sonra demografik form (Ek-3), çeviri çalışması tamamlanmış Üç Boyutlu Azim Ölçeği -Türkçe (ÜBAÖ-T) (Ek-4) ve ölçeklerin hepsinin olduğu toplu bir ölçek oluşturuldu. Ölçeğin ilk sayfasında araştırma ile ilgili bilgiler,

amacı, kimlere uygulanabileceği, kiminle iletişime geçebilecekleri ile ilgili detaylı bilgi verilmiştir. Bunları kabul ediyorlarsa devam etmeleri beyan edilmiş ve doldurmaya devam edenlerin bu bilgileri anladığı ve kabul ettiği varsayılmıştır.

Bu araştırma 2019 senesinde Çin’de başlayan ve 2020 Mart ayından itibaren Türkiye’de de etkileri görülmeye başlanana küresel korona pandemisi dönemine yapılmıştır. Bu süreç okulların ve bazı iş yerlerinin kapatılıp, öğrenim ve çalışmanın sadece evden ve internet üzerinden yürütüldüğü, sokağa çıkış saatlerinin kısıtlandığı, bazı dönemlerde toplu kapanmaların uygulandığı, genel olarak kaygı verici, bireylerin sağlık durumları ve gelecek beklentileri açısından da belirsizlik, endişe ve umutsuzluklara sebebiyet veren bir dönem olmuştur. Veri toplanmaya bu pandemi döneminin ikinci yılında, 21 Nisan 2021 tarihinde başlanmış, iki ay boyunca veri toplamaya devam edilmiş ve 25 Haziran 2021 tarihinde internetteki ölçek veri girişine kapatılmıştır. Bu süreç de okulların internet üzerinden sanal eğitime devam ettiği, evden araştırmaların yoğunluklu olduğu ve hatta kapanmaların da kısmi olarak devam bir döneme denk gelmiştir ve bu sebeple de veri toplanması tamamen çevrimiçi olarak yapılmıştır. 12 Mayıs 2021 tarihinde, ilk uygulamadan 21 gün sonra ikinci aşamaya katılmak isteyenlere sadece ÜBAÖ-T (Ek-4) gönderilmiş ve bu veriler de 25 Temmuz 2021 tarihine kadar toplanmaya devam etmiştir.

İlk aşamada Türkiye’nin farklı şehir ve okullarından 18 yaş üstü, 330 katılımcıdan ölçeklere yanıtlar gelmiştir. Bunlardan 11 tanesi aynı katılımcılar tarafından ikince kere doldurduğu için cevapların aynı olup olmadığı kontrol edilip aynı oldukları için çift olanlar çıkarılmış ve toplamda 319 katılımcı (Örnekleme-1) değerlendirmeye alınmıştır. Tekrar test için 225 katılımcı elektronik posta adresi bırakmış ancak bunlardan sadece 102 tanesi katılım göstermiştir. Katılanlardan iki tanesi ilk katılım grubunda verdiği elektronik posta adresini vermediği için eşleştirme yapılamamış, kendilerine gönderilen maile de dönüş yapmadıkları için değerlendirmeye alınmamışlardır. Sonuçta kalan 100 katılımcının (Örnekleme-2) yanıtları test – tekrar test analizine dahil edilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümümlenmesi için veriler öncelikle internetteki ölçek programından Excel dosyası olarak bilgisayara aktarılmıştır. Daha sonra SPSS v.26 programına

girilebilecek şekilde düzenlenmiştir. Yaşla ilgili girilen verilerden yanlış formatta yazılanlar düzeltilmiş ve doğum tarihinden yaşa dönüştürülmüştür. Cinsiyetle ilgili olarak diğer seçeneğini işaretleyen üç katılımcının verileri sayının azlığı sebebi ile sonuçları etkilememesi için cinsiyet ile azim değerlendirmelerinin yapıldığı ilgili analizden çıkarılmıştır. Sayıları düşük olan yüksek lisans ve doktora yapan katılımcıların verileri yine ilgili analizlerde “lisansüstü” adı altında tek kalemde toplanmıştır. Not ortalamaları katılımcılar tarafından yazarak girilmiş ve 100’lük sistemde girilmiş olan ortalamalar yapılacak analizler için Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından hazırlanmış olan “Dörtlük sistemin 100’lük sistemde Eşdeğerliği” isimli tabloya göre dörtlük sisteme dönüştürülmüştür (YÖK, t.y).

Düzenlemeler tamamlandıktan sonra veriler SPSS v.26 programına aktarılmış, ters puanlanan ölçek maddelerine göre düzeltmeler yapıp, ölçeklerin alt boyutları da göz önüne alınarak toplam değerlendirme değerleri hesaplanarak eklenmiştir. Bu veriler üzerinden 319 katılımcının tanımlayıcı istatistiksel analizlerle demografik bilgileri analiz edilmiş, sonra geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır.

Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarına başlamadan önce normallik kontrolü için hem çarpıklık/basıklık değerleri hem de Saphiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testlerine ait p değerleri incelenmiştir. Örneklem 1 için Kolmogorov ve Saphiro değerleri dağılımın normal olmadığını gösterdiği için çarpıklık ve basıklık değerleri kontrol edilmiştir. Çarpıklık değeri -.269 ile 2.0’den küçük, -2.0’den büyük, basıklık değeri de -.352 ile 3.0’den küçük, -3.0’den büyüktür. Bu sonuçlara göre dağılım normal kabul edilmiştir (Kline, 2005). Örneklem 2 için de Kolmogorov-Smirnov ($p=.20 > .05$) ve Saphiro-Wilk ($p=.336 > .05$) sonuçlarına göre ölçek normal dağılım göstermektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak analizlere parametrik testlerle devam edilmiştir. Ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo-2’de verilmiştir.

Tablo 2: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) ve Ölçüt Bağıntılı Geçerlik için Kullanılan Ölçeklerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri (n=319)

ÖLÇEK ADI	ÇARPIKLIK (S)	UYGUNLUK	BASIKLIK (K)	UYGUNLUK
		KRİTERİ n>300		KRİTERİ n>300

ÜBAÖ-T	-0.700	-2 <S <2	.122	-7 <K <7
Gayrette Israr				
ÜBAÖ-T İlğide	-.148	-2 <S <2	-.334	-7 <K <7
Tutarlılık				
ÜBAÖ-T	-.557	-2 <S <2	-.051	-7 <K <7
Değişen				
Koşullara Uyum				
ÜBAÖ-T	-.269	-2 <S <2	-.352	-7 <K <7
Dışadönüklük	-.509	-2 <S <2	-.800	-7 <K <7
Sorumluluk	-.829	-2 <S <2	-.009	-7 <K <7
Yumuşak	-.495	-2 <S <2	.197	-7 <K <7
Başlılık				
Duygusal Denge	-.162	-2 <S <2	-.362	-7 <K <7
Açıklık	-.377	-2 <S <2	-.248	-7 <K <7
Akademik Öz	-.444	-2 <S <2	-.152	-7 <K <7
Yeterlik				
Kariyer Gelişimi	-.902	-2 <S <2	1.037	-7 <K <7
Öz Yeterlik				
Aktif Erteleme	-.127	-2 <S <2	-.111	-7 <K <7
Sosyal	-.664	-2 <S <2	.044	-7 <K <7
Beğenilirlik				

Ölçeğin faktör yapısının kontrol edilmesi için önce Örneklem 2'nin verileri ile Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. İlk aşama olarak örneklem sayısının AFA yapılması için yeterli olup olmadığını kontrol edebilmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik testi yapılmıştır. Örneklemen uygun çıkması üzerine AFA analizi

yapılmıştır. AFA analizi sonucunda ölçeğin üç boyutu korunmuştur. Bu analiz sonucunda tüm maddeler için hem anti-imağ korelasyonları, hem de ortak varyanslar kabul kriterlerinin üzerinde bulunmuştur.

Daha sonra Örneklem 1'in verileri ile Doğrulaıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA analizi için veriler AMOS v.23 programına girilmiş ve tanımlı ölçek yapısı üzerinden analizler yapılmıştır. Verilerin analizi sonucunda bütün maddelerin faktör yükleri .30'dan yüksek çıkmıştır. Ölçeğin uyum indekslerinin de kabul edilebilir kriterler içinde olması sebebi ile diğer analizlere devam edilmiştir.

Ölçüt bağıntılı geçerlik kontrolü için Üç Boyutlu Azim Ölçeği, On Maddeli Kişilik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik ölçeği, Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği, Aktif Erteleme Ölçeği ve Marlowe-Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçekleri ile Pearson korelasyon testi vasıtasıyla karşılaştırılmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach alfa değerlerine bakılmış ve ölçek kararlılığını kontrol etmek için 21 gün sonra tekrar test araştırmasına katılan 100 katılımcının verileri ile test – tekrar test sonuçlarının korelasyon bulgularına bakılmıştır.

BÖLÜM IV BULGULAR

Bu bölümde Türkçe uyarlama araştırması yapılan Üç Boyutlu Azim Ölçeği'nin (ÜBAÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bulgular açıklanmakta ve araştırma sorularının cevapları değerlendirilmektedir.

4.1. Geçerlik Bulguları

Bu başlık altında Üç Boyutlu Azim Ölçeği- Türkçe'nin (ÜBAÖ-T) geçerli bir ölçüm aracı olup olmaması ile ilgili araştırma sorularına yanıt aranmıştır ve ölçeğin geçerliği, yapı geçerliği ve ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmaları ile kontrol edilmiştir.

Üç Boyutlu Azim Ölçeği- Türkçe (ÜBAÖ-T) formunun yapı geçerliği kapsamında faktör yapısı ve modelin uyumunun kontrolü için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. AFA bir ölçeğin yapısının bilinmediği durumlarda kullanılması önerilen analiz yöntemidir, DFA ise bir kültürde geliştirilmiş, faktör yapısı belirli olan bir ölçeğin başka bir kültüre uyarlanmasında faktör yapısını doğrulamak için kullanılması önerilen analiz yöntemidir ancak ölçek uyarlama araştırmalarında da AFA kullanılarak alt faktörlerin sayısı ve maddelerin uygunluğu kontrol edilmektedir. DFA ve AFA uygulanabilmesi için minimum örneklem büyüklüğü olarak madde sayısının en az beş katı gibi bir değer öngörülmüştür (Yaşlıoğlu,2017).

Ölçüt bağıntılı geçerlik için de On Maddeli Kişilik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik ölçeği, Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği, Aktif Erteleme Ölçeği ve Marlowe-Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

4.1.1. Yapı Geçerliği

Ölçek geçerliğini ile ilgili araştırma sorularından “1.1 Türkçe ölçek formu orijinal formun sahip olduğu üç faktörlü yapıya sahip midir?” sorusunu cevaplayabilmek için 100 katılımcının olduğu örneklem grubuna Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. Önce örneklem uygunluğu kontrolü için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik testi yapılmıştır. KMO değeri faktör analizi için kullanılan örneklem büyüklüğünün yeterli olup olmadığını test etmektedir. KMO değerinin .70'den büyük olması örneklemin oldukça yeterli olduğunu ve Barlett küresellik testi değerinin $p < .05$ olması da analize alınan değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Kaiser, 1974). Bu testin sonucunda $KMO = .760$, $p < .05$ ile örneklemin uygunluğu doğrulanmıştır.

Maddelerin uygunluğunun kontrolü için ortak varyans değerlerine ve anti imaj korelasyon matrisine bakılmıştır. Ortak varyans analizinde her maddenin başlangıç değeri bir varsayılar, çıkarım kısmındaki değerler ise maddenin faktör yapısı ile paylaştıkları

varyans değerleridir. Ortak varyans değerlerinin 100 katılımcının olduğu bir örnekleme .50'den yüksek olması tercih edilmektedir ancak .30 üstü değerlerin ölçekten çıkartılmadan önce anti imaj matrisi ve diğer kriterlerle ile kontrol edilmesi tavsiye edilmektedir (Beavers, Lounsbury, Richards, Huck, Skolits ve Esquivel, 2013; Büyüköztürk, 2002). Ortak varyans analizinde sekiz numaralı maddenin değeri .436 çıkmış olmasına karşın anti imaj matrisindeki tüm maddelerin değerleri .50 üstünde çıktığı için tüm maddeler kabul kriterlerine uygun bulunmuştur. Tablo-3'de ortak varyans değerleri ve Tablo-4'te de anti imaj matrisleri verilmiştir.

Tablo 3: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formunun Ortak Varyanslar Tablosu (n=100)

Maddeler	Başlangıç	Çıkarma
1	1.000	.691
2	1.000	.715
3	1.000	.736
4	1.000	.630
5	1.000	.625
6	1.000	.610
7	1.000	.573
8	1.000	.436
9	1.000	.735
10	1.000	.801

Tablo 4: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Anti İmaj Korelasyon Matrisi (n=100)

Maddeler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	.806									

2	-.215	.795								
3	-.289	-.331	.822							
4	.198	-.237	.148	.579						
5	.089	-.083	-.257	-.236	.706					
6	-.103	-.060	.006	-.127	-.456	.684				
7	-.080	-.192	-.203	-.005	-.017	.088	.843			
8	-.189	.037	.054	.183	-.187	.173	-.066	.744		
9	-.146	.047	-.093	-.103	-.059	.078	.005	-.179	.772	
10	.085	.112	-.092	.028	.123	-.266	-.382	-.070	-.509	.700

Maddelerin kaç alt boyutta toplandığını görebilmek ve varyansı ne ölçüde açıkladıklarını görebilmek için toplam açıklanan varyans analizi yapılmıştır. Analizin sonuçları Tablo-5’te verilmiştir. Yapılan varyans analizinde ölçeğin toplam varyansın %65.521’ini açıklayan üç boyutlu bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bu üç alt boyuta maddelerin nasıl dağıldığını bulabilmek için döndürme analizi yapılmış ve bu analiz sonucunda maddelerin hangi boyutlarla ilişkili olduğu ve ilişkinin derecesini gösteren faktör yükleri hesaplanmıştır. Döndürme yöntemine faktörler arası korelasyon değerlerine bakılarak karar verilmesi gerektiği söylenmektedir. Eğer korelasyon değerleri .32’den daha yüksekse eğik döndürme yönteminin kullanılması tavsiye edilmektedir (Brown, 2009). Faktörler arası korelasyon değerleri .32’den yüksek olduğu için bu analizde de eğik döndürme yöntemlerinden “Direct Oblimin” yöntemi kullanılmıştır. Faktör analizinin sonuçları da Tablo-6’da verilmiştir. Bu sonuçlara göre birinci, ikinci ve üçüncü maddeler bir numaralı boyutun, beşinci ve altıncı maddeler ikinci boyutun, yedinci, dokuzuncu ve onuncu maddeler de üçüncü boyutun altında en yüksek değere sahiptirler. En düşük faktör yükü .483 ile yedi numaralı maddeye aittir ancak hepsi .30’un üzerinde olduğu için tüm maddeler geçerli kabul edilmiştir.

Tablo 5: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formunun Özdeğer ve Açıklanan Toplam

Varyans Yüzdesi Bulguları (n=100)

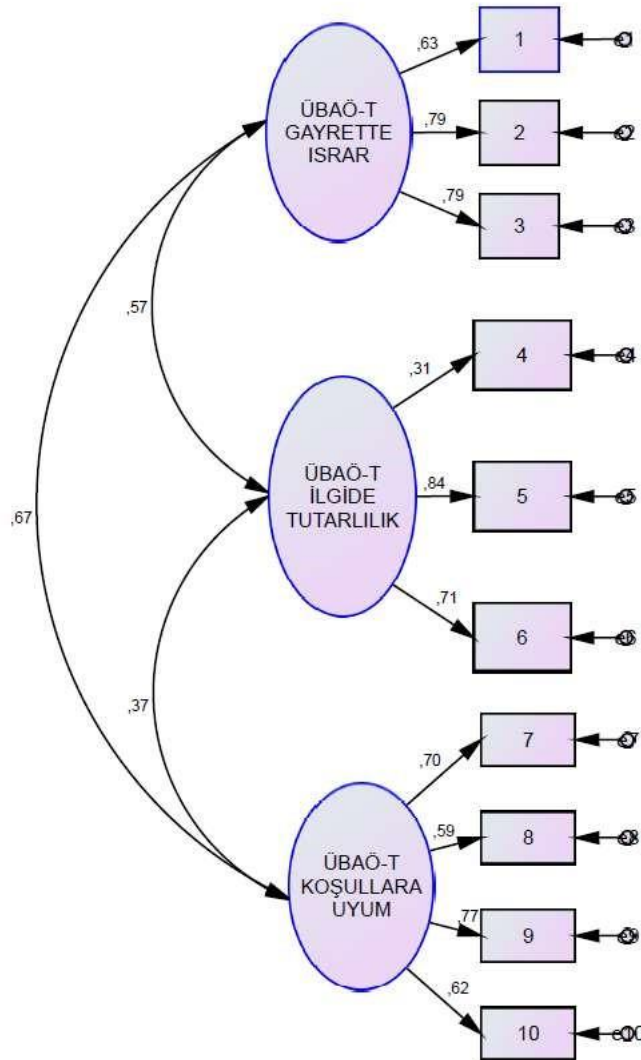
	Başlangıç Özdeğerleri			Yüklenen Kareler Toplamı		
	Toplam	Açıklanan Varyans%	Yığılmalı%	Toplam	Açıklanan Varyans%	Yığılmalı %
1	3.708	37.081	37.081	3.708	37.081	37.081
2	1.769	17.692	54.773	1.769	17.692	54.773
3	1.075	10.748	65.521	1.075	10.748	65.521
4	.808	8.081	73.602			
5	.694	6.945	80.547			
6	.540	5.401	85.948			
7	.448	4.484	90.432			
8	.388	3.880	94.313			
9	.310	3.103	97.415			
10	.258	2.585	100.000			

Tablo 6: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formunun Döndürülmüş Bileşenler Matrisi Tablosu (n=100)

Maddeler	Bileşen 1	Bileşen 2	Bileşen 2
1	.786		
2	.827		
3	.759		
4		.797	
5		.639	
6		.712	
7			.505
8			.483

9	.869
10	.922

Ölçeğin yapısal modeli Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile onaylandıktan sonra 319 katılımcının verileri ve AFA analizinde çıkan faktör yapısı ve dağılımı kullanarak Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA analizi için veriler AMOS v.23 programına girilmiş ve tanımlı ölçek yapısı üzerinden analizler yapılmıştır. Modelin birinci düzey çok faktörlü dağılımı Şekil 1’de verilmektedir.

Şekil 1: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör

Analizi (DFA) Sonuçları

Madde faktör yüklerinde kabul edilebilirlik kriteri faktör yükünün .30 değerinin üzerinde olmasıdır, .70 değeri üzerinde olanlar mükemmel olarak kabul edilmektedir. Hesaplanan değerlerin en düşüğü .31 ile dördüncü maddeye aittir. Madde faktör yükleri Tablo-7’de verilmiştir.

Tablo 7: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Madde Faktör Yükleri Tablosu (n=319)

Maddeler	Alt Boyut	Faktör Yükleri
1	ÜBAÖ-TG – Gayrette Israr	.631
2	ÜBAÖ-TG – Gayrette Israr	.787
3	ÜBAÖ-TG – Gayrette Israr	.791
4	ÜBAÖ-TI- İlgide Tutarlılık	.315
5	ÜBAÖ-TI- İlgide Tutarlılık	.841
6	ÜBAÖ-TI- İlgide Tutarlılık	.708
7	ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum	.705
8	ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum	.592
9	ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum	.770
10	ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum	.617

ÜBAÖ-T’nin birinci düzey çok boyutlu analizi sonucunda ulaşılan bulgulara göre ölçek uyum iyiliği değerleri $\chi^2/df= 1.884$, $IFI=.970$, $NFI=.939$, $GFI=.963$, $CFI=.970$ ve $RMSEA=.053$ olarak bulunmuştur. Uyumluluk kriterleri IFI ve NFI değerleri için .90 ve

üzeri kabul edilebilir uyum, .95 ve üzeri iyi uyum; GFI değeri için .85 ve üzeri kabul edilebilir uyum, .90 ve üzeri iyi uyum, CFI değeri için .95 ve üzeri kabul edilebilir uyum, .97 ve üzeri iyi uyum χ^2/df oranının 3 ile 5 arasında olması kabul edilebilir uyum, 3'ten küçük olması iyi uyum, RMSEA değeri için .05 ve aşağısı kabul edilebilir uyum, .08 ve aşağısı ise iyi uyum olarak tanımlanmıştır (Seçer, 2018). Bu sonuçlar modelin iyi uyum gösterdiğini desteklemektedir. Analizlerin sonuçlarına göre ÜBAÖ-T ölçeği orijinal ölçekle aynı üç faktörlü yapıya sahiptir. Tüm maddelerin faktör yüklerine ve uyum kriterlerine bakıldığı zaman, Türkçeye uyarlanmış ölçeğin iyi uyum gösterdiğini söyleyebiliriz.

Araştırma sorularından; “1.2 Ölçeğin alt boyutlarının birbirleriyle gösterdikleri korelasyon katsayıları nelerdir?” sorusunu cevaplayabilmek için yapılan analizin sonuçları Tablo-8’de verilmiştir.

Tablo 8: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Toplam Değer ve Alt Boyutların Korelasyonları (n=319)

Pearson		ÜBAÖ-TG Gayrette Israr	ÜBAÖ-Tİ İlgide Tutarlılık	ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum	ÜBAÖ-T Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe
ÜBAÖ-TG Gayrette Israr	r	1,000			
	p				
ÜBAÖ-Tİ İlgide Tutarlılık	r	,375**	1,000		
	p	0,000			
ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum	r	,511**	,227**	1,000	
	p	0,000	0,000		
ÜBAÖ-T Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	r	,797**	,680**	,803**	1.000
	p	0,000	0,000	0,000	

* $p < .05$ ** $p < .01$

Tablodaki korelasyon değerlerine göre tüm alt boyutların toplam ölçekle ve birbirleri ile korelasyonları anlamlı ve pozitif ilişkileri olduğunu göstermektedir. Sadece değişen

koşullara uyum ile ilgide tutarlılık alt boyutlarının birbirleri ile olan ilişkileri zayıf ilişkili olarak çıkmaktadır.

4.1.2. Ölçüt Bağıntılı Geçerlik

Üç Boyutlu Azim Ölçeği -Türkçe (ÜBAÖ-T) formunun ölçüt bağıntılı geçerliğini kontrolü için On Maddeli Kişilik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik ölçeği, Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği, Aktif Erteleme Ölçeği ve Marlowe-Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçekleri seçilmiştir. Bu ölçekler daha önce azim ölçeklerinde dış geçerlik kontrolü amaçlı kullanılan ölçeklerdir. Bu araştırmanın bulgularının daha önceki değerlerle karşılaştırmasının yapılabilmesi ve toplulukçu ve bireyci kültürlerde farklı sonuçlar verip vermediğini gözlemlenebilmesi için bu ölçekler tercih edilmiştir.

Araştırma sorularından “1.3 Katılımcıların ÜBAÖ-T’ den aldıkları puanlarla On Maddeli Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”, “1.4 Katılımcıların ÜBAÖ-T’ den aldıkları puanlarla Akademik Öz Yeterlik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”, “1.5 Katılımcıların ÜBAÖ-T’ den aldıkları puanlarla Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”, “1.6 Katılımcıların ÜBAÖ-T’ den aldıkları puanlarla Aktif Erteleme Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” ve “1.7 Katılımcıların ÜBAÖ-T’ den aldıkları puanlarla Marlowe – Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorularına cevap verebilmek için ölçekler arasında korelasyon analizleri yapılmıştır. Tablo-9 da ÜBAÖ-T Ölçeğinin ve üç alt boyutunun çalışılan ölçeklerle korelasyon değerleri verilmiştir.

Korelasyon değeri r değerlendirme kriteri olarak; .01 ile .29 arası zayıf ilişkili, .3 ile .64 arası orta düzeyde ilişkili, .65 ile .99 arası yüksek düzeyde ilişkili, 1 ise mükemmel ilişki olarak kabul edilmiştir. Değerler pozitif ise pozitif yönde ilişkili, negatif ise ters yönde ilişkili demektir. Bu kriterlere göre sonuçlar değerlendirildiğinde, ÜBAÖ-T toplam azim değeri, gayrette ısrar ve değişen koşullara uyum alt boyutları ile on maddeli kişilik ölçeğinin alt boyutları olan dışadönüklük arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki, ilgide tutarlılık ile dışadönüklük arasında ise zayıf düzeyde pozitif bir ilişki vardır. Toplam azim değeri, gayrette ısrar, değişen koşullara uyum ve ilgide tutarlılık ile uyumluluk arasında

düşük düzeyde pozitif bir ilişki vardır. Toplam azim değeri, gayrette ısrar, değişen koşullara uyum ve ilgide tutarlılık ile sorumluluk ve duygusal denge arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki vardır. Toplam azim değeri ve değişen koşullara uyum ile açıklık arasında pozitif ama düşük düzeyde bir ilişki varken, gayrette ısrar ve ilgide tutarlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Akademik öz yeterlik ve kariyer ve yetenek gelişimi öz yeterliliği ile azim ve tüm alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki vardır. Aktif erteleme davranışı ile azim ve tüm alt boyutları arasında ise orta düzeyde ters yönlü bir ilişki vardır. Sosyal arzu edilebilirlik özelliği de toplam azim değeri, gayrette ısrar ve değişen koşullara uyum ile orta düzeyde, pozitif ilişkili iken, ilgide tutarlılık ile zayıf ilişkilidir.

Tablo 9: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) ve Diğer Ölçekler Arası Korelasyon Değerleri (n=319)

Pearson		ÜBAÖ-T Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	ÜBAÖ-TG Gayrette Israr	ÜBAÖ-Tİ İlgide Tutarlılık	ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum
Dışadönüklük	r	.407**	.343**	.178**	.394**
	p	.000	.000	.000	.000
Uyumluluk	r	.264**	.259**	.120*	.226*
	p	.000	.000	.027	.000
Sorumluluk	r	.630**	.558**	.416**	.476**
	p	.000	.000	.000	.00
Duygusal Denge	r	.495**	.358**	.321**	.436**
	p	.000	.000	.000	.00
Açıklık	r	.177**	.097	.010	.266**
	p	.003	.053	.523	.000

Akademik	Öz r	.496**	.428**	.298**	.406**
Yeterlik	p	.000	.000	.000	.000
Kariyer	ve r	.622**	.496**	.346**	.563**
Yetenek Gelişimi	p	.000	.000	.000	.00
Öz Yeterlik					
Aktif Erteleme	r	-.378**	-.354**	-.311**	-.220**
	p	.000	.000	.000	.000
Marlowe Crowne	r	.389**	.323**	.213**	.346**
Sosyal Arzu	p	.000	.000	.000	.00
Edilebilirlik					

* $p < .05$ ** $p < .01$

4.2. Güvenirlilik Bulguları

4.2.1. İç Güvenirlilik Bulguları

Üç Boyutlu Azim Ölçeği (ÜBAÖ-T) Türkçe formunun güvenilir bir ölçüm aracı olup olmadığına dair araştırma sorularına cevap bulabilmek için ÜBAÖ-T'nin Cronbach alfa katsayıları hesaplanmış, madde-toplam puan korelasyonlarına bakılmış ve üç hafta ara ile uygulanan test-tekrar test sonuçları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır.

Araştırma sorularından “2.1 ÜBAÖ-T ölçeğinin toplam ve alt boyutlarının Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları nelerdir?” sorusunu cevaplayabilmek için yapılan Cronbach Alfa analizinin sonuçları Tablo-10 da verilmiştir.

Tablo 10: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formunun İç Güvenirlilik Katsayıları (n=319)

ÖLÇEK ADI	CRONBACH ALFA	MADDE SAYISI
ÜBAÖ-T - Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	.854	10
ÜBAÖ-TG – Gayrette Israr	.779	3

ÜBAÖ-TI- İlgide Tutarlılık	.653	3
ÜBAÖ-TU- Değişen Koşullara Uyum	.764	4

Cronbach Alfa katsayısının değerlendirme kriteri, .0 ile .40 arası güvenilir değil, .40 ile .60 arası düşük güvenilirlik, .60 ile .80 arası oldukça güvenilir, .80 ile 1 arası ise yüksek derece güvenilir olarak tanımlanmıştır (Yaşar,2014). Ancak genel uygulamada Cronbach değerinin .70 üzerinde olması tavsiye edilmektedir. Bu kriterlere göre ÜBAÖT ölçeği toplam Cronbach değeri .854 iyi yüksek güvenilirlik kriterlerine girmektedir, gayrette ısrar ve değişen koşullara uyum ise oldukça güvenilir çıkmaktadır. Sadece ilgede tutarlılık boyutu .70,'den aşağı kalmaktadır ve onun değeri de .653 ile kabul kriterlerine oldukça yakın olduğu için geçerli kabul edilmiştir.

Araştırma sorularından, “2.2 Ölçeğin madde-toplam puan korelasyonları nelerdir?” sorusunu cevaplayabilmek yani test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkileri görebilmek için madde-toplam puan korelasyonlarına bakılmış ve yapılan analizin sonuçları Tablo’11 de verilmiştir.

Tablo 11: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formunun Madde-Toplam Puan Korelasyonları (n=319)

Maddeler	Madde çıkarılırsa ölçek ortalaması	Madde çıkarılırsa ölçek varyansı	Düzeltilmiş madde- toplam korelasyonu	Madde çıkartılırsa Cronbach Alfa değeri
1	32.16	35.653	,470	.781
2	31.85	34.313	,652	.762
3	31.90	34.898	,586	.769
4	33.19	39.549	,125	.819
5	32.82	33.634	,517	.775
6	32.50	34.182	,464	.782

7	31,95	34.799	,567	.771
8	32.24	36.396	,398	.789
9	32.29	33.413	,539	.772
10	32.15	35.061	.474	.780

Madde-toplam korelasyon değerleri .30 üstünde olan maddelerin iyi maddeler olduğu kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2002). Bu araştırmanın değerlerine bakıldığında dört numaralı madde hariç tüm maddelerin korelasyon değerleri .30 üzerinde bulunmuştur. Dört numaralı maddeye ait faktör analizlerindeki tüm değerler gerekli kriterleri sağladığı için bu madde çıkartılmamıştır. Ancak Cronbach değerlerine bakıldığında dördüncü maddenin dahil olduğu alt boyutun Cronbach değerinin de düşük olduğu görülmektedir.

4.2.2. Test tekrar test Güvenirliği

Test tekrar test güvenilirliği için ilk ölçekte ikinci aşama olan tekrar test aşamasına katılmak isteyenlerin elektronik posta adresleri istenmiş ve Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) formu tek olarak, 21 gün sonra bu katılımcılara gönderilmiştir. Toplam 123 katılımcıdan 102 katılımcı ikinci aşamaya katılmış, bu katılımcılardan bir tanesi ilk ölçekle tutarsız e-posta adresi verdiği, diğeri de iki kere doldurduğu için değerlendirmeye alınmamış ve sonuçta toplam 100 katılımcının tekrar test sonuçları değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma sorularından “2.3 Ölçeğin katılımcılara üç hafta ara ile uygulanması sonucunda elde edilen puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap olarak test-tekrar test korelasyon değerleri Tablo-12’de verilmiştir.

Tablo 12: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formunun Test- Tekrar Test Korelasyon Bulguları (n=100)

Pearson	TEKRAR TEST
---------	-------------

TEST		ÜBAÖ-T Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	ÜBAÖ-TG Gayrette Israr	ÜBAÖ-Tİ İlgide Tutarlılık	ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum
ÜBAÖ-T Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	r	.798**	.658**	.567**	.574**
	p	.00	.000	.000	.000
ÜBAÖ-TG Gayrette Israr	r	.692**	.781**	.406**	.417**
	p	.00	.000	.000	.000
ÜBAÖ-Tİ İlgide Tutarlılık	r	.570**	.462**	.606**	.239*
	p	.00	.000	.000	.000
ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum	r	.623**	.382**	.332**	.644**
	p	.00	.000	.000	.000

* $p < .05$ ** $p < .01$

Bu sonuçlar değerlendirildiğinde test-tekrar test değerleri arasında toplam ölçek puanlarında ve alt boyutların kendi arasında yüksek korelasyon değerleri bulunmuştur. Katılımcıların demografik bilgilerine bakıldığında, 100 katılımcının yaş ortalaması 26.30'dur (min=19, mak=64, SS=8.467), 31 katılımcının erkek, 69'unun kadın olduğu ve devlet üniversitelerinden katılanların vakıf üniversitelerinden katılanlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Katılımcıların 53%ünde azim puanları artış göstermiş, 9%unda aynı kalmış, 38%inde ise azalmıştır. İlk yapılan uygulamada toplam azim değeri ortalaması 35,53 iken ikinci uygulamada bu değer 36,58 ile anlamlı bir fark göstermemiştir.

4.3. Azim ve Demografik Değişkenler

Bu bölümde Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) formu alt boyutlarına verilen cevaplar ile toplam azim değeri ve katılımcıların demografik bilgileri ile ilişkisi analiz edilmiştir. Araştırma sorularında demografik değişkenlerle, ÜBAÖ-T ölçeğinden aldıkları puanları anlamlı bir ilişkisi olup olmadığına bakılmaktadır.

Araştırma sorularından “3.1 Katılımcıların ÜBAÖ-T’den aldıkları puanlar ile yaşları arasında nasıl bir ilişki vardır?” ve “3.2 Katılımcıların ÜBAÖ-T’den aldıkları puanlar ile genel not ortalamaları arasında nasıl bir ilişki vardır?” sorularını cevaplayabilmek için azim değerlerinin yaşla ve genel not ortalamasıyla (GNO) ilişkisi Pearson korelasyon testi ile karşılaştırılmış ve sonuçları Tablo-13’de verilmiştir.

Tablo 13: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanları ile Yaş ve Genel Not Ortalaması (GNO) Arasındaki Korelasyon Analizleri (n=319)

Pearson		ÜBAÖ-T	ÜBAÖ-TG	ÜBAÖ-Tİ	ÜBAÖ-TU
		Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	Gayrette İsrar	İlgide Tutarlılık	Değişen Koşullara Uyum
Yaş	r	.222*	.226**	.197**	.105
	p	.000	.000	.000	.060
GNO	r	.078	.170**	.083	-.041
	p	.165	.002	.141	.469

* $p < .05$ ** $p < .01$

Bu değerler göz önüne alındığında toplam azim değeri, gayrette ısrar ve ilgide tutarlılık alt boyutunun yaşla arasında anlamlı ancak çok zayıf bir ilişki olduğu değişen koşullara uyum ile yaşın ise anlamlı bir ilişkisi olmadığı sonucuna varabiliriz. Not ortalaması ile karşılaştırıldığında sadece gayrette ısrar boyutu ile anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki de çok zayıf bir ilişkidir.

Araştırma sorularından “3.3 Katılımcıların ÜBAÖ-T’den aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermekte midir?” sorusunu cevaplayabilmek için azim değerlerinin ve alt boyutlarının cinsiyete göre değişip değişmediği bağımsız t testi ile incelenmiştir. Cinsiyetle ilgili analizlerde “diğer” seçeneğini işaretlemiş üç katılımcının değerleri sayıları az olduğu için çıkarılmıştır, bu sebeple örneklem sayısı 319 yerine 316 ya düşmektedir. Bu analizin sonuçları Tablo-14’te verilmiştir.

Tablo 14: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (n=316)

		Levene Testi		Ortalamaların Eşitliği t Testi				
		F	Sig.	t	df	Sig. p<.05	Ortalama Fark	Standart Hata Farkı
ÜBAÖ-T Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	Homojen varyans	.753	.386	.784	314	.433	.619	.790
	Homojen olmayan varyans			.790	193.169	.431	.619	.784
ÜBAÖ-TG Gayrette Israr	Homojen varyans	.070	.791	1.654	314	.099	.490	.296
	Homojen olmayan varyans			1.656	190.379	.099	.490	.296
ÜBAÖ-Tİ İlgide Tutarlılık	Homojen varyans	.748	.388	.049	314	.961	.016	.333
	Homojen olmayan varyans			.050	201.478	.960	.016	.325
ÜBAÖTU Değişen Koşullara Uyum	Homojen varyans	.488	.485	.277	314	.782	.113	.407
	Homojen olmayan varyans			.276	187.066	.783	.113	.410

Bu analizin sonuçlarında bütün p değerleri .050'ten yüksek çıkmıştır ve buna göre de azim değerlerinin cinsiyete göre değişmediğini söyleyebiliriz.

Araştırma sorularından “3.4 Katılımcıların ÜBAÖ-T’den aldıkları puanlar üniversite türüne ve öğrenim seviyesine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?” sorularını cevaplayabilmek için, iki değişkeni olan üniversite türü için bağımsız t testi

uygulanmış ve sonuçları Tablo-15'te verilmiştir, üç değişkeni olan öğrenim seviyesi için de tek yönlü varyans analizi Anova yapılmıştır. Bu analizin sonuçları da Tablo-16'da verilmiştir.

Tablo 15: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanlarının Üniversite Türüne Göre Karşılaştırılması (n=319)

		Levene Testi		Ortalamaların Eşitliği t Testi				
		F	Sig.	t	df	Sig. p<.05	Ort. Fark	Standart Hata Farkı
ÜBAÖ-T Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	Homojen varyans	.790	.375	-2.437	317	.015	-2.179	.894
	Homojen olmayan varyans			-2.511	105.710	.014	-2.179	.868
ÜBAÖ-TG Gayrette Israr	Homojen varyans	.025	.874	-1.689	317	.092	-.571	.338
	Homojen olmayan varyans			-1.698	102.226	.093	-.571	.336
ÜBAÖ-Tİ İlgide Tutarlılık	Homojen varyans	.527	.468	-2.360	317	.019	-.891	.377
	Homojen olmayan varyans			-2.483	108.926	.015	-.891	.359
ÜBAÖ-TU	Homojen varyans	.571	.450	-1.550	317	.122	-.717	.462
Değişen Koşullara Uygun	Homojen olmayan varyans			-1.597	105.706	.113	-.717	.449

Bu analizin sonuçlarında gayrette ısrar ve değişen koşullara uyum p değerleri .050'ten yüksek çıkmıştır yani bu değişkenler katılımcının okuduğu üniversitenin devlet ya da vakıf üniversitesi olmasından etkilenmemektedirler. Ancak toplam azim ve ilgide tutarlılık özellikleri üniversite türünden etkilenmektedir. Eksi değer veren t sonuçları ikinci değişkenin birinci değişkenden daha yüksek sonuç verdiğini göstermektedir, bu sonuca göre vakıf üniversitelerindeki katılımcıların toplam azim ve ilgide tutarlılık değerleri devlet üniversitelerindeki katılımcılardan daha yüksektir.

Tablo 16: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanlarının Öğrenim Seviyesine Göre Karşılaştırılması (n=319)

ANOVA					
		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	Sig. p
ÜBAÖ-T Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	Gruplar arası	652.540	2	326.270	.000
	Grup içi	12 859.836	316	40.696	
	Toplam	13 512.376	318		
ÜBAÖ-TG Gayrette Israr	Gruplar arası	83.742	2	41.871	.001
	Grup içi	1830.007	316	5.791	
	Toplam	1913.749	318		
ÜBAÖ-Tİ İlgide Tutarlılık	Gruplar arası	43.872	2	21.936	.055
	Grup içi	2361.645	316	7.474	
	Toplam	2405.517	318		
ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum	Gruplar arası	138.943	2	69.471	.002
	Grup içi	3437.151	316	10.877	
	Toplam	3576.094	318		

Anova testi sonuçlarına göre ($p<.05$) toplam azim değeri, gayrette ısrar ve değişen koşullara uyum değerlerinde gruplar arası anlamlı bir farklılık vardır. İlgide tutarlılık

boyutunda ise ($p>.05$) gruplar arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. Yapılan analizde tüm p değerleri $.05$ 'ten büyük çıktığı için varyans homojenliği varsayımı sağlanmıştır. Grup sayıları birbirine eşit olmadığı için de grup içi kontroller için Post Hoc- Bonferoni kullanılmaktadır. Bu analizin sonuçları Tablo-17'de verilmiştir.

Tablo 17: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanlarının Öğrenim Seviyesi Alt Grupların Çoklu Karşılaştırılması (n=319)

ÇOKLU KARŞILAŞTIRMALAR					
	I	J	Ortalama Fark (I-J)	Std. Hata	Sig.(p)
ÜBAÖ-T Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	Ön lisans	Lisans	2.820*	.944	.009
		Lisansüstü	-.287	1.180	.968
	Lisans	Ön lisans	-2.820*	.944	.009
		Lisansüstü	-3.107*	.950	.003
	Lisansüstü	Ön lisans	.287	1.180	.968
		Lisans	3.107*	.950	.003
ÜBAÖ-TG Gayrette Israr	Ön lisans	Lisans	.574	.356	.242
		Lisansüstü	-.759	.445	.205
	Lisans	Ön lisans	-.574	.356	.242
		Lisansüstü	-1.333*	.358	.001
	Lisansüstü	Ön lisans	.759	.445	.205
		Lisans	1.333*	.358	.001
ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum	Ön lisans	Lisans	1.672*	.488	.002
		Lisansüstü	.808	.610	.383
	Lisans	Ön lisans	-1.672*	.488	.002
		Lisansüstü	-.865	.491	.185

	Ön lisans	-.808	.610	.383
Lisansüstü	Lisans	.865	.491	.185

Çoklu karşılaştırmalar analizinin sonucunu değerlendirirken $p < .05$ olan değerler farka sebep olan değerler olarak tanımlanmaktadır (Koyuncu ve Kılıç,2019). Bu kritere göre değişen koşullara uyumdaki farklılıklar ön lisans ve lisans seviyeleri arasındadır ve ön lisans seviyeleri daha yüksektir, gayrette ısrardaki farklılık lisans ve lisansüstü arasındadır ve lisansüstü grubunun değerleri daha yüksek çıkmıştır, azim toplam puanına göre değerlendirildiğinde farklılıklar ön lisans-lisans ve lisans- lisansüstü arasındadır ve ön lisans da lisansüstü grup da lisans grubundan daha yüksek değerlere sahiptir.

Bu sonuçlara göre cinsiyetin azim değerleri üzerinde anlamlı kabul edilebilir bir etkisi olmadığı sonucu çıkmaktadır. Katılımcıların okuduğu üniversite türünde ise vakıf üniversitelerindeki azim değerleri daha yüksek çıkmaktadır. Öğrenim seviyelerine göre bakıldığında ise azim puanları lisansüstü ve ön lisans seviyelerinde daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların kaçınıcı sınıfta oldukları ile azim arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını görmek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Sınıf seviyeleri bir ve ikinci seviyelerde ön lisans sınıflarına, üçten yediye kadar lisans sınıflarına, sekizden ona kadar yüksek lisans sınıflarına, on birden ve on üçe kadar da doktora sınıflarına, karşılık gelmektedir. Sınıf bazında değerlendirildiğinde 19 katılımcı sınıfını belirtmediği için örneklem 319'dan 300 katılımcıya inmektedir. Ayrıca demografik formda katılımcılara kendilerini okul başarıları açısından nasıl değerlendirdikleri ve öğrenim programından memnuniyet düzeyleri ile ilgili sorulmuş olan sorulara verdikleri cevaplara göre okudukları programdan memnuniyetlerinin ve kendi öz değerlendirmelerinin azim, alt boyutları ve sınıf ile ilişkisi de Pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Araştırma sorularından “3.5 Katılımcıların ÜBAÖ-T’den aldıkları puanlar kendi başarı öz değerlendirme puanlarına göre anlamlı bir fark göstermekte midir?” ve “3.6 Katılımcıların ÜBAÖ-T’den aldıkları puanlar devam ettikleri programdan duydukları memnuniyet seviyesine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?” sorularını cevaplayabilmek için yapılan korelasyon analizi Tablo-18’de verilmiştir.

Katılımcıların kendilerini değerlendirme sorularının Tablo-18’de verilen başlıklara göre detaylı açıklaması şöyledir;

Başarı (Başarı öz değerlendirme sorusu): Siz kendinizi genel olarak okul başarısı açısından nasıl değerlendirirsiniz?

Memnuniyet (Program memnuniyeti sorusu): Öğrenim gördüğünüz programdan memnuniyet düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz?

Tablo 18: Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) Formu Puanlarının Sınıf, Başarı ve Memnuniyet Değerleriyle İlişkisi (n=300)

Pearson		ÜBAÖ-T Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	ÜBAÖTG Gayrette Israr	ÜBAÖ- Tİ İlgide Tutarlılık	ÜBAÖTU Değişen Koşullar a Uyum	SINIF	BAŞARI	MEMNU NİYET
ÜBAÖ-T Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe	r	1.000						
	p							
ÜBAÖ-TG Gayrette Israr	r	.800**	1.000					
	p	.000						
ÜBAÖ-Tİ İlgide Tutarlılık	r	.675**	.371**	1.000				
	p	.000	.000					
ÜBAÖ-TU Değişen Koşullara Uyum	r	.808**	.516**	.233**	1.000			
	p	.000	.000	.000				
SINIF	r	.014	.119*	.013	-.071	1.000		
	p	.808	.039	.827	.220			
BAŞARI	r	.391**	.466**	.258**	.207**	.194**	1.000	
	p	.000	.000	.000	.000	.001		

MEMNU	r	.281**	.281**	.129**	.235**	.265**	.449**	1.000
NİYET	p	.000	.000	.026	.000	.000	.000	

* $p < .05$ ** $p < .01$

Çıkan sonuçlara göre katılımcıların toplam azim ve gayrette ısrar boyutu değerleri yüksek olmasının kendilerini başarılı hissetmelerinde orta seviyede bir fark yarattığı ancak ilgide tutarlılık ve değişen koşullara uyum değerlerinin yüksek olmasının kendilerini başarılı hissetmeleri üzerinde çok zayıf bir fark yarattığı görülmektedir. Katılımcıların kendilerini başarılı hissetme durumları ile kaçınıcı sınıfta oldukları arasında da zayıf ama anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Katılımcıların toplam azim ve alt boyutlarının puanlarının yüksek olmasının okudukları programdan memnuniyetleri üzerinde bir fark yaratmadığı görülmüştür. Katılımcıların okudukları sınıf ile toplam azim, ilgide tutarlılık ve değişen koşullara uyum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Sadece gayrette ısrar boyutu ile okudukları sınıf arasında zayıf ama anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın “Bulgular” bölümünde verilmiş olan sonuçların yorumlanması, araştırma sorularına ait bulguların vurgulanması ve alanyazında bu konuda yapılan araştırmalarla elde edilen sonuçların yorumlanması amaçlanmıştır.

5.1. Geçerlik Çalışmasına İlişkin Tartışma ve Yorumlar

Geçerlik, bir ölçme aracının ölçmek istediği özelliği ölçebilme miktarı, diğer özelliklerle karıştırmadan ne kadar ölçebildiğidir. Bir ölçme aracının en az hata payı ile ölçmesi beklenmektedir (Seçer,2018). Ölçek uyarlama araştırmalarında var olan bir yapı üzerinden çalışıldığı için ölçeğin yapı geçerliği kontrolünün Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile yapılması tavsiye edilmektedir. Açımlayıcı Faktör Analizi uygulanacaksa farklı örneklem üzerinde uygulanması gerekmektedir (Yaşlıoğlu, 2017; Büyüköztürk, 2002).

Analizlere başlamadan önce yanlış, eksik veriler ayıklanmış, ters puanlamalara göre ölçek puanları düzeltilmiş ve 319 katılımcı üzerinden veriler değerlendirmeye alınmıştır. Cinsiyet ile ilgili analizler için üç adet “diğer” olarak işaretlemiş üniversite öğrencisinin verileri uç değer oldukları için cinsiyet ile ilgili analizlerden çıkartılmıştır. Sınıf seviyeleri ile ilgili analizlerde de yüksek lisans ve doktora seviyeleri yine sayıların azlığından dolayı lisansüstü olarak birleştirilmiştir. Tekrar teste katılan katılımcılardan da çift gelen ve test grubu ile eşleştirelemeyen veriler ayıklanıp, son kalan 100 katılımcının verileri değerlendirilmeye alınmıştır. Analizlere başlamadan önce verilerin dağılımının normal olup olmadığı kontrol edilmiş, dağılımın normal çıkması sonucunda tüm analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Ölçeğin orijinal ölçek ile tutarlılığının kontrolü için önce 100 üniversite öğrencisinin katıldığı gruba Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır, AFA sonucunda karar verilen yapının uyum kontrolü için de 319 üniversite öğrencisinin verileri ile Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Bu

analiz sonucunda Türkçeye uyarlanmış ölçeğin yapısal modelinin orijinali ile aynı üç faktörlü yapıya sahip olduğu ve uyum kriterlerini sağladığı görülmüştür.

Araştırma sorusu 1.1’de “Türkçe ölçek formu orijinal formun sahip olduğu üç faktörlü yapıya sahip midir?” şeklinde ifade edilen soruya yanıt olarak yapılan AFA ve DFA analizleri sonucunda ölçek orijinal formun sahip olduğu üç faktörlü yapıya sahip bulunmuştur, faktörler altında toplanan maddeler de orijinal ölçek ile aynı bulunmuştur. Madde faktör yüklerinin hepsi .30 üzerinde çıkmıştır.

Hesaplanan madde faktör yükleri, Üç Boyutlu Azim Ölçeği (ÜBAÖ) değerleri ile karşılaştırıldığında gayrette ısrar ve ilgide tutarlılık boyutlarında birbirine yakın ancak değişen koşullara uyum boyutunda ise ÜBAÖ’den biraz daha düşük bulunmuştur (Datu vd., 2017). Çin uyarlaması ile karşılaştırıldığında ise değerler birbirine daha yakın çıkmıştır (Datu ve Zhang,2021). Kısa Azim (Sebat) ölçeği değerleri ile karşılaştırıldığında ise Üç Boyutlu Azim Ölçeği – Türkçe’nin (ÜBAÖ-T) faktör yükleri hepsi yakın değerlerde bulunmuştur (Sarıçam vd., 2016). Dört numaralı maddenin faktör yükü ÜBAÖ analizlerinde .43, ÜBAÖ Çin uyarlamasında .59, Kısa Azim (Sebat) ölçeği analizlerinde .54, Kısa Azim orijinal (Grit-S) analizlerinde ise .61 bulunmuştur, .31 ile en düşük değer ÜBAÖ-T’ye aittir.

Araştırma sorusu 1.2’de “Ölçeğin alt boyutlarının birbirleriyle gösterdikleri korelasyon katsayıları nelerdir?” şeklinde ifade edilen soruya yanıt olarak Pearson korelasyon analizleri yapılmıştır.

Korelasyon analizlerinden elde edilen bulgulara göre tüm alt boyutlar birbirleri ve toplam ölçek ile anlamlı ve pozitif ilişkili bulunmuştur. Alt boyutların birbirleri ile olan korelasyonları ilgide tutarlılık boyutu hariç orta seviyede bulunmuştur, ilgide tutarlılık boyutunun korelasyonları ise en düşük sonuçları vermiştir. Bu sonuçlar ÜBAÖ ölçeğinden de onun Çin ve Malezya uyarlamasındaki değerlerden de yüksektir (Datu vd. 2017; Datu ve Zhang,2021; Sakthivel vd., 2020).

Ölçüt bağıntılı geçerlik analizinin amacı geçerli olduğu bilinen ve uyarlaması yapılan ölçekle benzer ve ilişkili bilgileri ölçen bir ölçeğin, uyarlanan ölçekle aynı örnekleme uygulanması ve sonuçların arasındaki korelasyonun incelenmesidir. Ölçüt bağıntılı geçerlik için ölçeğin geliştirilmesi ve başka dillere uyarlanması araştırmaları

sırasında kullanılan ölçeklerden seçilen beş ölçek kullanılmıştır. Bunlar; On Maddeli Kişilik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik Ölçeği, Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği, Aktif Erteleme Ölçeği ve Marlowe-Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçekleridir.

Araştırma sorusu 1.3’de “Katılımcıların ÜBAÖ-T’ den aldıkları puanlarla On Maddeli Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”, 1.4’de “Katılımcıların ÜBAÖ-T’ den aldıkları puanlarla Akademik Öz Yeterlik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”, 1.5’de “Katılımcıların ÜBAÖ-T’ den aldıkları puanlarla Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”, 1.6’da “Katılımcıların ÜBAÖ-T’ den aldıkları puanlarla Aktif Erteleme Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” ve 1.7’de “Katılımcıların ÜBAÖ-T’ den aldıkları puanlarla Marlowe – Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorularına yanıt olarak bu ölçekler arasında Pearson korelasyon analizleri yapılmıştır.

Yapılan analizlerde üniversite öğrencilerinin Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) formundan aldıkları puanlarla On Maddeli Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanların korelasyonuna bakıldığında, toplam azim değeri, dışadönüklük, duygusal denge ve sorumluluk özellikleri ile orta düzeyde ve pozitif, uyumluluk ve açıklık ile zayıf düzeyde pozitif ilişkili bulunmuştur. On Maddeli Kişilik Ölçeğinin toplam boyuta göre değil de beş alt boyutuna göre değerlendiriliyor olmasından dolayı her başlık detaylı olarak yorumlanmıştır. Ancak toplamda analizlerden edilen bulgular göstermektedir ki üniversite öğrencilerinin ÜBAÖ-T’den aldıkları puanlarla On Maddeli Kişilik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Sorumluluk özelliği ile azim özelliği, Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin analizlerinde toplam azim ve ilgide tutarlılık ile orta seviyede pozitif yönde ilişkili, diğerleri ile zayıf ilişkili olarak bulunmuştur (Datu vd.,2017). Çin ve Malezya uyarlamalarında kişilik özellikleri araştırmada kullanılmamış ancak Duckwort ve Quinn (2009) tarafından geliştirilen Kısa Azim (Grit-S) ölçeği araştırmalarında yüksek ve pozitif yönde ilişkili bulunmuştur (Datu ve Zhang, 2021; Sakthivel vd., 2020). Üç Boyutlu Azim Ölçeği -

Türkçe araştırmasında ise orta düzeyde ilişkili bulunmuş ve sonuç olarak bu araştırmanın bulgularının ÜBAÖ bulgularından daha yüksek, Grit-S bulgularından ise daha düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuçlardan sorumluluk duygusunun bireyci kültürlerinde bir hedefe ulaşmak için önemli bir faktör olduğu, ancak toplulukçu kültürlerde aynı derecede önemli olmadığı çıkarılabilir. ÜBAÖ-T'nin sonuçlarının daha ortada bir değer veriyor olması Türk kültürünün iki taraftan da etkilenen, iki tarafa da yakın bir yapısı olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Dışadönüklük özelliğinin Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin (ÜBAÖ) geliştirilme araştırmasında azimle aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamış, Grit-S ölçeği araştırmalarında ise anlamlı ama zayıf bir ilişki bulunmuştur (Datu vd. 2017; Duckworth ve Quinn, 2009). Üç Boyutlu Azim Ölçeği-Türkçe (ÜBAÖ-T) analizlerinin bulgularına göre ise dışadönüklük azim ile orta düzeyde ilişkili bulunmuştur ve bu sonuçlara göre ÜBAÖ-T araştırmasında bulunmuş olan dışadönüklük ilişkisi iki ölçekten de yüksektir. Dışadönüklük özelliğinin Türk kültüründe yaygın görülen bir özellik olması bu farkın sebeplerinden biri olarak düşünülebilir (Lim, 2016).

Uyumluluk özelliği Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin geliştirilme araştırmasında ve Kısa Azim Grit-S ölçeği araştırmalarında da zayıf ve pozitif ilişkili bulunmuştur (Datu vd. 2017; Duckworth ve Quinn, 2009). Üç Boyutlu Azim Ölçeği -Türkçenin analizlerinde de zayıf, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur, bu sonuçlar diğer ölçeklerle tutarlıdır. Bu sonuçlardan bireyin özgeci, yardımsever ve uzlaşmaya yatkın olması gibi özellikleri içeren uyumluluk özelliğinin, bireyin azimli olma özelliklerini önemli bir düzeyde etkilemediği ya da engellemediği sonucuna varabiliriz.

Açıklık özelliğinin Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin geliştirilme araştırmasında sadece ilgide tutarlılık boyutu ile anlamlı bir ilişkisi bulunmuş, diğer boyutlar ve toplam azim ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır, Grit-S araştırmalarında ise anlamlı ama zayıf bir ilişki bulunmuştur (Datu vd. 2017; Duckworth ve Quinn, 2009). Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçenin analizlerinde ise toplam azim ve değişen koşullara uyum ile zayıf ama anlamlı bir ilişki bulunmuş, diğer iki boyut ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuçlar iki ölçekle de tam olarak tutarlı değildir.

Duygusal denge özelliği Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin geliştirilme araştırmasında da Kısa Azim (Grit-S) ölçeği araştırmalarında da orta ve ters yönde ilişkili bulunmuştur (Datu vd. 2017; Duckworth ve Quinn, 2009). Üç Boyutlu Azim Ölçeği -Türkçenin analiz bulgularına göre ise orta ama pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Bu fark Türk kişilik yapısında duygusal denge özelliklerinden günlük olaylara karşı hassas olmak, öfke, heyecan, endişe, kaygı gibi duyguları yoğun yaşamak ve strese duyarlı olmak özelliklerinin daha yaygın ve alışılmış olması ve bu sebeple günlük yaşantıdaki belirli hedef ve amaçları gerçekleştirme motivasyonunu engellemek yerine engellerden etkilenmeyi azaltan bir özellik olarak azmi destekliyor olması olarak değerlendirilebilir.

Alanyazında azimle ilgili yapılan araştırmalarda öz yeterlik algısının azmi destekleyen ve azimden desteklenen bir özellik olduğu birçok yerde vurgulanmıştır. Öz yeterlik algısı hem Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin geliştirilme araştırmasında, hem de Üç Boyutlu Azim Ölçeği -Türkçe (ÜBAÖ-T) araştırmalarında azim özelliği ile orta düzeyde ve pozitif ilişkili bulunmuştur (Datu vd. 2017). Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz yeterlik ölçeği ile yapılan karşılaştırmada ÜBAÖ-T araştırmasında azim değerleri ile orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişkili bulunmuştur. Bu sonuç da ÜBAÖ'nin uyarlama araştırmasındaki sonuçlarla tutarlı olmuştur (Datu vd. 2017).

Aktif erteleme aslında yapılan ölçek araştırması özelinde işlerin doğru sıra ile yapılıp, yetiştirilebilmesi için planlı yapılan ertelemelerin kastedildiği bir erteleme davranışını sorgulamaktadır. Bu sebeple azimle pozitif yönde ilişkili olması beklenirken orta düzeyde, anlamlı ancak negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bu ölçek sadece Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin Malezya uyarlamasında kullanılmış zayıf, anlamlı ama pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur (Sakthivel vd. 2020). Aktif erteleme alanyazına yeni giren ve henüz Türk alanyazında fazla çalışılmamış bir konu olduğu için sonuçlar arasındaki farklılığın sebebi soruların pasif erteleme anlamında değerlendirilmiş olması olarak yorumlanabilir. Araştırmada sosyal arzu edilebilirlik ile aktif erteleme arasında zayıf ama ters yönlü bir ilişki olması da arzu edilebilirlik ihtiyacı yüksek olanların aktif erteleme sonuçlarının düşük olduğunu göstermektedir, sonuçlardaki bu farklılık bu durumla açıklanabilir.

Sosyal arzu edilebilirlik değeri bireyin içinde bulunduğu sosyal çevre tarafından beğenilip, takdir edilmesi ile ilişkili olduğu için azimle pozitif yönde ilişkili olması beklenen bir özelliktir. Üç Boyutlu Azim Ölçeğinin analizlerinde azim ile orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı ilişkili bulunan bu özellik, Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçenin analizlerinde de orta düzeyde ve pozitif ilişkili bulunmuştur (Datu vd. 2017). Bu sonuçlardan arzu edilebilirlik isteği ile azmin birbirini desteklediği çıkarılabileceği gibi, beğenilme arzusu yüksek olanların daha olumlu sonuçlar vermesini istedikleri cevapları vermeleri şeklinde de yorumlanabilir. Bu da sosyal onay kavramı ve “Hawtorne Etkisi” ile tutarlı bir sonuçtur.

Yapılan analizlerden elde edilen bulgulara göre Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçenin (ÜBAÖ-T) orijinal ölçek ile aynı üç alt boyutlu yapıyı sergilediği ve diğer kontrol kriterlerini sağladığı görülmüştür. Ayrıca yapılan korelasyon analizlerinde, ÜBAÖ-T’nin hem bireyci kültürler için geliştirilen Kısa Azim (Grit-S) ölçeği ile, hem de toplulukçu kültürler için uyarlanan Üç Boyutlu Azim Ölçeği (ÜBAÖ) ölçeği ile tutarlı sonuçlar verdiği görülmektedir. Bazı konularda bireyci araştırmalara, bazı konularda toplulukçu araştırmalara daha yakın değerler bulunmuştur ve bunun sebebi olarak da iki kültürün arasında olan Türk kültürünün iki yöne de yakın özellikleri sahip olması olabileceği savunulmuştur. Sonuçların orijinal ölçek yapısıyla uyumu kabul edilebilir düzeylerde olması, hem de ölçüt bağıntılı geçerlik analizlerinin sonuçlarında alanyazın ile tutarlı olması ÜBAÖ-T’nin geçerli bir ölçüm aracı olarak kabul edilebileceğini göstermektedir.

5.2. Güvenirlik Çalışmasına İlişkin Tartışma ve Yorumlar

Güvenirlik bir ölçüm aracının sonuçlarında tutarlılığın, kararlılığın sağlanması, farklı uygulamalarda değişim göstermemesi anlamına gelmektedir (Seçer, 2018). Bu araştırmada iç tutarlılık kontrolleri için Cronbach alfa değerleri kullanılmıştır. Mevcut araştırmanın analizlerinden elde edilen bulgular orijinal ölçekle de karşılaştırılarak ikisi arasındaki tutarlılık değerlendirilmiştir. Testin farklı zamanlarda uygulanan sonuçlarındaki tutarlılığın kontrolü için de 21 gün ara ile test tekrar test yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma sorusu 2.1’de sorulan “ÜBAÖ-T ölçeğinin toplam ve alt boyutlarının Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları nelerdir?” sorularına yanıt olarak yapılan analizlerde

Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) formunun iç tutarlılık değerlerinin orijinal ölçek ve uyarlama ölçek sonuçlarıyla benzer sonuçlar gösterdiği gözlenmiştir. Türkçe ölçeğin değeri (.854), Üç Boyutlu Azim Ölçeğinden (ÜBAÖ) de (.72), Malezya uyarlamasından da (.658) yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde ise ÜBAÖ ve Çin uyarlamaları ile Türkçe uyarlamanın sonuçlarının yakın olduğu görülmüştür. ÜBAÖ-T analizlerinde alt boyutlardan ilgide tutarlılık .653 ile genel olarak tercih edilen .70 değerinden düşük bulunmuştur ancak ÜBAÖ araştırmasında bulunan .60, Malezya uyarlamasında bulunan .669 değerleri ile yakın olması ve diğer sonuçların kabul kriterlerine uygun bulunması sebebi ile ölçekte bir değişiklik yapılmamış ve geçerli kabul edilmiştir (Datu vd. 2017, Datu ve Zhang, 2021; Sakthivel vd., 2020). Grit-S ölçeğinde ise bu sonuçtan farklı olarak gayrette ısrar alt boyutunun farklı gruplardaki Cronbach değerleri düşük (.60-.78), ilgide tutarlılık boyutunun değerleri ise daha yüksek (.73-.79) bulunmuştur.

Araştırma sorusu 2.2’de sorulan “Ölçeğin madde-toplam puan korelasyonları nelerdir?” sorusunu yanıtlayabilmek için yapılan korelasyon değerler dördüncü madde hariç .398 ile .652 arasında değişmektedir. Değerler uygunluk kriteri olarak kabul edilen .30 değerinden yüksektir. Dört numaralı maddenin düşük korelasyonlu olması hem madde faktör yükünün en düşük (.31) olan olmasıyla hem de ilginin tutarlılığı boyutunun Cronbach değerlerinin en düşük çıkan boyut olmasıyla tutarlı bir sonuç vermiştir. Diğer araştırmalarda bu değerler paylaşılmadığı için bir karşılaştırma yapılmamıştır. Bu sebeple 100 üniversite öğrencisinin verileri ile karşılaştırılmış ve dört numaralı maddenin madde toplam korelasyonunun .359 ile kabul edilebilir bir değer olduğu görülmüştür.

Araştırma sorusu 2.3’te “Ölçeğin katılımcılara üç hafta ara ile uygulanması sonucunda elde edilen puanlar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusunu cevaplayabilmek için analiz edilen test tekrar test verileri sonucunda en düşük korelasyon .606 bulunmuştur. Bu değer iki test arasındaki ilişkinin orta seviyede ilişkili olduğunu göstermektedir. Yapılan ilk uygulamanın ortalama puanı 25.53 iken, 21 gün sonra yapılan ikinci uygulamanın ortalama puanı 36.58 bulunmuştur. Bu sonuçlara bakıldığında test ve tekrar test arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Test tekrarı sadece Malezya uyarlamasında yapılmış ve korelasyon değeri toplam puan için .647 bulunmuştur (Sakthivel vd., 2020).

İç tutarlılık için bakılan toplam azim ve alt boyutlarının Cronbach alfa değerlerine, madde toplam korelasyonlarına ve test tekrar test sonuçlarının korelasyonuna bakıldığında Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T)'nin oldukça güvenilir bir ölçek olarak kabul edilmiştir.

5.3. Demografik Özelliklere İlişkin Tartışma ve Yorumlar

Mevcut ölçeğin demografik formunda yer alan yaş, cinsiyet, genel not ortalaması (GNO), üniversite türü ve öğrenim seviyesi gibi değişkenlerin azim üzerindeki etkileri ve bunların alanyazındaki karşılıkları değerlendirilecektir.

Araştırma sorusu 3.1'de "Katılımcıların ÜBAÖ-T'den aldıkları puanlar yaşa göre anlamlı bir fark göstermekte midir?" sorusunu cevaplayabilmek için yaş ve Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçenin (ÜBAÖ-T) puanları arası korelasyonlara bakılmıştır.

Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçenin analiz bulgularına göre toplam azim değeri, gayrette ısrar ve ilgide tutarlılık alt boyutunun yaşla arasında anlamlı ancak zayıf bir ilişki, değişen koşullara uyum ile yaş arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu bulgu hem yaşla hem kaçınıcı sınıfta bulunduğu ile hem de öğrenim seviyesi ile yapılan karşılaştırmalarda aynı sonuçları vermiştir. Yaş ve azim ilişkisi değerlendirildiğinde, Üç Boyutlu Azim Ölçeği (ÜBAÖ) bulgularında anlamlı bir ilişki bulunamamışken, Malezya ve Çine uyarlama araştırmalarında değerlendirilmeye alınmamıştır, bu sonuçların sebebi yaş aralığının bu araştırmalarda çok dar tutulmuş olması olabilir (Datu vd., 2007; Datu ve Zhang, 2021; Sakthivel vd., 2020). Duckworth ve Quinn (2009) ise Kısa Azim Ölçeği (Grit-S) analizlerinde yaşı etkisini değerlendirmişler ve aynı yaş grubunda olup, azim değerleri yüksek olan bireylerin daha çok eğitim aldıkları sonucuna ulaşmışlardır ve yaşla azim ilişkisini hem tecrübe hem de nesil farkı olarak açıklamışlardır. Duckworth ve Quinn (2009)'ın yaptıkları bir araştırmada 55 yaş üzeri katılımcılarda azmin yükseldiği görülmüş ancak bu araştırmaya dahil olanların yaş grubu bu yaşları kapsamadığı için bir karşılaştırma yapılamamıştır. Bu bulgulardan yola çıkarak azim özelliğinin zayıf da olsa yaşa göre anlamlı bir fark gösterdiği söylenebilir.

Araştırma sorusu 3.2'de "Katılımcıların ÜBAÖ-T'den aldıkları puanlar ile genel not ortalamaları (GNO) arasında nasıl bir ilişki vardır?" sorusunu cevaplayabilmek için

GNO ve Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçenin (ÜBAÖ-T) puanları arası korelasyonlara bakılmıştır.

Mevcut araştırmanın analiz bulgularında GNO değerleri ile sadece gayrette ısrar boyutu arasında anlamlı ama zayıf bir ilişki bulunmuştur. Üç Boyutlu Azim Ölçeği ve Malezya ve Çin uyarlamalarında bununla ilgili bir analiz yapılmamıştır (Datu vd., 2007; Datu ve Zhang, 2021; Sakthivel vd., 2020). Azim ve GNO arasındaki anlamlı ve pozitif ilişki Duckworth ve Quinn (2009) tarafından yapılan Kısa Azim Ölçeği (Grit-S) analizleri ile tutarlı bir sonuçtur. Azimle ilgili yapılan bir meta analiz araştırmasında ise azmin GNO, sınıf katılımı ve sınıf performansı ile ilişkilerini farklı gruplarda farklı sonuçlar verebildiği ancak genel olarak pozitif yönde ilişkili olduğu belirtilmiştir (Crede, 2018). Bu sonuçlardan yola çıkarak azim ile başarı arasında destekleyici bir ilişki olduğu söylenebilir ancak hangisinin yordayıcısı olduğu belirlenemez. Bu araştırmanın bulgularında GNO değerinin gayrette ısrar boyutu ile zayıf da olsa anlamlı bir ilişkisi olduğunun bulunmasının bu sonuçlarla tutarlı olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırma sorusu 3.3'te "Katılımcıların ÜBAÖ-T'den aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermekte midir?" sorusunu cevaplayabilmek için cinsiyet ve Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçenin (ÜBAÖ-T) puanları arasında bağımsız t testi analizi yapılmış ve cinsiyete göre azim puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç ÜBAÖ orijinal ölçeği ve Malezya ve Çin ölçekleri ile tutarlıdır ve Grit-S araştırmasında da azmin cinsiyet farklarından etkilenmediği görülmüştür (Datu vd., 2017; Datu ve Zhang, 2021; Duckworth ve Quinn, 2009; Sakthivel vd., 2020).

Araştırma sorusu 3.4'te "Katılımcıların ÜBAÖ-T'den aldıkları puanlar üniversite türü ve öğrenim seviyesine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?" şeklinde ifade edilen soruya yanıt olarak yapılan analiz sonucunda vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin azim puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrenim seviyesi değerlendirildiğinde ise ön lisans ve lisansüstü programlarındaki katılımcıların azim puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Demografik bilgilerin toplandığı form da üniversite öğrencilerinin okudukları programdan memnuniyetlerini ve kendi başarılarını nasıl değerlendirdikleri puanlamalarını isteyen Likert tipinde iki adet soru sorulmuştur. Araştırma sorusu 3.5

“Katılımcıların ÜBAÖ-T’den aldıkları puanlar kendi başarı öz değerlendirme puanlarına göre anlamlı bir fark göstermekte midir?” ve 3.6 “Katılımcıların ÜBAÖ-T’den aldıkları puanlar devam ettikleri programdan duydukları memnuniyet seviyesine göre anlamlı bir fark göstermekte midir?” sorularını cevaplayabilmek için sorulara verdikleri cevaplarla azim puanlarının korelasyonuna bakılmıştır.

Analizlerin sonucunda üniversite öğrencilerinden kendilerini başarılı görenlerin toplam azim ve gayrette ısrar boyutu puanlarında anlamlı bir fark görülmekte iken, diğer alt boyutlarda anlamlı bir fark bulunamamıştır. Üniversite öğrencilerinin azim puanları ise okudukları programdan memnuniyetlerinden etkilenmemektedir. ÜBAÖ ve Çin ve Malezya uyarlama araştırmalarından benzer bir karşılaştırma yapılmamış ancak Duckworth ve Quinn (2009) ve Crede (2018) araştırmalarında katılımcıların elde ettikleri başarılar ile azim arasında bu sonuçlarla tutarlı sonuçlara ulaşılmıştır. Program memnuniyeti ile ilgili çalışılmamış olsa da Grit-S araştırmalarında farklı işlerdeki katılımcıların başarıları ve memnuniyetleri ile ilgili çalışılmış ve azimle ilişkili olduğu bulunmuştur (Duckworth vd.,2015). Program memnuniyeti ile azim arasındaki ilişkinin zayıf olması ise Türkiye’de üniversite tercihlerinin her zaman bireyin istediği bölüme göre değil de puanlara ya da tercih edilen mesleklere göre yapılıyor olmasının etkisi olarak yorumlanabilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Azim kavramı hayatın farklı yönlerinde ve yaş dönemlerinde bireyin istek ve hedeflerine ulaşmak için ihtiyaç duyduğu önemli bir özellik olduğundan dolayı birçok alanda araştırmalara konu olmuştur. Türkçede kullanılan Kısa Azim (Sebat) ölçeği iki boyutlu olup, orijinali Batı toplumlarının genel yapısı dikkate alınarak hazırlanmış bir ölçeğin Türkçeye uyarlamasıdır. Üç Boyutlu Azim Ölçeği (ÜBAÖ) ise doğu kültürüne daha uygun olması için Kısa Azim Ölçeğini (Grit-S) Filipinlilere uyarlarken geliştirilmiş bir ölçektir. Datu vd. (2017) iki kültürün temel farklarından bir tanesi olan toplulukçu ya

da bireyci olma davranışının, azim alt boyutları arasında olan ilgide tutarlılık boyutunu etkilediğini araştırmalar sırasında gördükleri için bu yeni üç boyutlu ölçeği geliştirmeye karar vermişlerdir. Orijinal ölçekteki iki boyuta sadık kalınarak, ilave olarak değişen koşullara uyum boyutu eklenmiştir. Bu boyut bireyin içinde bulunduğu yakın çevrenin ihtiyaçları ya da talepleri doğrultusunda hedef ve isteklerini değiştirmek zorunda kalması durumunda yeni hedefe azimle ilerleyebilme becerisinin ölçülmesi için eklenmiştir.

Bu araştırma Datu vd. (2017) tarafından geliştirilmiş olan üç alt boyutlu “Triarchic Model of Grit Scale-TMGS” (Üç Boyutlu Azim Ölçeği-ÜBAÖ)’ni Türkçeye uyarlamak ve farklı kişilik özellikleri ve demografik özelliklerle karşılaştırmak amacı ile yapılmıştır. Ölçek Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe (ÜBAÖ-T) olarak adlandırılmıştır. Türk kültürünün hem bireyci hem de toplulukçu yaşam tarzlarından etkiler taşıyan bir toplum olması sebebi ile bu üç boyutlu ölçeğin daha uygun olup olmadığının görebilmek için ölçeği Türkçeye uyarlamak, demografik değişkenlerle azim ilişkisini çalışılmak ve alanyazına farklı bir azim ölçeği katabilmek bu araştırmanın temel amacıdır.

Sonuçlar değerlendirdiğinde Üç Boyutlu Azim Ölçeği-Türkçenin, orijinal Üç Boyutlu Azim Ölçeği ile aynı üç faktörlü yapıya sahip olduğu görülmektedir. Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi ile yapısal geçerlik ve ilgili ölçeklerle karşılaştırarak ölçüt bağıntılı geçerlik kontrolleri yapılmış, iç güvenirlik katsayıları ve test tekrar test analizleri ile de geçerli bulunan ölçeğin güvenirlik kontrolleri yapılmıştır. Bu araştırmalarla elde edilen sonuçlar hem alanyazın ile tutarlı bulunmuş hem de sonuçlar kabul edilebilir değerlerde bulunmuştur. Yapılan tüm analiz ve değerlendirmelerin sonucuna göre Türkçeye uyarlanan Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe formunu geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir.

Analizler sonucunda azmin sorumluluk, dışa dönüklük, öz yeterlik, yaş ve başarı özellikleri ile birbirlerini destekleyici yönde ilişkileri olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre bireylerin özgüven ve öz yeterlik duygularının pekiştirilmesi yönündeki araştırmalar azim becerilerinin de pozitif yönde etkilenmesini sağlayabilir. Çocukların sorumluluk sahibi ve dışadönük bireyler olarak yetiştirilmeleri de azim becerilerini pozitif yönde etkileyebilir. Bu ölçeğin sadece üniversite öğrencileri arasında değil de farklı kariyer

grupları, evli çiftler ve emekliler arasında uygulanması azmin yaşla, tecrübeyle ve kişilik özellikleri ile ilişkilerinin daha detaylı değerlendirilmesi konusunda yardımcı olabilir.

Bu araştırmanın veri toplama sürecinin küresel korona virüs pandemisine ve ülkedeki karantinaların yapıldığı döneme gelmiş olması bireylerdeki kaygı, belirsizlik, gelecek ve sağlık endişesi ve bunların yarattığı duygusal dalgalanmalar sebebi ile sonuçların negatif yönde etkilenmiş olma ihtimali vardır, bu sebeple araştırmanın pandemi sonrası yüz yüze uygulanmasının sonuçlara etkisini görebilmek için bu yönde araştırmalar yapılabilir.

Azim becerisinin sadece akademik boyutta değil de iş yaşamı, ilişkiler ve evlilik yaşamı ile ilişkisinin incelenebilmesi için bu ölçek öğrenci olmayan bir araştırma grubu ile de uygulanabilir.

Dört numaralı madde ve onun bağlı olduğu ilginin tutarlılığı alt boyutunun bazı uygunluk kriterlerini tam olarak sağlamıyor olması sebebi ile bu madde ve boyutun tekrar değerlendirilebilmesi için farklı örneklerle, maddenin çıkartılması ya da değiştirilmesi yoluyla bu araştırma geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Almlund, M., Duckworth, A.L., Heckman, J.J., & Kautz, T.D. (2011). Personality psychology and economics. *NBER Working Paper Series* No:16822. <https://www.nber.org/papers/w16822>
- Atak, H. (2013). The Turkish adaptation of the Ten-Item Personality Inventory. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 50 (4), 312-319. <https://doi.org/10.4274/npa.y6128>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>

- Beavers, A.S., Lounsbury, J.W., Richards, J.K., Huck, S.W., Skolits, G.J. and Esquivel, S.L. (2013). Practical considerations for using exploratory factor analysis in educational research. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 18, 1-13. <https://doi.org/10.7275/qv2q-rk76>
- Borghans L, Duckworth A.L, Heckman J.J, & ter Weel B. (2008). The economics and psychology of personality traits. *Journal of Human Resources*, 43(4), 972–1059. <https://doi.org/10.1353/jhr.2008.0017>
- Bowman, N.A., Hill, P.L., Denson, N., & Bronkema, R. (2015). Keep on truck in' or stay the course? Exploring grit dimensions as differential predictors of educational achievement, satisfaction, and intentions. *Social Psychological and Personality Science*, 6(6), 639–645. <https://doi.org/10.1177/1948550615574300>
- Bozkurt, Ö. (2006). Girişimcilik eğiliminde kişilik özelliklerinin önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 93-111.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (Çev. Erguvan Sarıoğlu, İ.D.). Kaknüs.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (32), 470-483.
- Carr, A. (2013). *Positive psychology: The science of happiness and human strengths*. Routledge
- Caza, A., Caza, B. B., & Baloochi, M. E. (2020). *Resilient personality: is grit a source of resilience?* Edward Elgar.
- Cervone, D., & Pervin, L. A. (2016). *Kişilik Psikolojisi, Kuram ve Araştırma*. (Çev. Baloğlu, M.). Nobel.
- Choi, J.N., & Moran, S.V. (2009). Why not procrastinate? Development and validation of a new active procrastination scale. *The Journal of Social Psychology*, 149(2), 195-212. <https://doi.org/10.3200/SOCP.149.2.195-212>
- Clark, K.N., & Malecki, C.K. (2019). Academic Grit Scale: Psychometric properties and associations with achievement and life satisfaction. *Journal of School Psychology*, 72, 49-66. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2018.12.001>
- Costello, C.A., & Stone, S.L.M. (2012). Positive Psychology and Self-Efficacy: Potential Benefits for College Students with Attention Deficit Hyperactivity Disorder and Learning Disabilities. *Journal of Postsecondary Education and Disability*, 25(2).119-129.
- Credé, M., Tynan, M., & Harms, P. (2017). Much ado about grit: a meta-analytic synthesis of the grit literature. *Journal of Personality and Social Psychology*, 113(3), 492–511. <https://doi.org/10.1037/pspp0000102>
- Credé M. (2018). What Shall We Do About Grit? A Critical Review of What We Know and What We Don't Know. *Educational Researcher*, 47(9), 606-611. <https://doi.org/10.3102/0013189X18801322>
- Crowne, D.P. & Marlowe, D. (1960). A new scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting Psychology*, 24(4), 349-354.
- Çelik, Ç.B., & Odacı, H. (2015). Akademik erteleme davranışının bazı kişisel ve psikolojik değişkenlere göre açıklanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 31-47.
- Çiçek, İ, & Aslan, A. (2020). Kişilik ve beş faktör kişilik özellikleri: Kuramsal bir çerçeve. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 137-147. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/buyasambid/issue/55551/636901>
- Datu, J.A.D., Valdez, J.P.M., & King, R.B. (2015). Perseverance counts but consistency does not!

- Validating the short-grit scale in a collectivist setting. *Curr.Psychol.*, 35(1), 121–130. <https://dx.doi.org/10.1007/s12144-015-9374-2>
- Datu, J.A.D., Yuen, M., & Chen, G. (2017). Development and validation of the Triarchic Model of Grit Scale (TMGS). *Personality and Individual Differences*, 114, 198-205. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.04.012>
- Datu J.A.D & Zhang J. (2021). Validating the Chinese version of Triarchic Model of Grit Scale in Technical–Vocational College Students. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 39(3), 381-387. <https://doi.org/10.1177/0734282920974813>
- Demir Ü. (2020). Aile özellikleri ve mutluluk: Çanakkale’de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1296-1306. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3855>
- Demir, R. & Türk, F. (2020). Pozitif Psikoloji: Tarihçe, Temel Kavramlar, Terapötik Süreç, Eleştiriler ve Katkıları. *Humanistic Perspective*, 2(2), 108-125. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hp/issue/54982/727363>
- Disabato, D.J., Goodman, F.R., & Kashdan, T.B. (2019). Is grit relevant to well-being and strengths? Evidence across the globe for separating perseverance of effort and consistency of interests. *Journal of Personality*, 87(2), 194–211. <https://doi.org/10.1111/jopy.12382>
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14 (1), 56-64.
- Duckworth, A.L., & Seligman, M.E.P. (2005). Self-discipline outdoes IQ in predicting academic performance of adolescents. *Psychological Science*, 16(12), 939–944. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2005.01641>
- Duckworth, A.L., Peterson, C., Matthews, M.D., & Kelly, D.R. (2007). Grit: Perseverance and passion for long-term goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(6), 1087-1101. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.6.1087>
- Duckworth, A.L., & Quinn, P.D. (2009). Development and validation of the Short Grit Scale (Grit-S). *Journal of Personality Assessment*, 91(2), 166-174.
- Duckworth, A.L., & Gross, J.J. (2014). Self-control and grit: Related but separable determinants of success. *Current Directions in Psychological Science*, 23(5), 319–325.
- Duckworth, A.L., & Yeager, D.S. (2015). Measurement matters: Assessing personal qualities other than cognitive ability for educational purposes. *Educational Researcher*, 44(4), 237–251. <https://doi.org/10.3102/0013189X15584327>
- Duckworth, A. (2016). *Grit: The power of passion and perseverance*. Scribner/Simon & Schuster.
- Ekinci, N., & Hamarta, E. (2020). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin azim ile mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(21), 125-144.
- Gosling S.D., Rentfrow P.J. & Swann WB. Jr. (2003). A very brief measure of the Big Five personality domains. *J Res in Pers*, 37(6), 504-528. [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(03\)00046-1](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(03)00046-1)
- Güler, B.K., & Emeç, H. (2006). Yaşam memnuniyeti ve akademik başarıda iyimserlik etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(2), 129-149. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuiibfd/issue/22749/242848>
- Gündoğdu, R. (2013). *Sosyalleşme ve sosyalleşme süreci*. Coşkun, H. (Ed.), Sosyal Psikoloji (2. Baskı), (ss. 215-240). Lisans Yayıncılık.

- Heckman, J. J., & Rubinstein, Y. (2001). The importance of noncognitive skills: Lessons from the GED testing program. *American Economic Review*, 91 (2): 145-149. <https://doi.org/10.1257/aer.91.2.145>
- Howe, M.J.A. (1999) *Genius explained*. Cambridge University Press.
- Jerusalem, M. & Schwarzer, R. (1981). Fragebogen zur Erfassung von "Selbstwirksamkeit. Skalen zur Befindlichkeit und Persoenlichkeit In R. Schwarzer (Hrsg.). (Forschungsbericht No. 5). Berlin: Freie Universitaet, Institut fuer Psychologie.
- Jiang, W., Xiao, Z., Liu, Y., Guo, K., Jiang, J., & Du, X.(2019). Reciprocal relations between grit and academic achievement: A longitudinal study. *Learning and Individual Differences*, 71, 13-22. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2019.02.004>
- Kabakçı, Ö.F. (2016). Karakter güçleri ve erdemli oluş: Güçlü yanlara dayalı psikolojik danışma ve değerler eğitime yeni bir yaklaşım. *Türk Psikoloji Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(45). 25-40.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar. Sosyal psikolojiye giriş*. Evrim.
- Kaiser, H.F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39, 31–36
- Kannangara, C.S., Allen, R.E., Waugh G., Nahar, N., Khan S.Z.N, Rogerson, S., & Carson, J. (2018). All that glitters is not grit: Three studies of grit in university students. *Frontiers in Psychology*, 9,1539. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01539>
- Karakaya, İ. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. A. Tanrıöğen (Edt.). Anı.
- Karaşar, B., & Öğülmüş, S. (2016). *Sosyal Onay İhtiyacı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Analizi*. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(1), 84-104.
- Keyes, C.L.M., Shmotkin, D., & Ryff, C.D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007–1022. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.1007>
- Kline, R.B. (1998). *Principles and practice of structural equation modelling*. Guilford.
- Koyuncu, İ. & Kılıç, A.F. (2019). Açıklayıcı ve Doğrulamalı Faktör Analizlerinin Kullanımı: Bir Doküman İncelemesi. *Eğitim ve Bilim*, 44(198). 361-388.
- Kozan, K. (1984). Davranış bilimleri araştırmalarında sosyal arzu edilebilirlik boyutu ve Türkiye için bir sosyal beğenirlik ölçeği. *ODTÜ Geliştirme Dergisi*. 10(3). 447-478.
- Kyllonen, P.C., Walters, A.M. & Kaufman, J. C. (2011). The role of noncognitive constructs and other background variables in graduate education. *ETS GRE Board Research Report*, 3(1), 1-133. <https://doi.org/10.1002/j.2333-8504.2011.tb02248.x>
- Lim, N. (2016). Cultural differences in emotion: differences in emotional arousal level between the East and the West. *Integrative Medicine Research*, 5(2), 105-109. <https://doi.org/10.1016/j.imr.2016.03.004>
- McCrae, R.R., & Costa Jr., P.T. (1999). *A Five-Factor Theory of Personality*. In L. A. Pervin, & O. P. John (Eds.), *Handbook of Personality Psychology* (pp. 139-153). Guilford.
- Merriam-Webster. (2021). "Grit." Merriam-Webster.com Dictionary.
- Öncü, H. (2012). Akademik özyeterlik Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1). 183-206.

- Özdemir, O., Özdemir, P.G., Kadak, M.T., & Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 4(4), 566-589.
- Özhan, M.B., & Boyacı, M. (2018). Üniversite öğrencilerinde depresyon, anksiyete ve stresin yordayıcısı olarak azim: Bir yapısal eşitlik modellemesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 370-376.
- Pate, A.N., Payakachat, N., Harrell, T.K., Pate, K.A, Caldwell, D.J. & Franks, A.M. (2017). Measurement of Grit and Correlation to Student Pharmacist Academic Performance *American Journal of Pharmaceutical Education*, 81(6), 105. <https://doi.org/10.5688/ajpe816105>
- Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification.*: American Psychological Association; Oxford University Press.
- Rojas, J.P., Reser, J.A., Usher, E.L. & Toland, M.D. (2012). Psychometric properties of the Academic Grit Scale. Lexington: University of Kentucky. <http://sites.education.uky.edu/motivation/files/2013/08/RojasUsher.pdf>
- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Sakthivel, K., Yakub, Y., Ali, N.H. & Kudus, N.S.A. (2020). Psychometric Study of triarchic model of grit scale (TMGS) among Malaysian sample. Faculty of education, university of Malaya <https://www.studocu.com/my/document/universiti-malaya/educational-psychology/psychometricstudy-of-triarchic-model-of-grit-scale/4673287>
- Sarıçam, H., Çelik, İ., & Oğuz, A. (2016). Kısa Azim (Sebat) Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(2), 927-935.
- Schmidt, F. T. C., Fleckenstein, J., Retelsdorf, J., Eskreis-Winkler, L., & Möller, J. (2019). Measuring grit: A German validation and a domain-specific approach to grit. *European Journal of Psychological Assessment*, 35(3), 436–447. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000407>
- Schunk, D.H. (1991). Self-efficacy and academic motivation. *Educational Psychologist*, 26, 207-231.
- Seçer, İ. (2018). *Psikolojide test geliştirme ve uyarlama süreci: SPSS ve LISREL uygulamaları* (2.ed.). Anı.
- Seligman, M.E. P. (2011). *Flourish*. Simon & Schuster. Serin, M.S. (2021). *Ergenlerde azim: bireysel ve çevresel değişkenlerin yordayıcılık rolünün incelenmesi*. (Yayınlanmamış tez). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Shechtman, N., DeBarger, A. H., Dornsife, C., Rosier, S. & Yarnall, L. (2013). Promoting Grit, Tenacity, and Perseverance: Critical Factors for Success in the 21st Century, U.S. Department of Education Office of Educational Technology. SRI International, Menlo Park, CA. Available from <https://www.sri.com/work/publications/promoting-grit-tenacity-and-perseverance-critical-factorssuccess-21st-century>
- Singh, K., & Jha, S.D. (2008). Positive and negative affect, and grit as predictors of happiness and life satisfaction, *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 34, 40-45.
- Sirois, F.M & Tosti, N. (2012). Lost in the moment? An investigation of procrastination, mindfulness and well-being. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy* 30(4):237-248. <https://doi.org/10.1007/s10942-012-0151-y>
- Somer, O., Korkmaz, M. & Tatar, A. (2002). Beş Faktörlü Kişilik Envanteri'nin Geliştirilmesi-I: Ölçek ve Alt Ölçeklerin Oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17 (49), 21 – 33.

- Sturman, E. D. & Zappala-Piemme, K. (2017). Development of the Grit Scale for Children and Adults and its relation to student efficacy, test anxiety, and academic performance. *Learning and Individual Differences*, 59, 1-10.
- Suzuki, Y., Tamesue, D., Asahi, K., & Ishikawa, Y. (2015). Grit and work engagement: A cross-sectional study. *PLOS ONE*, 10(9), e0137501. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0137501>
- Steinfort, P.J. (2015). Tough teammates: training grit and optimism together improves performance in professional footballers. Master of Applied Positive Psychology (MAPP) Capstone Projects. 79. https://repository.upenn.edu/mapp_capstone/79
- Şimşek, D. (2018). In search for arousal procrastination: active procrastination and its relations with sensation seeking, need for cognition and cyberslacking (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir University, İstanbul.
- Tatlıhoğlu, K. (2013). Beş faktör kişilik kuramı bağlamında kişilik kavramına genel bir bakış. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3): 127-146.
- Taymur, İ., & Türkçapar, M. H. (2012). Kişilik: Tanımı, Sınıflaması ve Değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2): 154-177. <https://doi.org/10.5455/cap.20120410>
- TDK (2021). “Azim.” Güncel Türkçe Sözlük. 23.06.2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> sitesinden erişilmiştir.
- Toner, E., Haslam, N., Robinson, J., & Williams, P. (2012). Character strengths and wellbeing in adolescence: structure and correlates of the values in action inventory of strengths for children. *Personality and Individual Differences*, 52(5), 637-642. <https://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2011.12.014>
- Tozkoparan, G. (2013). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Çatışma Yönetim Tarzlarına Etkisi: Yöneticiler Üzerinde Bir Araştırma. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 189-231. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esad/issue/6062/81550>
- Tuğrul, B., & Duran, E. (2003). Her çocuk başarılı olmak için bir şansa sahiptir: Zekanın çok boyutluluğu çoklu zeka kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24. 224-233
- Ural, A., & Özbirecikli, A. (2006). Is Ethical Judgement Influenced By Social Desirability In Responding? An Analyse on Turkish Accountants. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 393-409. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4373/59878>
- Uzunbacak, H.H., Zengin, S., & Çelik, Y. (2019). Sınırsız kariyerin kariyer başarısı üzerindeki etkisinde kariyer bağlılığının rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(3), 629-642.
- Yaşar, M. (2014). İstatistiğe yönelik tutum ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (36), 59-75.
- Yaşlıoğlu, M.M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul University Journal of the School of Business*, 46, 74-85.
- Yıldız, M. (2015). Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Electronic International Journal of Education, Arts, and Science*, 1(2), 164-180.
- Yıldız, F.M., & Kardaş, F. (2021). Ergenlerde akademik öz-yeterlik, içsel motivasyon, azim ve psikolojik dayanıklılığın iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 18(1), 1073-1099. <https://doi/10.33711/yyuefd.957391>

- Yılmaz, M., Gürçay, D., & Ekici, G. (2007). Akademik Öz Yeterlik Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 253-259.
- Yörükoğlu, A. (2011). *Çocuk Ruh Sağlığı, Çocuk Yetiştirme Sanatı ve Kişilik Gelişimi*. Özgür.
- Yuen, M.T., Gysbers, N.C., Chan, R.M.C., Lau, P.S.Y & Shea, P.M.K. (2010). Talent development, work habits, and career exploration of Chinese middle-school adolescents: development of the career and talent development self-efficacy Scale. *High Ability Studies*, 21(1), 47-62. <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13598139.2010.488089>
- Yüksekbilgili, Z., & Akduman, G. (2016). Bireysel Mutluluk ve İşkoliklik İlişkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 95-112. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kosbed/issue/25688/271103>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (t.y.) Eşdeğerlikler: 4'lük Sistemin 100'lük Sistemde Eşdeğerliliği. <https://oyp.yok.gov.tr/Documents/Anasayfa/4lukSistem.pdf>

EKLER

Ek 1. Ölçeğin Uyarlanması İçin Alınan İzin

SEBNEM CEN SENKUL 16 Aralık 2020 20:58 Alıcı:, Asil Özdoğru

Dear Mr. Datu,

My name is Sebnem Senkul. I am MS student in Uskudar University, Turkey. I would like to adapt your TMGS in Turkish for my thesis.

Could you please kindly give us the permission to work on the validity and reliability of Turkish version of TMGS if there are not any studies still going on.

If it is okay for you our establishing a Turkish version could you please kindly send the application and scoring forms and could you please inform whether there are any other adapting studies in other countries and if there are, is it possible for you to give references regarding those studies.

Thanks in advance,

Best regards,

Sebnem Senkul

DATU, Jesus Alfonso Daep [SEC] 17 Aralık 2020 03:48

Alıcı: SEBNEM CEN SENKUL , Asil Özdoğru

Dear Ms. Senkul,

Thanks for sending an email to inquire about the possibility of adapting TMGS. Please feel free to use and adapt the scale for your thesis. Attached are the scale descriptions and relevant publications for your reference.

Good luck with your project and let me know if you have any questions.

With a grateful heart,

Dr. JessDr. Jesus Alfonso D. Datu

Assistant Professor, Department of Special Education and Counselling

Programme Leader, Bachelor of Arts (Honours) in Special Education

Lab Leader, Science of Happiness and Positive
Education(SHAPE) Lab <https://shapelab2020.wixsite.com/shapelab2020>

Affiliated Researcher, Integrated Centre for Well-Being (I-WELL)

The Education University of Hong Kong

Co-Editor Psychology, Journal of Happiness Studies

Associate Editor, International Journal of Disability, Development, and Education; School
Psychology International

Editorial Board, School Psychology (formerly School Psychology Quarterly); Current
Psychology; International Journal of Applied Pos

Ek 3. Demografik Form

Lütfen size uygun olan seçeneği işaretleyip boş alanları doldurunuz

1. Doğum Yılıınız:
2. Cinsiyetiniz
 - ☐ Erkek
 - ☐ Kadın
 - ☐ Diğer
3. Okuduğunuz Üniversite A) Devlet B) Vakıf
4. Öğrenim Seviyeniz:
 - ☐ Ön lisans
 - ☐ Lisans
 - ☐ Yüksek Lisans
 - ☐ Doktora
5. Sınıfınız: 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8
6. Dörtlük sistemde Genel Not Ortalamanız (GNO): _____
7. Siz kendinizi genel olarak okul başarınız açısından nasıl değerlendirirsiniz?
 - ☐ Çok başarılı Başarılı
 - ☐ Biraz başarılı
 - ☐ Başarısız
 - ☐ Çok başarısız
8. Öğrenim gördüğünüz programdan memnuniyet düzeyiniz?
 - ☐ Çok memnunum
 - ☐ Biraz memnunum
 - ☐ Kararsızım
 - ☐ Biraz memnun değilim
 - ☐ Hiç memnun değilim

Ek 4. Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe- ÜBAÖ-T

Lütfen aşağıdaki ölçeği kullanarak, kişilik özelliğinizi tanımlamak için en uygun bulduğunuz değeri cümlelerin karşısına yazınız.

1	2	3	4	5
Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Kararsızım	Uygun	Tamamen Uygun

	Maddeler	1	2	3	4	5
1	Çalışkan biriyim.	1	2	3	4	5
2	Başladığım işi her ne olursa olsun bitiririm.	1	2	3	4	5
3	Gayretli/hamarat biriyim.	1	2	3	4	5
4	Yeni fikirler ve projeler, bazen eski fikir ve projelerim konusunda aklımı karıştırır.	1	2	3	4	5
5	Kısa süreliğine belirli bir fikir ya da projeye takılırım, fakat daha sonra ilgim kaybolur.	1	2	3	4	5
6	Kendime sık sık hedef belirlerim fakat daha sonra farklı bir hedefin peşinden koşmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
7	Karşıma çıkan yeni fırsatları takdir eder, değerlendiririm.	1	2	3	4	5
8	Plan ve stratejileri değiştirmek uzun süreli hedeflerimde başarılı olmamda önem taşır.	1	2	3	4	5
9	Hayattaki değişimler daha çok çalışmam için beni motive eder.	1	2	3	4	5
10	Değişen yaşam koşullarıyla baş edebilme yeteneğine sahibim.	1	2	3	4	5

*4,5 ve 6 numaralı maddeler ters puanlanmaktadır.

